

PAUL McCARTNEY | BIOGRAFIE

PHILIP NORMAN

Paul McCartney: biografie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.cz

Philip Norman

Paul McCartney: biografie – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

PHILIP NORMAN

PAUL McCARTNEY

BIOGRAFIE

OBSAH

PROLOG:	I 6	17 JAKO BY PŘISTÁLI MIMOZEMŠTANI	I 232
VŠECHNY NAŠE VČEREJŠKY		18 VRACÍ SE NÁM JIM MAC JAZZ BAND	I 243
		19 NEZODPOVĚDNÝ IDIOT	I 256
PRVNÍ ČÁST:	I 21	20 PAUL NIC Z TOHO MOC NEVNÍMAL	I 266
SCHODY DO RÁJE		21 KDE KRÁSNÍ LIDÉ MŮŽOU KOUPIT KRÁSNÉ VĚCI	I 279
1 HALÓ, PANE! DEJTE MI LIBRU A UKÁŽU VÁM, KDE BYDLEL PAUL MCCARTNEY!	I 23	22 LÁSKA NA PRVNÍ POHLED	I 288
2 SENDVIČE S POCUKROVANÝMI JABLKY	I 30	23 TAK JI CHYŤ A NEPOUŠTĚJ!	I 303
3 STÁHL JSEM SE DO ULITY	I 43		
4 JAK SE DĚLÁ STYL	I 50	TŘETÍ ČÁST:	I 319
5 JAKO NOC A DEN	I 64	DOMOV, RODINA, LÁSKA	
6 S PAULEM JOHN VŽDYCKY OŽIL	I 79	24 ZASE SIS HRÁL NA STŘEŠE	I 321
7 A CO Z TEBE BUDE? TOMMY STEELE?	I 92	25 AŤ JDOU PRACHY DO HAJZLU!	I 337
8 JE TO TADY BLÁZINEC – NIKDO TU NECHODÍ SPÁT	I 106	26 KLIDNĚ ŘVI!	I 350
9 PAULE, ZAZPÍVEJ SEARCHIN'!	I 117	27 PAUL JE POŘÁD S NÁMI	I 362
10 PROSÍM, UČEŠEŠ MI NOHY?	I 132	28 DUŠE PROSTOUPENÁ PRÁZDNOTOU	I 378
11 LITTLE RICHARD V MÝ KOŠILI!	I 143	29 JAKO BYCH UDĚLAL NĚCO ZLÝHO	I 395
		30 TOHLE JSME FAKT PODĚLALI	I 412
DRUHÁ ČÁST:	I 157	31 NA TÝ DESCE BYS CHTĚL HRÁT...	I 429
BEATLES — TAHOUN I MANEKÝN		32 MŮJ ODCIZENÝ SNOUBENEC PAUL	I 444
12 VÍŠ, ŽE SPÍ S OTEVŘENÝMA OČIMA?	I 159	33 BÝT MCCARTNEY, TU SILNICI KOUPÍM	I 459
13 MÁVLA RUKOU A ZMĚNILA MI ŽIVOT	I 176	34 ZACHRÁNILI SE KVŮLI NĚMU	I 471
14 ŠTĚSTÍ, ZDRAVÍ A KOLÁČKY Z MARCIPÁNU	I 188	35 PAULE, ZNÁŠ MULL OF KINTYRE?	I 482
15 JAK BEATLES ŽIJÍ PO VEČERECH	I 201	36 JAKO OD MCCARTNEYHO	I 496
16 JÁ RÁD VELKÝ DOMY	I 215	37 KRIMINÁLNÍK Z JAPONSKA	I 508
		38 ZBYTEK ŽIVOTA V OMRÁČENÍ	I 520

ČTVRTÁ ČÁST:	I 531	55 MÁM NA TO?	I 737
NÉST TU VÁHU			
39 VRÁT MI MOJE DĚTI, LEWE	I 533	EPILOG:	I 745
40 JAKO BY TO NEBYL FILM	I 543	NAVIDĚNOU, PHILE	
41 KOUPIJ JSEM TVOJE PÍSNÍČKY, PAULE	I 557		
42 JSTE PARÁDNÍ PUBLIKUM!	I 570	PODĚKOVÁNÍ	I 755
43 DŘU JAKO MEZEK	I 584		
44 TŘEŠNIČKA NA DORTU BEZ DORTU	I 596		
45 PÍŠU TI A LÍBÁM – PAUL	I 608		
46 ZÁŘILA Z NÍ NADĚJE	I 622		
47 VŽDY TĚ BUDU MILOVAT	I 634		

PÁTÁ ČÁST: **ZPÁTKY NA SVĚTĚ**
I 643

48 OSAMĚLÝ MĚSTO	I 645
49 PŘIŠLA JSEM O NOHU, NE O SRDCE	I 658
50 HELE, TO ZNÍ DOBRĚ. TO JE TVOJE?	I 672
51 TY TOHO MOC NENAMLUVÍŠ, CO, PAULE?	I 686
52 VŠECHNY NOVINY ŽALOVAT NELZE	I 699
53 HNUS I NA BRITSKÝ BULVÁR	I 715
54 JEHO ŽENA, MATKA, MILENKA, DŮVĚRNICE, OBCHODNÍ PARTNERKA A PSYCHOLOŽKA	I 726

PROLOG

VŠECHNY NAŠE VČEREJŠKY

Dne 4. prosince 1965 vystoupili Beatles v City Hall v Newcastlu na svém posledním britském turné. Bylo mi dvaadvacet a pracoval jsem jako reportér pro místní redakci novin Northern Echo, což byl regionální deník vycházející na severovýchodě Anglie. Zadáni z redakce znělo jasně: „Jdi tam a zkus si s nimi promluvit.“

Vyrazil jsem s pocitem, že nemám nejmenší šanci. Beatles už byli dva roky to největší, co se v pop-music (a nejen v ní) široko daleko urodilo. Já neznamenal nic. Co nového bych o nich asi tak mohl vymyslet? A že si s nimi mám promluvit? Před odjezdem na turné vydali desku Rubber Soul, předtím trhal v kinech rekordy jejich druhý film Pomoc!, měli za sebou průlomové vystoupení na Sheaově stadionu v New Yorku a královna jim udělila Řád britského impéria. A já se měl pustit do křížku nejen s regionálním tiskem ze Severovýchodu, ale také s celostátními novinami a televizí. I kdybych se ke kapele dostal na dostřel, proč by, probůh, mrhali časem s nějakou nulou z Northern Echo?

Jako každý kluk, co tehdy žil na západní polokouli, jsem denně snil o tom, jaké by to bylo, být jedním z Beatles. A v mém případě nebylo pochyb, koho bych si vybral. Nejlépe z nich vypadal Paul, o rok starší než já, prostě klasický hezoun. O Johnovi tohle říci nešlo, ačkoli nepochybně přitahoval lidi jako magnet. George měl prima postavu, ale nepěkné zuby a Ringo byl... prostě Ringo. Kdyby ty davy dívek a slečen, co se kolem nich srocovaly, měly hlavu k přemýšlení, jednoznačně by to u nich musel vyhrát právě levoruký baskytarista. S jemnými rysy tváře a nevinným pohledem vypadal málem zženštile, zachraňovaly ho rašící vousy na bradě.

V typickém beatlovském oblečení vypadal ze všech čtyř nejelegantněji – slušely mu vysoké roláky i košile s výrazným límcem, manšestráky, které kdysi nosili leda sedláci na polích, i kožené bundy, v té době ještě stále nepříjemně připomínající nacistická vojska, i vysoké boty naposledy vídané

u edwardiánských šviháků. Z celé kapely si také zjevně nejvíc užíval rostoucího bohatství. Živě si vzpomínám, s jakou nevýslovnou závistí jsem jednou zíral na společenský sloupek v New Musical Expressu. Stálo v něm: „Paul McCartney z Beatles si objednal nový vůz – Aston Martin DB5.“

Stal se mluvčím kapely v době, kdy funkce mluvčích ještě pořádně neexistovala, a naplno v téhle roli využil svůj šarm, dobrou náladu, vybrané chování i nepřehlédnutelnou vybroušenou eleganci. Vždy působil dojmem, že usiluje o něco výjimečného, třeba jako když začal chodit s populární mladou herečkou Jane Asherovou. A zároveň žádný z Beatles nevypadal spokojeněji během živých vystoupení s jejich zběsilou a chaotickou atmosférou. Kamarád mi vyprávěl, jak na koncertě v Guildhall v Portsmouthu nějaká fanyнка v extázi hodila na pódium plyšového medvídka. Paul ho sebral, posadil si ho na krk baskytary a odehrál tak celé vystoupení.

A teď jsem tedy v tom sychravém počasí čekal u zadního vchodu City Hall v Newcastlu společně s dalšími novináři, mezi nimiž nechyběl ani kamarád David Watts ze sesterské redakce Northern Despatch. Tři čtvrtě hodiny před začátkem koncertu k chodníku přirazila černá limuzína Austin Princess. Měla za sebou cestu hustým sněžením z Glasgow a vystoupily z ní čtyři postavy s nejslavnějšími účesy na světě. Náš hlouček vzal na vědomí jako jediný John a vykřikl jakýsi ironický pozdrav. Navzdory chladnému počasí na sobě neměl kabát, jen džíny a bílé tričko potištěné nějakým nápisem, což jsem tehdy viděl vůbec poprvé v životě. Nedokázal jsem přechíst, co je tam napsáno, ale nejspíš to taky bylo cosi ironického.

V těch nevinných časech tvořil kompletní ochranku jediný postarší hlídač u zadního vchodu. S Davem jsme ho celkem snadno přesvědčili, ať nás pustí dál, a za pár minut už jsme stáli na chodbě před šatnou Beatles. Tu také nikdo nehlídal. Dostalo se sem i pár dalších novinářů, nikdo se ale nedovážil na zavřené dveře zaklepat, natož vtrhnout dovnitř. Nerozhodně jsme tam postávali a ze sálu mezitím sílil křik a dupání, neklamná známka toho, že se čas na případný rozhovor neustále krátí.

A pak najednou chodbou kráčil Paul v černém roláku, přesně jako na obalu desky With the Beatles, a rozbaloval si u toho žvýkačku Juicy Fruit. Otevřel dveře, načež Dave nonšalantně prohodil: „Tohohle odněkud znám“ a Paul se zastavil a ušklíbl. Využil jsem toho a vymáčkl ze sebe: „Můžeme si trochu popovídat?“

„Jasná věc,“ odpověděl Paul svým typickým liverpoolským hlasem, nápadně vyšším a měkčím než hlasy ostatních členů Beatles. Nevěřili jsme svému štěstí a kráčeli za ním.

Ve skutečnosti to nebyla šatna, spíš prostorný obývací se zelenými koženými pohovkami, křesly a francouzskými okny, jimiž ovšem nebylo nic vidět. Beatles zrovna dojedli steaky s hranolky a oblohou a parta místních servírek v černých šatech s bílými zástěrami jim odnášela prázdné talíře. Žádné jiné slečny v místnosti nebyly, nevšiml jsme si ani žádného alkoholu, ani drog. Jediným zdrojem zábavy tak byla televize, v níž zrovna uváděli epizodu Avengers. Sledoval ji ovšem jen bledý a zamračený George.

Jako prvního jsem oslovil Ringa. Seděl v jednom tom zeleném koženém křesle, pak si k němu na opěradlo přisedl John a vložil se do rozhovoru. I oni už na sobě měli tehdejší koncertní uniformy, tedy černé roláky, a byli neuvěřitelně milí a v pohodě. Najednou jsem měl pocit, že do toho zákulisí patřím úplně stejně jako ten hlavoun z Melody Makeru, co jen kvůli tomu přijel až z Londýna. (Dnes mi Johnova trpělivost připadá ještě obdivuhodnější, protože už vím, co se s ním tehdy dělo.) Zato George ani na chvíli neodtrhl pohled od Avengers a Paul nervózně popocházel sem a tam, žvýkal a pořád se ptal na muzikanty z kapely Moody Blues, kteří měli ten večer také dorazit. Vzpomínám si, jak jsem sledoval jeho džíny a přemýšlel, jestli je to opravdu levný model z obchodu, nebo jestli zdání klame a on si je nechal ušít na míru se zpevněnými švy, aby mu je zběsilé fanynky neroztrhaly na kusy.

Na pohovce vedle ležela lubová baskytara Hofner, jejíž silueta s dlouhým krkem se stala Paulovou poznávací značkou. Kdysi jsem taky trochu hrál na kytaru, v jedné dost mizerné kapele na ostrově Wight, a teď jsem chtěl dát najevo trochu té muzikantské sounáležitosti, tak jsem se Paula zeptal, jestli ta basa není na pódiu moc těžká. „Ne, je lehoučká,“ odpověděl. „Klidně si to vyzkoušej,“ dodal, zvedl basu z pohovky a hodil mi ji. Neumím zrovna chytat, kupodivu se mi ji ale povedlo popadnout jednou rukou za krk a druhou za popruh. Chvilku jsem si brnkal a užíval si pocitu, že mačkám stejné struny na stejném hmatníku jako Paul McCartney. Pak jsem se zeptal, zda lubové baskytary nejsou dražší než obyčejné typy. „Tahle stála jenom 52 guinejí,“ odpověděl. „Jsem pěkná držgrešle.“

Všichni tři byli úplně stejně milí, když jsem v sešitě nalistoval čistou stránku a poprosil je o autogram pro mladší sestru. „Tebe má nejradši,“

vyhrklo ze mě, když se mi Paul podepisoval svou překvapivě vypsanou rukou. „Fakt? No tak to už nic dalšího nepotřebuju,“ zamručel. Decentněji mě odbýt nemohl.

Jako všichni novináři, co s nimi dělali interview, jsem měl pocit, že si ohromně rozumíme. „Můžu tu chvíli zůstat?“ zeptal jsem se Paula a pak jsem se tázavě podíval na Johna. „Jasně,“ kývli oba. A právě v tu chvíli vpadl dovnitř chlapík s vyhublými tvářemi ve žluté košili s nabíranými rukávy. Byl to jejich bedňák Neil Aspinall, k jehož hlavním povinnostem patřilo říkat novinářům věci, které roztomilí a načančaní Beatles patrně říkat nemohli. Pravděpodobně právě zachytil tajný smluvený signál, že to ten chlapík v šatně začíná s důvěrnostmi přehánět.

„Hej, ty,“ zavrčel na mě a ukázal palcem na dveře. „Vypadni!“

„Ale... oni mi řekli, že tu můžu zůstat,“ bránil jsem se.

„No a já ti říkám, abys vypadnul,“ odsekl a zahleděl se na noviny, jako by mě dál odmítal brát na vědomí.

Potupně jsem se pakoval a utěšoval se, že můžu napsat aspoň něco, co si u konkurence nepřectete: jak mi Paul McCartney hodil svou basu a oznámil, že je držgrešle.

Po zbytek šedesátých let a pak dál až do konce století se už naše cesty nesešly. Já časem nastoupil do londýnských Sunday Times, tam si ovšem články o Beatles velmi pečlivě hlídali starší kolegové. Takže jsem o Lennonových a McCartneyových písničkářských skvostech nenapsal ani řádku, ani když v šestašedesátém skončili s koncertováním, z čehož se vzápětí zrodilo jejich vrcholné album Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band a špičkové Paulovy kousky, jako Penny Lane, Eleanor Rigby nebo She's Leaving Home. To jiní, a byla jich spousta, dokumentovali dva rušné roky po smrti Briana Epsteina, kdy Paul celé kapele zdánlivě šéfoval. Sledovali cestu Beatles do himálajského ášramu, kreslenou Žlutou ponorku, Bílé album, projekt Magical Mystery Tour i rozjezd firmy pojmenované Apple, která ovšem neměla nic společného s počítači.

Já byl celou tu dobu jen jedním z bezpočtu mladíků, kterým život Paula McCartneyho připadal jako ráj na zemi, přičemž jejich přítelkyně jihly, kdykoli ho spatřily (zejména v klipu Fool on the Hill s téma podmanivýma hnědýma očima v detailním záběru). Už tehdy se s obavami mluvilo o tom, že

spolu Beatles možná nevydrží navěky – začínalo být zřejmé, že jim společný život nejspíš nepřinesl to dokonalé štěstí, s nímž jsme všichni počítali, a že to mezi nimi občas začíná dost nepříjemně skřípat. Ale přinejmenším jeden z nich pořád držel jejich prapor pevně v rukou. Dobře, George objevil indické náboženství a na oplátku ztratil smysl pro humor, John zase vyměnil sympatickou manželku za japonskou avantgardní performerku a ulétl s ní úplně mimo realitu. Zato Paul zůstal věrný překrásné Jane Asherové, pořád měl na hlavě dokonalý beatlovský účes, nosil obleky podle nejnovější módy z Carnaby Street, chodil na premiéry do West Endu, podepisoval autogramy a pořád se usmíval na celé kolo.

Pak šedesátá léta skončila a Paulova image zodpovědného a svědomitého beatla se porouchala s nimi. Rozešel se s Asherovou, se kterou mu to po všech stránkách slušelo, a narazil si neznámou americkou fotografku Lindu Eastmanovou. Když se zničehonic v roce 1969 vzali, sebralo to miliony placících dívek a mladých žen po celém světě, ale nejen je. Chlapi jako já, kteří s ním jeho život nepřímo prožívali už od třiašedesátého, sice neplakali, ale mohli si hlavu ukrotit, co ho to, proboha, napadlo.

Ve stejném roce jsem konečně dostal za úkol napsat o Beatles velký článek do celostátního časopisu, i když ještě ne do britského. Americký magazín Show mě pověřil, abych se pořádně podíval na zoubek firmě Apple, v níž mizela spousta peněz. Čím dál častěji se šušalo o jejím hrozícím pádu. S pocitem, že to nebude zrovna jednoduché, protože jsem o Beatles až na dávný článek pro Northern Echo nic nenapsal, jsem se obrátil na tiskového mluvčího Dereka Taylora. Tomu se ale zalíbilo pár textů, které jsem do Sunday Times napsal o jiných tématech, konkrétně o kulturistovi Charlesi Atlasovi, a dal mi akreditaci. To léto jsem se pak několik týdnů směl pohybovat po londýnském sídle Apple v georgiánském panském domě na Saville Row 3. Připadalo mi, že dokonale vystihuje Paulův vytříbený vkus.

Jenže jeho vkus byl tou dobou také to jediné, co tam po něm zůstalo. John a Yoko tam byli pečení vaření a z kanceláře v přízemí řídili svou mírovou kampaň, také George a Ringo se stavovali pravidelně. Po Paulovi ovšem nebylo vidu ani slechu. Když John jmenoval Allena Kleina manažerem kapely, našťvalo to Paula natolik, že i s Lindou zmizel z Londýna, usadil se na své skotské farmě a nahrál své první sólové album. Tehdy jsem si to neuvědomil, ale zblízka jsem tak vlastně přihlížel rozpadu Beatles.

Dlouhodobá otupující kocovina, které jsme si zvykli říkat sedmdesátá léta, trvala jen pár měsíců, když mi zavolal Tony Brainsby, PR agent na volné noze známý svou bujnou zrzavou kšticí a také pořádnou porcí domýšlivosti. Teď zastupoval Paula McCartneyho, který zrovna dával dohromady kapelu jménem Wings, a ptal se mě, jestli bych s jeho svěřencem nechtěl udělat interview pro Sunday Times. Bez dlouhého přemýšlení jsem odmítl. V té době a ještě dlouho potom pro nás Beatles byli mnohem víc než kterýkoli jejich člen sám o sobě. Lidi zajímalo jen to, kdy se dají zase dohromady.

Pro Sunday Times jsem dělal rozhovory se spoustou jiných slavných muzikantů, ať už hráli rock, country, nebo blues. Patřil k nim Mick Jagger, Bob Dylan, Eric Clapton, Beach Boys, David Bowie, Bob Marley, Elton John, James Brown, Stevie Wonder, Johnny Cash, Rod Stewart, B. B. King, Everly Brothers, Diana Ross, Little Richard, Fats Domino, Fleetwood Mac, Aretha Franklinová nebo Bill Haley. Interview s Paulem mi ovšem už nikdo nenabídl a já o něj nijak neusiloval. Jako mnoho jiných mě naštvalo, že si postavil druhou kapelu, a aby toho nebylo málo, angažoval do ní na Johnovo místo Lindu. Tak jsem se rozhodl, že tohle prostě podporovat nebudu. Když jsem se stal vůbec prvním rockovým kritikem pro deník Times, mohl jsem si s ním na tiskových konferencích při propagaci raných alb Wings promluvit mnohokrát, ale nikdy na to nedošlo.

Ve třiasedmdesátém mi ovšem nezbylo než mu s albem Band on the Run přiznat zásah do černého, byť některé verše (třeba o venkovském soudci, který v sobě živil hněv) mi nepřípadaly zrovna hodny autora takové Penny Lane. Jinak jsem ovšem nepřestával tvrdit, že se z Paula McCartneyho stal jen samolibý stín sebe samého, nadále jsem truchlil po jeho ztraceném beatlovském kouzle a žehral na čím dál výraznější projevy sentimentality a vrtošivosti. Krátce po vydání Mull of Kintyre jsem do Sunday Times dokonce napsal satirickou básničku, jejíž poslední sloka dnes působí neuvěřitelně nevkusně:

*Manželku hluchou máš, ne že ne, přeceňovanej burane,
a za svý klišé skončíš pod hlinou.
Už brzo budeš svoje sny snít pod hromadou hlušiny
po pohřbu s hudbou, taky tak nudnou.*

Tomu tedy říkám spálit mosty jaksepatří.

V roce 1979 přestal časopis Sunday Times v důsledku pracovního sporu na rok vycházet a já se rozhodl, že během pauzy napíšu biografickou knihu o Beatles. Kolegové a kamarádi mě nabádali, ať s tím moc neotálím – už tehdy o nich vyšla spousta literatury a zdálo se, že k jejich příběhu není co dodat.

Všechny bývalé členy kapely jsem oslovil se žádostí o rozhovor, od jejich agentů jsem ale dostal shodnou odpověď: hudebníci se soustředí na sólovou kariéru a to je pro ně důležitější než ožívování minulosti. Ve skutečnosti se za tím skrývalo něco jiného, ačkoli nám to tehdy ještě nedocházelo. Oni se zkrátka pořád nedokázali srovnat s tím, co se jim v šedesátých letech přihodilo, ten zážitek jim nakonec spíš ublížil, než prospěl. A na Paulovu odpověď, kterou mi přetlumočil Tony Brainsby, navíc mohla mít značný vliv ta moje hloupá básnička ze Sunday Times. Mé hovory s Brainsbym byly stále vypjatější, až na mě jednoho dne zaječel, ať jdu už konečně do prdele, a praštil sluchátkem.

Knihu s názvem Shout! jsem odevzdal do redakce na konci listopadu 1980 jen dva týdny předtím, než v New Yorku zastřelili Johna. Ten na pět let zcela vypadl z hudebního byznysu, načež zničehonic vydal nové album Double Fantasy a začal zvát novináře na dlouhé rozhovory. Nechal jsem knize Shout! otevřený konec, kdyby se John nakonec přece jen uvolil dát interview i mně.

Nakonec jsem se dostal i do jeho bytu v domě Dakota, ovšem jinak, než jsem si představoval. Když následujícího jara vyšla kniha v Americe, odletěl jsem do New Yorku do televizní show Good Morning America. V rozhovoru jsem prohlásil, že pro mě John nebyl jen čtvrtinou Beatles, ale spíš třemi čtvrtinami. Yoko se na show dívala a pak mi zavolala přímo do studia ABC, že prý moje slova byla „moc milá“. „Nechcete se přijít podívat, kde jsme bydleli?“ pokračovala.

Hned odpoledne jsem se tudíž vydal do Dakoty a absolvoval prohlídku rozlehlého apartmá v sedmém patře, kde John vychovával syna Seana, zatímco Yoko se starala o rodinné finance. Pak se ve své přízemní kanceláři usadila do křesla, navrženého po vzoru trůnu egyptských faraonů, a dlouze mi vyprávěla o Johnově vnitřní nejistotě, fobiích a zahořklosti vůči bývalým spoluhráčům, zejména vůči druhé polovičce nejslavnějšího popového autorského tandemu. Jak už to u nedávno zesnulých bývá, něco ze zemřelého manžela jako by přešlo do Yoko samotné – jak jsem ji tak poslouchal, měl

jsem pocit, že ke mně mluví John. Při každé zmínce o Paulovi jí přeběhl po tváři ledový výraz. „John vždycky říkal,“ prohlásila během rozhovoru, „že mu nikdo v životě neublížil tolik jako Paul.“

Z toho jsem pochopil, že mezi nimi existovalo mnohem hlubší citové pouto, než si lidé mysleli, že připomínali spíše zhrzené milence. Samozřejmě jsem Yoko ve své reportáži z americké cesty pro Sunday Times citoval. Pak článek vyšel, já jednoho dne přišel v Londýně domů a moje tehdejší přítelkyně povídá: „Volal ti Paul.“ Prý chtěl vědět, co tím Yoko myslela, a působil spíš rozrušeně než našťavaně. Takže jsem se k němu stejně jako k Johnovi dostal mnohem později, než bych potřeboval, a úplně jinak, než jsem si představoval. Tehdy jsem byl ovšem pevně přesvědčený, že jsem Beatles a jejich éru tematicky vyčerpal definitivně a už o nich nic psát nebudu. Takže jsem se ani nesnažil získat Paulovu oficiální odpověď na vyjádření Yoko a celé jsem to hodil za hlavu.

Čtenáři, například slavný textař Tim Rice, knize Shout! vytýkali hlavně přehnanou glorifikaci Lennona na úkor McCartneyho. Bránil jsem se, že proti Paulovi nejsem nijak zaujatý, že jsem se jen snažil vystihnout jeho skutečnou náтуру skrytou za tou okouzující a usměvavou tvář. Mám-li být upřímný, asi se na mně nějakým podivným způsobem podepsaly všechny ty roky, kdy jsem chtěl být jako on – jako bych se teď od toho potřeboval nějak distancovat. Třeba to prohlášení, že John představoval tři čtvrtiny Beatles, to bylo skutečně, jak podotkl Tim Rice, uhozené. Samotný Paul knihu podle svědectví mnohých nesnášel a s oblibou komolil její název – říkal jí Shite, Sračka.

A jeho kritici nakonec plakali nad výdělkem. Wings převálcovali hitparády i pódia takovým stylem, že se vyrovnali i samotným Beatles. Paulovo chytré hospodaření a investice do hudebních katalogů jiných tvůrců (byť mu paradoxně nepatřila práva na jeho vlastní nejznámější skladby) mu vynesly výrazně větší bohatství než kterémukoli z bývalých spoluhráčů, a koneckonců i komukoli jinému z branže. Jeho jmění se odhadovalo na miliardu liber. Letité pověsti o jeho přehnané spořivosti (neprohlásil snad sám tehdy v pětadesátém, že je pěkná držgrešle?) dávno vybledly před jeho častou účastí na dobročinných koncertech, vše pak vyvrcholilo založením umělecké akademie pro mladé zpěváky, hudebníky a skladatele. Akademie vznikla v Liverpoolu na místě Paulovy staré školy.

Z jeho manželství s Lindou, na které jsme se kdysi šklebili jako na na-prostý omyl, se stal nejtrvalejší a nejšťastnější vztah na popové scéně. Navzdory nesmírné slávě a bohatství dokázali žít relativně normálním domácím životem a nenechali ze svých dětí vyrůst rozmazené, citově zanedbané a zkažené spratky, jak bývá v showbyznysu často zvykem. Pravda, široká veřejnost Lindu nikdy nepřijala s úplným nadšením, částečně za to mohlo její militantní vegetariánství a aktivismus v oblasti zvířecích práv – ale obecně převládl smířlivý názor, že je pro Paula ta pravá, podobně jako Yoko pro Johna.

Vypadalo to, že už dosáhl úplně všeho nejen v pop-music, ale v tvůrčí sféře obecně. Jeho klasické oratorium hráli v liverpoolské katedrále a do repertoáru ho přebíraly symfonické orchestry po celém světě, jeho obraz vystavovala Královská akademie umění v Londýně, sebrané básně vycházely v pevné vazbě a začalo se hovořit o jeho vysokých šancích na titul *poeta laureatus*, tedy oficiální dvorní básník. V roce 1997 přestal vadit i jeho dlouhý seznam drogových deliktů (čítající mimo jiné devítidenní trest vězení v Japonsku) a McCartney byl za svou službu hudbě pasován na rytíře. Jak napsal časopis Rolling Stone, „házel svému štěstí méně klacků pod nohy než všechny ostatní rockové hvězdy všech dob“.

A pak když už mu táhlo na šedesát, jeho život najednou vykolejil z dokonale připravené dráhy. V roce 1998 zemřela po dlouhém boji s rakovinou prsu Linda. O čtyři roky později se oženil s dobročinnou aktivistkou a bývalou modelkou Heather Millsovou, na což jeho děti jen užasle zíraly. Za dalších šest let se manželé rozvedli, přičemž množství špíny vrhané bulvárními plátky překonalo vše, co svět popu do té doby spatřil. Poprvé v životě by si „normální“ člověk osud s Paulem McCartneym rozhodně nevy-měnil.

Od doby, kdy mě krátce po Johnově smrti Yoko pozvala do Dakoty, jsem s ní dělal i několik dalších exkluzivních rozhovorů. V roce 2003 jsme se potkali v Paříži a ona mi slíbila spolupráci na první opravdu velké a seriózní lennonovské biografii. Uvědomoval jsem si, že moje dosavadní psaní o McCartneym nebylo zrovna pozitivní, a teď mi bylo jasné, že se o něm zase dozvím další nepěknosti. Na veřejnosti si sice s Yoko vzájemně projevovali přízeň, ve skutečnosti byly však jejich vztahy pořád na bodu mrazu – vinou nejrozumnějších problémů, k nimž patřilo zažité pořadí jmen Lennon

a McCartney nebo Johnův podíl na zisku z Paulovy skladby Yesterday. Byla-li Yoko na mé straně, stál Paul zákonitě na té opačné.

Přesto jsem považoval za slušnost dát mu o tom vědět. Přes jeho tehdejšího PR agenta Geoffa Bakera jsem mu vzkázal, že píšu Johnův životopis a rozhodně nemám v úmyslu udělat z něj protimccartneyovský pamflet. O dva týdny později mi zazvonil služební telefon a ze sluchátka se ozval povědomý hlas s liverpoolským přízvukem: „Haló? Tady Paul.“ V tu chvíli jsem opravdu neměl odvalu zeptat se: „Jakej Paul?“

Místo toho jsem úplně oněměl a z druhé strany se ozvalo tiché uchechtutí. „To koukáš, že ti volám, co?“

Pak mi oznámil, že volá čistě ze zvědavosti: „Co je to asi za člověka, co mě podle všeho tak nesnáší?“ Nakonec jsme v hovoru strávili celou čtvrt hodinu. Ale vůbec to neznělo jako konverzace novináře s největší hvězdou světové pop-music. Nedělal jsem si žádné naděje, že by mi pomohl s Lennonovou biografií, a tak jsem si odpustil veškeré záludnosti, jimiž žurnalisté obvykle z muzikantů tahají informace. Mluvili jsme spolu jako dva chlapi v letech bez povinné uctivosti, zato se vzrůstajícím respektem. Rockové superhvězdy zásadně nedělají nic, co jim není příjemné nebo pohodlné, a on měl k ruce spoustu lidí, které mohl prostě zaúkolovat, ale místo toho zavolal sám.

Naznačil jsem mu, že od něj nečekám rozhovor k lennonovské knize, a on mi to nijak nevymlouval: „To by taky vypadalo, jako že tě chci odměnit za všechno to špatný, cos o mně kdy napsal.“ Jistě, pokračoval jsem, ale přece jenom bych měl pár faktických otázek, na které zná odpověď jenom on. Nemohl by mi na ně e-mailem odpovět?

„V pohodě,“ zabručel.

Už od oné zkušenosti z Newcastle City Hall v pětadesátém jsem věděl, že když beatle řekne ano, nemusí to být vždycky pravda. Jenže v tomhle případě to vyšlo. Otázky jsem e-mailem poslal jeho osobní asistentce Holly Deardenové a záhy mi na ně přišly nadiktované odpovědi. Některé měly pár slov, jiné několik stránek.

Některé otázky se týkaly důležitých podrobností z raného období Beatles. Říkalo se třeba, že v hamburské éře byl Paul jako jediný u toho, když namol opilý a zfetovaný John nakopl do hlavy basistu Stuarta Sutcliffa, což mohla být prvotní příčina jeho pozdějšího osudného krvácení do mozku. Odpověď:

ne, na nic podobného si Paul nevzpomíná. U méně zásadních témat byl o něco sdílnější. Ptal jsem se třeba, je-li pravda, že v začátcích autorské spolupráce zvládal levák Paul hru na Johnovu běžnou praváckou kytaru a naopak. Kdyby to tak bylo, výtečně by to symbolicky vystihovalo kreativní symbiózu mezi těmi dvěma naprosto rozdílnými jedinci, díky níž jeden dokázal dokončit píseň, kterou druhý nadhodil.

Ano, odpověděl, přesně tak to bylo.

V červnu 2012 jsem sledoval, jak sedmdesátiletý sir Paul vévodí seznamu prvotřídních hvězd pop-music, které se v Buckinghamském paláci sešly na oslavném koncertu pro královnu u příležitosti jubilea jejích šedesáti let na britském trůně. Mezi další účinkující patřili Elton John, Cliff Richard nebo Tom Jones, všichni rovněž s přídomkem sir. Paul na sobě měl tmavomodré sako od uniformy, takže vypadal trochu jako zestárlý a zkrotlý seržant Pepper, a stále třimal svou „lacinou“ hofnerku. Neoficiální titul nejoblíbenějšího světského chvalozpěvu na světě nejspíš patří Johnově Imagine, Paulova Hey Jude ovšem v paláci zapůsobila málem jako druhá britská hymna. O dva měsíce později opět v královnině přítomnosti se Paul s Hey Jude postaral o finále úvodního ceremoniálu londýnské olympiády (akce přišla bratru na 27 milionů liber). Kromě drobné bystré ženy v královské lóži Británie neměla větší národní poklad, který by světu při té příležitosti nabídl.

Všechny tyhle oslavy a pocty s sebou ovšem zároveň nesou něco, čemu by se dalo říkat „kletba minulosti“. Od rozpadu Beatles už uplynulo víc let, než kolika se vůbec dožil John Lennon. Samostatná McCartneyho kariéra trvala už déle než pětinasobek existence kapely. A přesto ani jeho nesporné sólové úspěchy nedokázaly pohnout s obecně sdíleným názorem, že ze sebe to nejlepší vydal ve dvaceti s Johnem po boku. Že žádná další McCartneyho píseň nepřekoná Yesterday (navíc s nešťastným názvem přímo odkazujícím na onu minulost), Penny Lane či When I'm Sixty-Four.

Spousta méně slavných muzikantů, kteří se úspěchem amatérského písničkářství dvojice Lennon–McCartney inspirovali, žije ze slávy dávných hitů spokojeně dodnes, ale to není McCartneyho případ. Má za sebou takové práce, že může sloužit jako moderní hudební ekvivalent Shakespeara, ale pořád cítí potřebu se vyjádřit, jako kdyby se psaním písni teprve začínal. Je na tom podobně jako jiné živé pomníky rocku, třeba Mick Jagger nebo Elton

John – chvála a obdiv jím procházejí jako jídlo z čínského bufetu, čím více si dopřává, tím větší má chuť na další. V onom popisovaném telefonátu se zmínil, že natáčí desku a zase se vrací k Abbey Road. V době, kdy tohle píšu, tedy na konci roku 2015, stále nic nenasvědčuje tomu, že by mělo skončit jeho světové turné, které s přestávkami trvá už patnáct let.

Jeho život popisují desítky knih, téměř všechny se ale soustřeďují především na jeho roli v příběhu Beatles, který jejich PR agent Derek Taylor výstižně nazval „největším milostným románem dvacátého století“. Jako by dalších čtyřicet let tvořilo jen nedůležitou dohru. Stejným vzorcem se řídí i jeho oficiální biografie Po mnoha letech, kterou sepsal Barry Miles. I ten věnuje postbeatlovské éře jen nějakých dvacet stran z celkových šesti set, a navíc končí rokem 1997, tedy rok před Lindinou smrtí.

Dosud tedy neexistovala žádná ucelená a vyčerpávající biografie nejslavnější žijící hvězdy pop-music a zároveň nejméně konformní postavy celé scény. Jistě, o Paulovi a jeho působení v Beatles i mimo ně už existují statisíce textů, přesto v mnohém zůstává podivuhodně nepopsaným listem. Zdánlivě nejotevřenější a nejprístupnější celebrita současného světa ve skutečnosti dokonale klame tělem. Na své na odiv stavěné „normálnosti“ a „obyčejnosti“ vystavěl tak pevné a vysoké hradby pro ochranu soukromí, že se mu v tom vyrovná jen Bob Dylan. Za konstantně příjemnou a milou fasádou jen občas probleskne tvář člověka, který navzdory všem počtám a úspěchu bývá pořád občas nešťastný, snad až vnitřně nejistý, a trápí ho stejné niterné starosti jako každého z nás. Úsměv na tváři a radostná gesta ovšem dokážou téměř vše zakrýt.

Na konci roku 2012 jsem prostřednictvím PR agenta Stuarta Bella poslal McCartneymu další e-mail. Psal jsem, že bych chtěl napsat i jeho biografii coby protějšek k předchozí knize John Lennon: The Life. Pokud se mnou nechce mluvit osobně a přímo, čemuž bych se nijak nedivil – těžko po něm chťit, aby se znovu nořil do historie Beatles –, mohl by mi dát aspoň souhlas, abych se mohl obrátit na jeho blízké, ke kterým se jinak nedostanu? Zmínil jsem, že je mi jasné, že by si mě za životopisce nejspíš sám nevybral, ale že doufám, že kniha o Lennonovi aspoň částečně napravila nespravedlivé odsudky v Shout! Bell slíbil, že vzkaz předá, jen mě varoval, že si na odpověď asi nějakou dobu počkám, neb McCartney je zrovna na turné v Americe. Aha, napadlo mě. Jasné, tohle známe.

Jenže za pár týdnů přišla odpověď, kterou Paul nadiktoval sekretářce:

Milý Philipe,

díky za mail. Můj souhlas máš, obrať se, na koho chceš. Možná pro tebe Stuart Bell zvládne udělat víc.

Měj se prima...

Paul

V životě mě nepotkalo větší překvapení.

PRVNÍ ČÁST
SCHODY DO RÁJE

Bleděmodrý mikrobuse, který vyjíždí z liverpoolského přístavního komplexu Albert Dock, slibuje „jedinou dostupnou prohlídku domácností, kde vyrůstali Lennon a McCartney“. Na boční straně autobusu jsou namalované dvě tváře – černobílá kresba je dosti schematická, obě postavy ovšem okamžitě poznáte, ať už přijedete odkudkoli. Jsou známé po celém světě asi jako Disneyho myšák Mickey, možná ještě lépe.

Liverpool přitom dlouhá léta trochu nepochopitelně odmítal z úspěchu svých nejslavnějších rodáků těžit. To už teď ovšem neplatí. Muzeum Beatles v Albert Docku ožívuje jejich příběh natolik realisticky, že si návštěvník připadá jako jeho součást. Z Mathew Street, které se říká spíše Cavern Quarter, je živý bulvár plný krámků se suvenýry a beatlovsky stylizovaných barů. Dokonale přesná kopie klubu Cavern stojí pár metrů od jeho původní lokality. V luxusním hotelu Hard Day's Night na North John Street se můžete ubytovat v apartmá Johna Lennona i Paula McCartneyho, počítejte ovšem s cenou 800 liber za noc a s nutností rezervovat si pobyt dlouhé měsíce dopředu.

Turisté mají na výběr celou řadu okruhů, které se samozřejmě jmenují Magical Mystery Tour a provedou je po hlavních beatlovských pamětihodnostech v Liverpoolu. Začíná se v centru, mezi nejnavštěvovanější památky patří Pier Head, St. George's Hall, stanice Lime Street nebo divadlo Empire. A pak prohlídka pokračuje na předměstí, kde stojí nejdůležitější svatostánky.

Náš bleděmodrý mikrobuse ovšem nabízí ještě více než ostatní. Provozuje ho institut National Trust,* který se ve Velké Británii běžně stará spíše o ochranu a obnovu starodávných panských sídel. Dva domy, do nichž máme namířeno, rozhodně starodávné ani panské nejsou, přesto v poměru ke své velikosti přilákají přinejmenším tolik platicích návštěvníků jako

* National Trust – Národní památkový ústav na ochranu historických a přírodních památek. (Pozn. red.)

nejhonosnější tudorovské paláce nebo palladiánské zámky z osmnáctého století.

Zároveň tu neplatí zavedené pořadí obou slavných jmen. Jako první získal National Trust do správy Paulovo dětské bydliště na adrese Forthlin Road 20 ve čtvrti Allerton. Veřejnosti ho otevřel v roce 1996 jako místo, kde začali Lennon s McCartneym společně skládat. Johnova někdejší domácnost na Menlove Avenue 251 ve Wooltonu si podle mnohých status národní památky nezasloužila, protože neexistovaly žádné důkazy o tom, že by tu vznikla nějaká skladba Beatles (jen se tu na skleněné verandě odehrávaly nekonečné zkoušky). Až v roce 2002 koupila dům Johnova vdova Yoko Ono a nabídla ho nadaci National Trust k rekonstrukci a dalšímu využití.

Je neděle dopoledne a v modrém mikrobuse sedí obvyklá směsice turistů různého věku z celého světa. Čtyřčlennou skupinu z kanadského Montrealu vede rozhlasový manažer Pierre Roy, který má podle vlastních slov s Paulem hodně společného: „Taky jsem Blíženec, taky jsem levák a moje první holka se jmenovala Linda.“

Pak jsou tu dvě slečny kolem pětadvaceti, jedna z Dublinu a druhá z Teesside v severní Anglii (ta posléze trochu zahanbeně přiznává, že má nejraději George). To Bernard a Margaret Sciambarellovi, manželé něco přes čtyřicet, prostě jen přejeli řeku Mersey z domova na poloostrově Wirral a vzali s sebou jednadvacetiletou dceru, univerzitní studentku. Oba jsou věrní fanoušci Beatles, ale tuhle prohlídku absolvují teprve podruhé. „Tak to bývá, když máte něco za rohem,“ směje se Margaret.

Jedeme po liverpoolském nábřeží, na jehož zkrášlení si tu taky dali záležet. Z jedné strany máme starou přístavní zátoku, dnes lemovanou kavárničkami a butiky, z druhé pak viktoriánské hospodářské budovy přestavěné na luxusní bytové domy. Na rohu James Street stojí někdejší sídlo námořní společnosti White Star. Jednoho dne roku 1912 tu na balkon vyšel úředník firmy a ohromným davům na ulici do megafonu předčítal seznam obětí katastrofy na Titaniku.

A vypadá to, že sto let stará sdělovací technika byla o něco spolehlivější než ta současná. „Lidi, omlouvám se,“ ozývá se hlas řidiče. „Tenhle mikrobuse nám zrovna vrátili ze servisu a teď koukám, že nefunguje přehrávač. Takže vám bohužel během cesty nemůžu pustit žádnou muziku, která s těmhle místy souvisí.“

Z beatlovské metropole tedy vyjíždíme v tichu. Projíždíme drsnou čtvrtí Toxteth, kde ulice patří podezřelým partičkám výrostků, míjíme majestátní železnou bránu parku Sefton a pokračujeme po Smithdown Road, kde si Paulova matka dělala ošetrovatelský kurz. Pak zatačíme doleva na Queen's Drive – tady žil s rodinou Brian Epstein, z jehož domova se ovšem trochu nespravedlivě kulturní památka nestala.

Zase se ozývá řidič: „No a za chvíli jsme na místě, které poznáte úplně všichni. Je vážně škoda, že vám k tomu nemůžu pustit Penny Lane.“

Jenže ono je to v podstatě jedno. Ta písnička hraje všem v hlavách jasněji než z nejlepších reproduktorů. Máme Penny Lane před očima i v uších, přesně jak se v tom textu zpívá. Předměstské modré nebe je dnes spíš šedé, ale to je detail.

Penny Lane je Paulovo mistrovské dílo a v kombinaci se stejně parádním Johnovým kouskem Strawberry Fields Forever tvoří jeden z nejceněnějších singlů v dějinách. A stejně jako staré sídlo Armády spásy jménem Jahodové pole, Strawberry Field, je i skutečná ulice Penny Lane samozřejmě jednou z nejnavštěvovanějších liverpoolských beatlovských svatyní. Ceduli s názvem ulice už někdo ukradl tolikrát, že městská správa rezignovala a prostě to jméno nechala nastříkat na fasádu. Po nějaké době sem namontovali novou ceduli, údajně mnohem lépe zabezpečenou. V praxi se to ovšem nijak neprojeвило, zmizela rovněž.

V písni zněl ten název odkazující na drobné mince vždycky nesmírně roztomile. V hlavě při něm vytanula představa nevinných padesátých let, kdy se v Británii ještě používaly velké měděné peníze z dob královny Viktorie, v cukrárnách se za penny daly koupit čokoládové tyčinky nebo žvýkačky, a když si šla dáma odskočit, říkalo se tomu „utratit penny“, protože právě tolik stál vstup na veřejné záchodky. Ve skutečnosti nemá název s měnou nic společného, ulice se jmenuje podle Jamese Pennyho, což byl liverpoolský obchodník s otroky, který žil v osmnáctém století. A samotná píseň dokonce ani není o Penny Lane, nýbrž o náměstí Smithdown Place, kde ulice (s níž měl navíc vždy více společného John než Paul) přechází v nákupní zónu a konečnou městských autobusů.

Všechny místní pamětihodnosti, o nichž je v textu řeč, tu pořád ještě jsou, takže tu člověk na každém kroku slyší v hlavě nostalgické piano, staromódní žestě nebo přelétavé sólo na trubku. Pořád tu pracuje holič, který

ukazuje fotky každé hlavy, kterou měl to potěšení znát, i když už se nikdo nestříhá na Tonyho Curtise nebo na potápku* a holičství už se nejmenuje Bioletti jako za Paulova dětství, nýbrž Tony Slavin. Také banku tu najdeme – místní pobočku Lloyds TSB. Pravda, bankovní úředník už asi nevlastní „mac“ – nešlo totiž o počítač, ale o tehdejší typ přšipláště. Zato lidé se mu za zády určitě posmívají pořád, nejspíš ještě častěji než tehdy.

Dále tu máme ostrůvek uprostřed silnice – právě tady mohla hezká zdravotní sestřička z písně prodávat makovice (dnes už se také ví, která slečna byla jejím předobrazem). Na levou stranu vybíhá Mather Avenue, na níž pořád stojí hasičská stanice. I dnes tu hasič v uniformě může sledovat čas na přesýpacích hodinách a do toho čistit svou stříkačku, klidně i s královním portrétem v kapse.

Domy, v nichž Paul a John strávili dětství, stojí jen asi kilometr od sebe, ovšem v různých předměstských čtvrtích, jejichž odlišný sociální status je dodnes jasně patrný. Zatímco zvláště v téhle části Allertonu stále převažují obecní dělnické činžáky, Woolton je honosné sídlo podnikatelů, odborných pracovníků a akademiků z Liverpoolské univerzity. Když se John s Paulem v roce 1957 poprvé setkali, byly tyhle rozdíly ještě mnohokrát výraznější.

V našem modrém mikrobuse se po mccartneyovském prologu vše vrátilo k zažitému pořadí aktérů. První zastávkou je Mendips, dvojdoměk s pseudotudorovskými dekoracemi, kde tolik vzývaný „hrdina dělnické třídy“ John strávil dokonale středostavovské dětství v láskyplné péči energické tetičky Mimi.

Ve Wooltonu s jeho honosnými bulváry se zdržíme ještě skoro dvě hodiny, než konečně po Mather Avenue dojedeme na adresu Forthlin Road 20. Před domem stojí úplně stejný mikrobuse jako ten náš a čeká na předchozí skupinu turistů, která právě prochází mrňavou předzahrádkou. V okouzlené konverzaci se mísí francouzština, španělština a ruština, možná spíš polština.

* Potápka byl příslušník nekonformní swingové mládeže, která se hlásila k americké kultuře a ke svobodnému životnímu stylu. Jejich outfit doplňoval úzký knírek à la Clark Gable, účes měli zpevněný brilantinou a podtáčený kulmou, na krku tvořily kšticí dlouhé prameny vlasů. (Pozn. red.)

Mužský hlas s holandským přízvukem zazpívá: „Well, she was just seventeen...“ Odpovídá mu mezinárodní sbor: „You know what I mean.“

Když se řekne obecní činžák, představí si dnešní Britové nejspíš levné bydlení pro sociální případy – po druhé světové válce tomu však bylo úplně jinak. Městem stavěné a financované domy ve skutečnosti představovaly oproti přečpaným a nehygienickým chudinským čtvrtím obrovskou změnu k lepšímu.

Forthlin Road 20 je klasickým případem obecního činžáku s terasovitou konstrukcí. Má dvě podlaží a rovnou fasádu, což bylo v padesátých letech odvážně moderní. V přízemí je velké okno, v patře dvě menší, prosklené dveře kryje stříška. Dům má postavení národní kulturní památky, zatím ho ovšem nezdobí modrá cedulka, kterou uděluje další památkový úřad – English Heritage – domovům vynikajících postav britské historie. Modré cedulky se totiž přidělují jen v případě, že je zmíněná osobnost po smrti, případně se dožila sta let.

Podobně jako v Mendipsu i zde bydlí placený hlídač, který zároveň slouží jako průvodce pro turisty. Tito hlídači se většinou rekrutují z oddaných fanoušků Beatles, pro které je bydlení v Johnově či Paulově dávném domově, navíc restaurovaném do věrné podoby padesátých let, splněným snem. Svého času bydlel na Forthlin Road několik let člověk, který se Paulovi až neuvěřitelně fyzicky podobal. Jmenoval se ovšem paradoxně John.

Dnes je naší průvodkyní mateřsky vyhlížející žena s blondátými kudrnatými vlasy. Představuje se jako Sally, hned nám diskrétně zabavuje tašky a fotoaparáty a slibuje, že je bezpečně uloží „na stejném místě, kam si McCartneyovi ukládali klobouky a kabáty“.

Když dům převzal do správy National Trust, přál si Paul, aby se místo nestalo jen svatostánkem Beatles, ale také památníkem jeho rodiny. „Ze začátku to pro něj bylo hodně smutné místo,“ připomíná nám Sally. V nevelké předsíni nad hlavními dveřmi visí jednoduchá dřevěná cedulka:

*S láskyplnou vzpomínkou
na mámu a tátu
Mary a Jima*

Na levé straně se nachází obývací, kde Paul ve spolupráci s Johnem začal psát první písně (sám to ovšem zkoušel už předtím). Pokoj je maličký, jeho vět-

šinu vyplňuje třídlínná sedací souprava tvořená gaučem a dvěma křesly, stojací lampa a malá televize vestavěná v dřevěné bedničce. Na konferenčním stolku stojí masivní telefon s ciferníkem (typ Garston 6922), svého času jediný v celé ulici. Žluté tapety s ozdobným vzorem vybral National Trust coby dekoraci typickou pro raná padesátá léta, během rekonstrukce došlo ovšem k částečnému odhalení původních tapet McCartneyových – byly modrostříbrné v čínském stylu. Část původní tapety je dnes podlepená a překrytá plexisklem a návštěvníci si ji mohou prohlédnout zblízka – jeden šťastný člen skupiny ji dostane do ruky a může ji ukázat ostatním.

U zdi stojí pianino, kdysi ve společenských salonech britských domácností tak oblíbené. „Právě v téhle místnosti si šestnáctiletý Paul sedl k pianu a napsal *When I'm Sixty-Four*,“ vypráví Sally. „A jak nejspíš víte, piano pocházelo z obchodního domu North End Road Music Stores neboli NEMS, který patřil rodině Briana Epsteina. Ale tohle není ten inkriminovaný nástroj,“ dodá, než se někdo stihne zeptat. „Ten má pořád doma Paul.“

Nad televizí visí fotografie, kterou pořídil Paulův bratr Michael. Paul a John na ní sedí v křeslech proti sobě a brnkají na kytary, jako vždy jeden na levorukou a druhý na pravorukou. Údajně zrovna skládali *I Saw Her Standing There*, což vysvětluje, proč si právě tuhle píseň zpíval ten Holanďan venku. „Měli zavedené takové pravidlo – když si na nějakou písničku nedokázali druhý den vzpomenout, nestála za doděláním,“ pokračuje Sally. „Pokud stála, napsal si to Paul do školního sešitu. Ten taky pořád ještě má.“

Skládací dřevěné dveře vedou do malé jídelny, za ní je kuchyně plná věcí z padesátých let (saponát Rinso, škrob Robin, mýdlo Lux apod.). Když se McCartneyovi ve čtyřiašedesátém odstěhovali, vystřídala je v domě rodina Smithových. Ti tu bydleli dalších třicet let a kuchyň úplně přestavěli, nainstalovali sem spoustu moderního vybavení včetně nerezového dřezu. Poté co dům převzal National Trust, se v podkrovním prostoru objevily původní dřevěné kuchyňské pracovní desky. Pak v zahradě našli i původní porcelánový dřez, který k nim patřil – mezitím sloužil jako květináč.

Zahradu tvoří nevelký travnatý obdélník, z nějž je pořád vidět na výcvikové policejní centrum na Mather Avenue. „Když byl Paul ještě kluk, měla tu policie ustájené koně,“ vykládá Sally. „To znamenalo spoustu kvalitního hnojiva pro tátovu zahradu.“ V dřevěné boudě bývala prádelna (prádlo se tu pralo v ruce a pak žehlilo na mandlu se železným rámem) a suchý záchod.

Teď je tu toaleta pro návštěvníky (jak Sally potvrzuje, prohlídka je dlouhá) a komůrka pro průvodkyni, kam si odložila oběd – focacciu a sendvič se sušenými rajčaty.

Sally nám ukazuje odpadovou trubku trčící ze zdi, s jejíž pomocí Paul občas v noci vlezl dovnitř oknem na záchodě a pak zevnitř otevřel Johnovi vchodové dveře, aby nevzbudili otce. Nejspíš jde o jediný objekt ve správě památkového úřadu, kde je i odpadová trubka součástí historického kulturního dědictví.

Pokračujeme do prvního patra do velkého pokoje, který Paul přenechal mladšímu bratru Michaelovi (oblečení tam ale měli oba). Nad postelí visí černá bakelitová sluchátka, přesně ten typ, který tolik pomáhal šířit onu nádhernou rokenrolovou epidemii. Do Paulova starého pokoje s okny do ulice se toho nevešlo o mnoho více než obyčejná postel. Na přehozu na ní leží pár důležitých artefaktů, například brožovaný výtisk knížky Pod mléčným lesem od Dylana Thomase (to aby bylo jasné, že Paulovi šla ve škole angličtina) a kopie jeho úplně první kytary – lubového Zenithu v provedení sunburst. „Tu původní Paul pořád ještě má,“ ujišťuje nás Sally trochu zbytečně.

V téhle fázi se návštěvníci mohou na pár minut zastavit a oddat něčemu, co se dá přirovnat k tichému rozjímání v kostele. Většina lidí se při tom vskutku obejde beze slov. „Někdo se směje, někdo se dá do pláče,“ usmívá se Sally. „Většinu lidí každopádně přemůže dojetí.“

Za celou tu dobu, co je dům na Forthlin Road 20 otevřený pro veřejnost, nebyl Paul ani jednou uvnitř, jen párkrát se přišel inkognito podívat zvenčí. Na jedné z těchto návštěv, na kterou vzal i synka Jamese, se k němu přitočil kluk ze sousedního domu. Neměl očividně ani tušení, s kým mluví, a s pravou liverpoolskou drzostí, za niž by se nemuseli stydět ani dospívající Beatles, návštěvníka oslovil: „Haló, pane! Dejte mi libru a ukážu vám, kde bydlel Paul McCartney!“

2 | SENDVIČE S POCUKROVANÝMI JABLKY

Podle předpony Mc nebo Mac, což původně znamená „syn“, většinou poznáme Skoty. Paulova rodina z otcovy i matčiny strany ovšem původně pocházela z Irska. Osudy obou těchto národů se v historii různě proplétaly, spojoval je především obecný odpor vůči Angličanům. Jinak toho mají společného opravdu celkem dost: od galštiny přes lásku k whisky až po vášnivou oblibu lidové hudby, v níž v obou případech hrají hlavní roli dudy. Po celém Irsku žijí skotské rodiny a naopak.

Jedna z nejkontroverznějších Paulových písní vůbec se jmenuje Give Ireland Back to the Irish – Vraťte Irsko Irům. Ve skutečnosti se ovšem jeho předkové vzdali vlasti dobrovolně.

Paulův pradědeček z otcovy strany James McCartney byl součástí velké emigrační vlny koncem devatenáctého století, kdy bezvýhodná bída vyhnala z Irska tisíce lidí v zoufalé naději na lepší život. James byl jedním z mnoha uprchlíků, kteří přepluli Irské moře a přistáli v Liverpoolu, z něž tehdy živý přístav a kouřící továrny udělaly „druhé město britského impéria“. Dorazil sem krátce po roce 1880, usadil se v nepříliš výstavní čtvrti Everton a živil se jako malíř pokojů. Jamesův syn Joseph se vyučil řezačem tabáku v továrně na cigarety firmy Cope a v roce 1896 se oženil s dcerou místního prodávče ryb Florence Cleggovou. Narodilo se jim devět dětí, dvě z nich (Ann a Joseph mladší) zemřely již v raném věku, jejich jména po nich posléze zdědili další sourozenci. Paulův otec se narodil v roce 1902 coby druhý přeživší syn a celkově páté dítě, dostal jméno James, pro všechny byl ovšem Jim.

On i jeho šest sourozenců (Jack, Joe mladší, Edith, Ann, Millie a Jane, přezdívaná Gin) žili v malém domku s terasovou konstrukcí na Solva Street v nejhudší části Evertonu. Později Jim vzpomínal, jak se všichni sourozenci dělili o pouhé dva páry bot – jeden chlapecký a jeden dívčí. A protože se do školy nesmělo chodit naboso, střídali se v docházce podle toho, na koho

zrovna drahocenná obuv vyšla. Dotyční pak večer opakovali probranou látku bratrům a sestrám, kteří ten den museli zůstat doma.

Navzdory nuzným rodinným poměrům a pochybným vlivům okolní čtvrti z Jamese vyrostl poctivý, skromný a nesmírně zdvořilý mladý muž, jemuž dokonce i vlastní sourozenci přezdívali „gentleman Jim“. Když ve čtrnácti vychodil školu, napsal o něm ředitel do závěrečného vysvědčení: „Nic se mu nedá vytknout.“ V dětství ho potkala jediná nehoda – v deseti letech spadl ze zídky a poškodil si pravý ušní bubínek, takže byl od té doby na toto ucho hluchý.

Od osmnáctého století vydělával Liverpool hlavně na bavlně, kterou přivážely lodě z Ameriky a Asie. Z přístavu si ji pak odebíraly textilky z celé severní Británie. Jim našel práci u jednoho z vážených místních obchodníků s bavlnou, u firmy A. Hannay & Son, coby poslíček – roznášel vzorky nových dodávek potenciálním kupcům. Aby si trochu přivydělal k týdennímu platu šesti šilinků neboli třiceti pencí, prodával programy v evertonském divadle Theatre Royal. Občas zaskakoval i za osvětlovače a mířil reflektorem na artisty při vrcholných číslech.

Jeho syn pak v budoucnu prožil v záři takových reflektorů v podstatě celý život. Aspoň trochu si jí ovšem užil i Jim. Jeho otec Joseph byl nadšený amatérský muzikant, v továrně Cope hrával na tubu v podnikové dechovce, kromě toho organizoval koncerty a společná zpívání pro sousedy. Jim byl sice částečně hluchý, to mu ovšem na hudebním talentu neubralo, takže se sám naučil na trubku a na piano. Těsně po první světové válce, které se vzhledem k nízkému věku neúčastnil, dal dohromady poloprofesionální taneční kapelu, v níž hrál na pozoun i jeho starší bratr Jack.

Zpočátku nosili na tvářích masky ve stylu Zorra mstitele a říkali si Masked Music Makers, jenže v horku na pódiu se na maskách rozpouštěla barva a stékala jim po tvářích, takže je zahodili a přejmenovali se na Jim Mac Jazz Band. Hrávali na místních tanečních zábavách a občas v kině doprovázeli němé filmy – improvizovali melodie, které odpovídaly dění na plátně. Jimův otec i bratr Jack měli hezký zpěvný hlas, on se ale o zpěv nepokoušel, raději se držel nástrojů. Jedna z rodinných fotografií zachycuje Jim Mac Jazz Band ve dvacátých letech, muzikanti na sobě mají smokingy a motýlky, kolem basového bubnu stojí kruh fanynek dočista jako na budoucím obalu Sgt. Pepper. Také kapelníkovy jemné rysy a velké oči působí z dnešního pohledu hodně povědomě.

Když v roce 1939 vypukla druhá světová válka, bylo Jimovi sedmatřicet. Navzdory mohutným dohazovačským snahám své matky a pěti sester zůstal šťastným a dle vlastních slov „přesvědčeným“ svobodným mládcem. Ve firmě Hannay's povýšil z poslíčka na obchodního cestujícího, takže pendloval mezi bavlníkovou burzou na Old Street a přístavem, kde se vykládaly zásilky, případně jezdil za klienty do manchesterských textilek padesát kilometrů na západ. Mezi jeho povinnosti patřila i kontrola délky bavlněného vlákna – čím bylo delší, tím lépe se z něj předlo. Navzdory poloviční hluchotě dokázal k téhle práci používat výhradně sluch. „Podrbal se bavlounu na uchu a okamžitě věděl, jak je kvalitní,“ vzpomíná jeho adoptivní dcera Ruth McCartneyová.

Coby hlavní přístav pro potravinové konvoje přes Atlantik a zároveň centrum zbrojního průmyslu se Liverpool stal jedním z hlavních cílů náletů hitlerovského luftwaffe, nálety tu dosáhly téměř stejné intenzity jako v Londýně. Na vojenskou službu byl Jim už moc starý, v jeho osvobození od armádních povinností navíc hrálo roli zdravotní postižení. Když firma Hannay ve válečných podmínkách přerušila činnost, nastoupil jako soustružník do muniční továrny a kromě toho po nocích sloužil jako dobrovolný hasič.

Jednoho dne se při návštěvě ovdovělé matky v Norris Green seznámil s nemocniční sestrou Mary Patricií Mohinovou, jejíž rodina rovněž pocházela z Irska. V té době bydlela s Jimovou sestrou Gin. Tou dobou už měl Liverpool to nejhorší za sebou, nálety však stále pokračovaly. Již při prvním setkání Jima a Mary se rozeřvaly sirény, takže se museli společně uchýlit do improvizovaného krytu na zahradě. A jak se tak krčili v přístřešku z vlnitého plechu, gentleman Jim se konečně zamiloval až po uši.

Maryin otec Owen, rozvozce uhlí, přišel z irského hrabství Monaghan na přelomu století a hned si změnil jméno z Mohana na Mohina, aby to neznělo tak irsky. Matka zemřela, když bylo Mary deset, což se stalo neblahou předzvěstí věcí příštích. Kromě Mary po sobě zanechala dva syny (dvě dcery nepřežily), Wilfreda a Billa. Owen se znovu oženil a založil druhou rodinu, nevlastní matka se ovšem o Mary příliš nestarala a nakonec ji úplně vypudila z domova.

Není divu, že po téhle zkušenosti tíhla Mary k druhým a cítila potřebu o ně pečovat. Už ve čtrnácti tak nastoupila na zdravotní školu při Nemocnici na Smithdown Road. Poté pokračovala tříletým kurzem ve Walton General

Hospital (Rice Lane), kde získala oficiální sesterský diplom. Následně se v pouhých čtyřicetiletých letech stala vrchní sestrou v nemocnici.

Když se seznámila s Jimem McCartneym, bylo jí jednatřicet, což byl tehdy věk, v němž už se většina žen smířovala s údělem staré panny. Jenže bezmála čtyřicetiletému Jimovi se ohromně zalíbila, za což nepochybně mohla její typicky irská vizáž (toho druhu, který prozrazuje předky ve Španělsku či Itálii) i decentní ostýchavé chování. V namlouvání nicméně záhy převzala iniciativu Mary. „Táta vyprávěl, jak se mu máma líbila a že s ní pořád někam chodil,“ vzpomínal Paul. „Jenže pak z něj jednou vypadlo, že to byl její nápad, že si vyrazí zatancovat. Chodili ze zábavy na zábavu, přitom ona na to moc nebyla. Nakonec jsem si dal dohromady, jak to mezi nimi asi probíhalo. Matka se k němu chovala jako fanyнка. Později mě napadlo: Aha, tak odtud to mám!“

Románek ovšem málem skončil dřív, než se pořádně rozeběhl – Mary vychovávali jako katoličku, McCartneyovi byli protestanti. Mezi liverpoolskými Iry vedla mezi oběma tábory stejně ostrá a nepřekročitelná hranice jako v jejich domovině. Katolíci i protestanti si pořádali vlastní shromáždění a pochody, které často končily násilnými střety, a smíšené sňatky se ani na jedné straně netrpěly. Jenže Mary s rodinou nežila a Jim se prohlašoval za agnostika. Vzali se v římskokatolické kapli svatého Swithina v dubnu 1941.

Osmnáctého června následujícího roku se jim ve Walton General Hospital narodil první syn. Mary tu kdysi na porodnickém oddělení pracovala jako vrchní sestra, takže si teď mohla užít nebývalého luxusu – soukromého pokoje. Chlapec ovšem přišel na svět ve stavu porodní asfyxie,* způsobené nedostatečným okysličením mozku, a zdálo se, že nedýchá. Porodník ho hodlal prohlásit za mrtvého, ovšem Maryina známá porodní asistentka, rovněž katolička, se začala usilovně modlit a novorozeně po chvíli obživlo.

Jim měl službu u hasičů a do porodnice se dostal až po několika hodinách, kdy už mimino normálně dýchalo a nejevilo žádné známky přidušení. „Jedno oko měl otevřené a pořád tak zvláště skřehotal,“ vyprávěl pak otec s typickou liverpoolskou otevřeností a přímostí. „Když ho zvedli do vzduchu, vypadal jako nějaký divnej kus červenýho masa.“

Když se Jim dozvěděl, jaký zázrak zrození syna provázal, hned souhlasil, aby ho Mary nechala pokřtít po katolicku. První jméno James dostal po otci

a pradědečkovi, druhé Paul po svatém Pavlovi. Pod ním ho později poznal celý svět.

Jeho prvním domovem bylo několik zařízení místností na Sunbury Road 10 v Anfieldu nedaleko hřbitova, kde našly místo posledního odpočinku stovky obětí náletů na Liverpool. Jim ovšem záhy nechal práce v mučnické továrně, stal se inspektorem u městských popelářů a hlídal, zda se jejich zaměstnanci místo práce neinflinkají. Nálety ve městě zničily na dvacet tisíc domácností, s ubytováním byl tedy vleklý problém. McCartneyovi vystřídali čtyři dočasné adresy na obou březích řeky Mersey, nikde ovšem nezůstali déle než pár měsíců. Situace se ještě zhoršila v lednu 1944, kdy se Mary do nemocnice Walton General vrátila a porodila tam druhého syna Petera Michaela, jemuž se nadále zásadně říkalo Mike.

Válka skončila, firma A. Hannay & Son obnovila činnost a Jim se vrátil ke svému starému zaměstnání obchodního cestujícího. Jenže pět let globálního konfliktu obchod s bavlnou vážně poznamenalo a Jim byl tedy rád, když za týden vydělal nějakých šest sedm liber. Mary se rozhodla, že mu s financemi vypomůže, využila své zdravotnické zkušenosti a začala pracovat jako ošetrovatelka pro místní úřad. Docházela do domácností a starala se o nemocné s méně závažnými chorobami.

V sedmačtyřicátém, když Paulovi ještě nebylo ani pět, se stala stálou porodní asistentkou na novém sídlišti Speke zhruba třináct kilometrů na jihovýchod od centra Liverpoolu. Hlavním lákadlem nové práce byl zdarma pronajatý obecní dům na adrese Western Avenue 72. Když se do něj McCartneyovi nastěhovali, bylo sídliště hotové jen z půlky, okolí plné rozestavěných domů bez střechy a rozblácených cest působilo dost divoce. Paulovi už tehdy jela představitost na plné obrátky a měl podle vlastních slov pocit, že jsou jako první průkopníci osídlenci Divokého západu v krytém vozu.

K jeho nejstarším vzpomínkám patří, jak mu byla zima – od Mersey foukal ledový vítr a jeho pálily zmrzlé rty, uši a kolena v krátkých kalhotách, kterým se tehdy malí kluci po celé Anglii neubránili.

Rok 1947 byl ze všech poválečných let v Británii nejtvrdší. Vyčerpanému a zbídačelému národu jako by kromě jídla došla všechna vřelost, radost a barevnost, zbyla jen bezútěšná černobílá podoba tehdejších filmů v kinech. A Liverpool na tom byl se svými vybombardovanými krátery a rozbořenými

domy snad úplně nejhůř ze všech britských měst. Jako většina zdejších dětí si i Paul a Mike hráli hlavně v těchto kráterech, které jim sloužily jako improvizovaná hřiště. Ve zdejšímu slangu, který si s ničím moc nedělal hlavu, se jim říkalo „bombáče“.

Dovnitř do domu na Western Avenue 72 ovšem všudypřítomný chlad nepronikl – Mary McCartneyová tu vytvořila svým dvěma synům láskyplný a bezpečný domov, jaký sama nikdy neměla. Paul si celý život uchoval vzpomínku na „spoustu polibků a objetí“, ale také na ryze praktický přístup zkušené zdravotní sestry, která si vždy věděla rady, když si některý z chlapců natloukl nebo měl zvýšenou teplotu. Rychlost a profesionalita, s jakou matka dokázala obvázat ránu či sklepat teploměr a zasunout ho pod jazyk, ho uklidňovaly ještě více než její vřelá náruč.

Také na porodnickém oddělení se Mary o své pacienty starala neúnavně, byť její práce byla stále náročnější, jak se nové sídliště postupně zalidňovalo. Paulovi se vtiskl do paměti obraz matky, jak jednoho zimního večera sněhem zavátá míří na kole za dalším porodem, na řídítkách košík s porodnickými potřebami, nad ním slabou lampičku svítící na cestu. Připadala mu málem jako světice – vděční pacienti ostatně pořád nechávali přede dveřmi domu číslo 72 nejrůznější dárky, třeba květiny nebo obtížně dostupné sladkosti, jako oběti ve svatostánku.

Britský třídní systém čtyřicátých a padesátých let se vyznačoval jednou zvláštností: zdravotní sestry všech stupňů a postavení se stávaly čestnými členkami střední třídy a zároveň se počítalo s tím, že si v rámci vzdělání osvojí jistou noblesu v řeči i v chování. Mary tak byla nedílnou součástí místní komunity ve Speke, ale zároveň se z ní do jisté míry vydělovala. Tenhle pocit se přenesl i na Paula a Mika. Matce obzvlášť záleželo na tom, aby se zbavili rázovitého liverpoolského přízvuku, jímž se vyznačovaly jiné děti na sídlišti, a aby se chovali obecně zdvořileji a byli pečlivější, než bývalo v kraji kolem řeky Mersey zvykem. Po několika letech na Western Avenue se celá rodina přestěhovala o pár ulic dál do dalšího obecního domu na Ardwick Road 12. Nebyl větší než předchozí domácnost a také měl jen suchý záchod venku, ale Mary se okolí líbilo víc.

Jim se navzdory pokročilému věku projevil jako pečlivý a milující otec. Působil většinou vážně a seriózně, jak se slušelo na někoho, kdo každý den v obleku směřoval za prací do centra, ale podle Mika „se v něm neustále chvěla zábavná struna, schopná se kdykoli rozeznít nahlas“. Chlapci napří-

klad už v raném věku zjistili, že s tátou nemá cenu soutěžit ve vyplazování jazyků, protože ho má z nich jednoznačně nejtlustší a dokáže ho vypláznout mnohem dál než oni.

Když Jim přišel o zuby, musel skončit s hraním na trubku, ale vášně pro piano z něj nevyprchala. Robustní pianino stálo na čestném místě v obývací, koupil ho na splátky v obchodě NEMS ve Waltonu. První melodie, které Paulovi utkvěly v hlavě, byly otcovy složité improvizace a preludia na motivy známých hudebních předloh, například na Gershwinův hit *Stairway to Paradise* z roku 1922.

Prarodiče z otcovy strany chlapci nezažili, zato si díky Jimovým dvěma bratrům, Jackovi a Joeovi, a čtyřem sestrám, Edie, Annie, Millie a Ginny, mohli užít dosytosti tetiček a strýčků. Vysoký a švihácký strýc Jack, někdejší trombonista v Jim Mac Jazz Bandu a nyní výběrčí poplatků pro Liverpool Corporation, zažil v první světové válce útok plynem a od té doby nedokázal mluvit nahlas, jen šeptal. Teta Millie si vzala Jimova kolegu z bavlníkové burzy Alberta Kendala, takže Paul měl opravdu „strýčka Alberta“, o němž později složil písničku. Černou ovčí rodiny byl manžel tetičky Edie, lodní stevard Will Stapleton. Jako mnozí jiní v téhle branži dosti okatě okrádal lodní společnosti, které ho zaměstnávaly, a nakonec za krádež pěti set liber ze zásilky bankovek směřujících do Západní Afriky strávil tři roky ve vězení. Poté uběhlo celých padesát let, než se za mřížemi ocitl někdo další z rodiny.

Ze všech tetiček byla největší legrace s Gin neboli Ginny. Paul ji měl od začátku nejradši, však o ní také v jedné z písní zpívá. Byla to skutečná hlava matriarchátu: když někdo potřeboval s něčím poradit, obrátil se právě na ni. „Máma byla chytrá jako liška,“ vzpomíná její syn Ian Harris. „Vždycky věděla, jak si zařídit, co potřebuje. Jednou dokonce přesvědčila dopravní podnik, že je nutné změnit trasu jedné linky autobusu, aby projížděl naší ulicí.“

Dětský život v rodině popisuje Harris následovně: „Byli jsme jako kočovníci – pořád jsme přespávali jeden u druhého. Já třeba trávil spoustu času u Paula a Mika. Jejich máma, tedy teta Mary, byla hodně přísná, ale zároveň milá a laskavá.“ Setkání probíhala v pravém liverpoolském stylu, takže se pilo, zpívalo, tančilo a veselilo do rána. Strýček Jack šeptal jeden vtip za druhým, Jim vyhrával na piano. Když jednou slavili silvestra v domě strýčka Joea v Aintree, chodil po ulici o půlnoci dudák a hlásil začátek nového roku.

Odpověď mu byl srdečný sborový výkřik: „Pojď k nám dovnitř!“ Nejhlasitěji volala teta Gin.

Katolička Mary by za normálních okolností syny jistě vychovávala v duchu své víry. Jenže i v téhle záležitosti se jako skoro ve všem podřídila manželovi, oficiálně agnostikovi, v jádru ovšem protestantovi. Paul i Mike absolvovali katolický křest a jako malí párkrát zašli do nedělní školy, tím jejich angažmá v matčině církvi skončilo. Místo toho je poslali do školy Stockton Road Infants School pár minut pěšky od domova, kde veškerá náboženská výchova probíhala v anglikánském duchu. Jenže zrovna do téhle školy zapisovalo své děti tolik novousedlíků, že měla záhy nejvíc žáků z britských základek vůbec – celých 1500. Paul a Mike byli mezi těmi, které bylo nutno přesunout na základní školu Josepha Williamse v Gateacre, což znamenalo půlhodinovou cestu autobusem.

Z Paula se vyklubal levák, což mohlo jeho raná školní léta nepěkně poznamenat. Levorukost se v té době považovala za úmyslnou úchylku, ne-li rovnou za postižení, leváci byli vystaveni obecnému posměchu a násilnému přeškolení. Ve škole Josepha Williamse ovšem podobné praktiky nepanovaly a Paulovi tam dovolili používat k běžným činnostem levačku. Díky tomu si podobně jako jeho maminka zanedlouho vytvořil pečlivý a úhledný rukopis a projevil se u něj výrazný talent ke kreslení a malování.

Od začátku se učil dobře a u učitelů byl oblíbený dílem pro svůj roztočilý vzhled, dílem díky Maryině výchově ke zdvořilosti a slušnosti. Jediné kritické poznámky se nesly v podstatě ve stejné notě, jaká ho posléze provázela celý život – že se až příliš spoléhá na svůj talent a šarm, a nedosahuje tudíž tak dobrých výsledků, jakých by mohl. Jedno ze školních hodnocení zní: „Velmi inteligentní chlapec – kdyby se o trochu víc snažil a pracoval na sobě, mohl by být naprostá jednička.“

Do školy Josepha Williamse s ním mimo jiné chodila i vysoká blond dívka jménem Bernice Stensonová, jejíž matka se znala s Mary McCartneyovou a někdy jí vypomáhala s porodnickými povinnostmi. Jednou společně asistovaly u porodu neslyšící ženy. Mary byla klidná a trpělivá jako vždy a poprosila paní Stensonovou, aby se ujala papírování s tím, že ona to „tam dole zvládne sama“.

Dnes Bernice vzpomíná, jak Paula v nějakých šesti sedmi letech okolí znalo díky silnému zpěvnému hlasu, který mu každoročně pomáhal k hlavní

roli ve školních představeních a při vánočních koledách. Otcovu lásku k hudbě zdědil se vším všudy, odjakživa si zpíval do písniček v rádiu. Když mu bylo jedenáct, přihlásil ho Jim ke zkouškám do sboru v liverpoolské katedrále – mohutné pískovcové budově, která se tyčila nad městem a nějakým zázrakem unikla hitlerovským bombám. Ke konkurzu před samotným hudebním ředitelem katedrály Ronaldem Woanem tehdy dorazil jako jeden z devadesáti zájemců, dostal za úkol zazpívat vánoční koledu *Once in Royal David's City*. Když přišel na řadu, z nějakého důvodu schválně zkazil vysoký tón, který by normálně bez problémů zazpíval, a nevzali ho. Trvalo dalších čtyřicet let, než mu katedrála znovu otevřela dveře.

Musel se spokojit se sborem v kostele sv. Barnabáše, kterému se v Liverpoolu neřeklo jinak než „u Barneyho“. Stál ve čtvrti Mossley Hill nedaleko Penny Lane. Při bohoslužbách se naplno zamiloval do anglikánských chorálů se zvukným doprovodem varhan a často velmi poetickými texty. O pár let později, když se jeho vlastní písně proslavily po celém světě, se často říkalo, že ty vážnější z nich znějí jako chorály. Zatím ovšem největší výhoda zpívání u Barneyho spočívala v tom, že sboristé za vystoupení na svatbách a pohřbech dostávali odměnu. „Za svatbu se platilo deset šilinků, tedy půl libry,“ vzpomínal později Paul. „Jenže tam nezvali všechny. Já na to čekal týdny, možná měsíce, ale nikdy jsem se k tomu nedostal.“

Jim McCartney syna pochopitelně nadšeně povzbuzoval, aby se naučil také na piano, a to nikoli jen poslechem coby samouk jako sám Jim, ale opravdu od základů. Jenže na základní škole Josepha Williamse výuka hudby neprobíhala, takže Paul začal docházet na soukromé hodiny k jedné starší učitelce. A brzo to vzdal se slovy, že mu to jen přidělává práci a že to u učitelky doma „smrdí po důchodcích“.

Nakonec se mu o tu trošku formálního hudebního vzdělání postaral především otec a pianino v obýváku. Jim zahrál *Stairway to Paradise* nebo některou jinou oblíbenou skladbu a do toho jmenoval jednotlivé akordy, ukazoval Paulovi, jak se na klaviatuře hrají, a vysvětloval základy harmonie. Jeho další vášní byla dechovka, takže bral Paula na koncerty do rozlehlých liverpoolských parků. Tím do syna zasel další semínko, které posléze vzklíčilo v plné síle.

Jim ovšem vždy zdůrazňoval, že sám „opravdový“ muzikant není, chybělo mu hudební vzdělání. Někdy vyměnil své oblíbené skladby od Gersh-

wina nebo Irvinga Berlina za vlastní kompozice, které psal pro Jim Mac Jazz Band, třeba za zádumčivou melodii nazvanou Eloise. Neodvážil se ale říkat, že ji „složil“ – skladatelé pro něj byli nedostižnou kastou, tajným bratrstvem, které se vyskytovalo zásadně jen v Londýně nebo v New Yorku. Se starosvětskou skromností vysvětloval, že ty své skladby jen „vymyslel“.

Ani teď nebyli McCartneyovi v žádném případě bohatí. Jim u Hannay & Co. vydělával všeho všudy šest liber týdně, na žádné další příplatky ani výhody neměl nárok. Mary na tom byla o šest šilinků (tj. 30 penny) týdně lépe, což oba přivádělo do rozpaků. Vzhledem k tomu, kolik toho odpracovala, to ovšem žádná velká výhra nebyla.

Jenže v severozápadní Anglii se krátce po druhé světové válce s tímhle příjmem ve čtyřčlenné rodině dalo vyjít celkem pohodlně. Maso bylo levné a Mary z něj udělala základ jídelníčku – mívali hlavně jehněčí, vepřové, steaky, játra a v neděli roastbeef s yorkshirskými plackami z těstíčka, ze kterých Mary po severoanglicku dělala i moučník s cukrovým sirupem. Paulovi chutnalo všechno kromě jazyka, který mu až příliš věrně připomínal jeho vlastní. Ovoce se jedlo většinou z konzerv, hlavně broskve, hrušky a mandarinky v šodó omáčce nebo v kondenzovaném mléce, což měl Paul obzvlášť v oblíbě. Pomerančovou šťávu znal dlouhé roky jen z koncentrátu, který úřady za války poskytovaly dětem v malých lahvičkách – ty se prodávaly ještě dlouho po válce. „Mělo se to ředit,“ vzpomíná. „Jenže my to nejradši cucali rovnou z lahve.“

Oba bratři byli vždy dobře oblečení bez jediné skvrnky a nechybělo jim nic, čím běžně disponovali jejich spolužáci. V létě je rodiče pravidelně brali na prázdniny buď do blízkého severního Walesu, nebo do kempu k moři. V té době Británie ještě neznala oblečení pro volný čas, takže si kluci chodili hrát na pláž ve školních košilích a kraťasech, zatímco Jim odpočíval na lehátku v pracovním obleku.

Paul i Mike se přihlásili do Skauta, konkrétně do 19. liverpoolské skupiny. Znamenalo to další uniformu kromě té školní a samozřejmě také pravidelné výlety do přírody. Běžné skautské činnosti, třeba uzlování nebo rozdělování ohňů, šly Paulovi hezky od ruky, takže sbíral odznak za odznakem a očividně z toho měl radost.

Na jednom z výletů do kopcovité krajiny ve Walesu vznikla momentka, která zachycuje typickou rodinu z padesátých let. Jim ve tvídovém saku a ko-

šili s rozhalenkou trochu připomíná Freda Astaira, Mary má na sobě místo obvyklé škrobené zástěry formální společenské šaty. Devítiletý Paul sedí zpříma s rukama v bok, už tehdy se před fotoaparátem očividně necítil nijak nervózní. Mike se těsně před stiskem spouště rozesmál, takže má trochu rozostřený obličej.

O praktické každodenní záležitosti se starala především matka, Jim byl ovšem nezpochybnitelnou hlavou rodiny a jeho slovo platilo jako zákon. Trval na zdvořilém starosvětském chování, které už tehdy bylo pomalu na ústupu – učil kupříkladu syny smekat před „dámami“, i když šlo třeba o úplně cizí ženy na autobusové zastávce. „Hrozně jsme protestovali, proč musíme tohle všechno dělat, když ostatní kluci nemusí,“ vzpomínal posléze Paul. „Ale stejně jsme to dělali.“ Mezi další univerzálně platná pravidla patřila poctivost i v naprostých maličkostech. „Jednou jsem našel na ulici librovou bankovku, ale kvůli tátovi jsem ji musel odevzdat na policii.“

I v nejlepších britských rodinách té doby se při výchově používaly tělesné tresty a nikdo mimo rodinu do toho neměl co mluvit. I Jim si coby kluk užil výprasků dosytosti a také on oba syny za vážnější prohřešky vyplácel na zadek nebo holé nohy, zato Mary k podobným praktikám nesahala nikdy. Z obou bratrů se s pádnou otcovou rukou mnohem častěji potkával spontánnější a impulzivnější Mike, Paul se často dokázal z nesnází dostat díky své výmluvnosti.

Ta mu pomohla zdárně překonat i nelehká léta školní docházky. Mike se pořád s někým pral, zato Paul v sobě měl něco, co většinou dokázalo zastavit i nejhorší školní násilníky, i když to nefungovalo vždycky. Nedaleko od domova vedla ulička jménem Dungeon Lane ke slepému ramenu řeky Mersey, kterému se říkalo Železný břeh, protože se u vody válela spousta kovových odpadků z nedaleké šrotovny. Jednou si tu Paula vyhlídli dva výrostci a obrali ho o milované hodinky. Oba delikventi bydleli nedaleko, do věci se vložila policie a Paul musel útočníky identifikovat při soudním jednání. Ačkoli nebyl žádný rváč, odvaha mu rozhodně nechyběla.

Mary McCartneyová se i nadále věnovala práci porodní asistentky s takovou obětavostí, že si Jim dělal starost o její zdraví. Nakonec k jeho úlevě práci změnila – zůstala u městské zdravotní služby, ale dělala doprovod školním doktorům při výjezdech ve Waltonu a Allertonu. To znamenalo stan-

dardní pracovní dobu osm hodin denně, nikoli stálou pohotovost a výjezdy na kole ve dne v noci za každého počasí.

Na klinice městské zdravotní služby se sprátelila s Bellou Johnsonovou, mladou vdovou, jejíž čerstvě dospělá dcera Olive pracovala jako sekretářka pro právnickou firmu v centru Liverpoolu kousek za rohem od Jimovy kanceláře na bavlníkové burze. Vyznačovala se vytříbeným chováním, vlastním autem a přízvukem, který alespoň Maryiným uším zněl „neuvěřitelně nóbl“. Pro Paula a Mika se stala tak trochu starší sestrou, účastnila se jejich her, brala je v autě na výlety a veslovala s nimi po jezeře ve Wilmslow.

Bella k McCartneyovým na Ardwick Road často chodila na odpolední svačinu, na níž se zpravidla podávala Maryina specialita – sendviče s pocukrovanými jablky. Oba chlapci svou maminku očividně zbožňovali, byť Olive měla neustále pocit, že ji Michael potřebuje víc. „Vzpomínám si, jak jí seděl u nohou. Byl takový ten typ chlapce, kterého musíte pořád milovat a chránit. U Paula platilo jen to první – člověk ho měl ohromně rád, ale bylo jasné, že chránit nepotřebuje.“

Ve dvaapadesátém Paula čekaly zkoušky pro jedenáctileté, které tehdy rozhodovaly o budoucnosti dětí ve státním školství. Chytré a nadané děti po nich postoupily na víceleté střední školy, na ty ostatní čekala průmyslovka nebo učební obor.

V posledních ročnících základní školy se Paul dostal k výtečnému učiteli F. G. Woolardovi, pod jehož vedením prošla zkouškou pro jedenáctileté až na jedinou výjimku celá třída se čtyřiceti žáky. Paul byl ovšem jedním z pouhých čtyř chlapců, kteří úspěšně složili přijímačky na nejprestižnější liverpoolskou střední školu Liverpool Institute High School for Boys (říkalo se jí poněkud neuctivě Inny, tedy něco jako „insták“). Později se tam dostal i Mike.

Červen 1953 přinesl korunovaci šestadvacetileté královny Alžběty II., což pro Británii znamenalo definitivní konec utahování opasků. Jako tisíce jiných si i Jim a Mary poprvé v životě koupili televizi a na maličké černobílé obrazovce sledovali, jak korunovační průvod míří deštivým Londýnem a vše vrcholí slavností ve Westminsterském opatství. Mezi kamarády, kteří se tehdy u McCartneyů před televizí sešli, byly i Bella a Olive Johnsonovy. Vypadalo to tam jako ve skutečném kině – židle srovnané do řad, všechna světla vypnutá a zatažené závěsy.

Mezi Paulovy úspěchy v té době nepatřilo jen přijetí na „insták“. Kromě toho byl jedním z šedesáti liverpoolských dětí, které získaly cenu v soutěži o nejlepší slohovou práci související s královninou korunovací. Ceny se předávaly na slavnostním shromáždění v Picton Hall. Paul posléze vzpomínal, jak se trémou celý roztrásl, když ho vyvolali na pódium. V pozdějších letech už se o něj tréma v podobných situacích většinou nepokoušela.

Ze stránkové práce s podpisem *Paul McCartney, 10 let a 10 měsíců* je jasně znát talent vyprávět stručné a srozumitelné příběhy. Sloh, pravopis a interpunkce snesou i hodně přísná měřítká.

V den korunovace Viléma Dobývatele se kolem Westminsterského opatství shromáždili nepříliš bystří Sasové, aby pozdravili svého normanského krále. Dopadlo to pro ně zle – Normané to považovali za urážku a skoro všechny Sasy pozabíjeli. To na korunovací naší krásné mladé královny Alžběty II. k žádným výtržnostem ani k zabíjení nedojde, dnešní panovníci totiž vládnou s láskou, ne násilím. Před Buckinghamským palácem bude víc lidí než při jiných korunovacích, taky průvod do opatství bude největší ze všech. Přípravy probíhají po celém světě, dokonce až v Austrálii se lidé chystají na dlouhou cestu do Anglie. V Londýně se dětem zdarma vyhrazují sedadla na chodníku. Ale korunovace nedělá radost jenom dětem z Londýna, v jiných částech Británie zase mladí lidé dostávají porcelánové hrnečky s vyrytým portrétem královny. Vyrábějí se i suvenýry pro turisty, kteří na to nádherné představení přijedou, třeba krásný porcelánový hrnek se dvěma uchy, který má na přední straně královnu Alžbětu II. a na zadní Alžbětu I. Také se prodává pohár vyráběný v Edinburghu, v podstavci má bublinu a ve skle krásně vyryté královniny iniciály ER. Jediná změna spočívá v tom, že diamanty, rubíny, smaragdy a safíry v koruně zkušení řemeslníci vyňali, vyleštili a zase je tam vrátili. Dalo to spoustu práce, většina lidí se mnou ale bude jistě souhlasit, že to stálo za to.

O čtrnáct let později si o onom „portrétu královny“ zpívala celá Anglie. A ještě později se celá ta slohová práce vlastně dočkala nové verze v podobě textu Her Majesty.

Střední škola Liverpool Institute High School for Boys sídlila v neoklasicistní budově v samém centru kdysi honosné a dosud elegantní georgiánské čtvrti. Byla založena v roce 1837 coby institut pro vyšší vzdělávání, posléze se rozdělila na chlapecké gymnázium a uměleckou vysokou školu Liverpool College of Art. Obě instituce se dělily o rohovou budovu se dvěma křídly, každá měla ovšem svůj samostatný vchod. Do „instáku“ se chodilo nápodobou antické kolonády z Mount Street, vstup do umělecké školy stál za rohem na Hope Street.

Jako gymnázium fungující dle nejlepších viktoriánských tradic nechtěla škola po rodičích žádné školné, zároveň tu ovšem platila podobná pravidla jako v soukromých institucích typu Eton nebo Harrow. Studenti nosili uniformu sestávající z černého saka, zelenočerné pruhované kravaty a baretu; učitelé chodili v černých hábitech, k rituálním veřejným tělesným trestům jim sloužila tradiční rákoska. Étos veřejné služby vštěpovalo studentům latinské motto, které se přinejmenším pro dva zdejší frekventanty naplnilo beze zbytku: *Non nobis solum sed toti mundo natio*r (nenarodili jsme se jen pro sebe, nýbrž pro celý svět).

Během několika desetiletí školu absolvoval úctyhodný počet politiků, průmyslových magnátů i akademiků. K nejvýznamnějším patřil třeba fyzik a držitel Nobelovy ceny Charles Glover Barkla. Chodil sem i Arthur Askey, jeden z mnoha liverpoolských komiků, kteří se proslavili v celostátním měřítku. Paul jeden čas dokonce sedával ve stejné dřevěné lavici s nakloněnou deskou, na níž psal Askey písemky o nějakých čtyřicet let dříve.

Novopečení studenti strávili první rok na nižším gymnáziu, pak se rozdělovali do tříd podle studijních zájmů a schopností. Třída A byla zaměřena klasicky, tedy na latinu a případně řečtinu, třída B se soustředila na moderní jazyky. Paul byl dostatečně nadaný pro obě možnosti, vybral si ovšem druhou z nich. Hned zkraye se sprátelil se spolužákem z béčka Ianem Jamesem,

který bydlel na Elswick Street v chudší čtvrti Dingle na jihu Liverpoolu. Zasedací pořádek ve třídě odpovídal abecednímu pořadí, takže oba kamarádi seděli blízko sebe a chodili na stejné hodiny, až na jednu výjimku – Ian se učil francouzsky, Paul německy. Kromě toho chodili oba na španělštinu k učitelce Inkleyové, která na obličeji nosila silnou vrstvu make-upu, a po škole se šuškal, že pod ní skrývá jizvy, památku na svou válečnou kariéru tajné agentky. Naučila je mimo jiné dětskou písničku *Tres conejos en un árbol* o třech králíčcích na stromě. Ta Paulovi utkvěla v paměti navždy.

Ian James na něj vzpomíná jako na sympatického a výrazného spolužáka, oblíbeného nejen mezi mladšími ročníky. „Dokázal skvěle napodobovat. V rádiu zrovna začali vysílat komediální seriál Goon Show a Paul zvládal všechny hlasy. Každé ráno ho člověk mohl potkat na hřišti, jak přehrává scénky z předchozího večera. Už tehdy prostě dokázal skvěle bavit lidi.“

Školní přezdívký bývají buď posměšné a pohrdavé, nebo naopak obdivné. Paulovo přízvisko Maca (tehdy se to psalo ještě s jedním „c“, druhé přibýlo až později) evidentně patřilo do druhé kategorie, ač se o něj po roce musel rozdělit s bratrem Michaellem.

Navzdory příslibům ze základní školy ovšem Paul na „instáku“ nijak zvlášť nezářil. Žádný z předmětů mu sice nedělal problém a víceméně ve všech by klidně mohl patřit mezi nejlepší, potíž však spočívala v jedné záležitosti, vlastnosti, která se skrývala za nevinnou tváří a zdvořilými způsoby. Nesnášel totiž, když mu někdo říkal, co má dělat...!

Nesplnil očekávání dokonce ani ve svých dvou nejlepších předmětech. Ian James, který s ním chodil do stejné skupiny na angličtinu, vzpomíná, že Paul rozhodně nevynikal pílí a nadšením, s nímž napsal třeba citovanou slohovou práci o královnině korunovaci. „Náš učitel Jones měl křestní jména se stejnými iniciálami, jaké se razily na ty korunovační hrnečky, tedy E. R. jako Elizabeth Regina. Tak jsme mu hned začali říkat Líza. Systém fungoval tak, že jsme dostali určitý počet bodů za chování, a když člověk zlobil nebo dělal nějakou neplechu, tak se tyhle body strhávaly. U Lízy v hodinách jsme si s Paulem povídali tak často a nahlas, že nám skoro všechny body sebral sám.“

Ani jeho výtvarný talent se na gymnáziu zrovna zdárně nerozvíjel, byť Paula bavilo malovat a kreslit už od školky. Za „korunovační“ slohovou práci dostal mimo jiné poukázku na knížku, načež si vybral regulérní „dospělá-

kou“ uměleckou publikaci o Picassovi, Salvadorovi Dalím a Victoru Pasmoreovi. Od té doby vyhrál i další cenu za kresbu kostela sv. Aidana ve Speke, což byla tehdy oáza krásy uprostřed nevzhledného sídliště.

Také ve škole ho to táhlo ke skříňce s výtvarnými potřebami, kde si mohl vybírat ze spousty papírů, pastelek a štětců. Jenže hodiny výtvarné výchovy ho moc nebavily. Místo probírané látky si spíš čmáral karikatury učitelů, spolužáků a nejružnějších postaviček, které sledoval z horního patra autobusu cestou do školy.

Mezi absolventy gymnázia patřilo i pár významných hudebních osobností, například dirigent a skladatel Albert Coates, operní baryton Charles Santley nebo lidový zpěvák a písničkář Stan Kelly-Bootle. Školní reklamní brožurka z poloviny padesátých let popisuje třídu hudební výchovy následovně: „Je tu piano, kde chlapci mohou po dohodě s učitelem hrát. Také tu máme gramofon, na němž studenti mohou od 13.30 přehrávat desky.“ V pětapadesátém byl učitelem hudby Noel Evans zvaný Neddy, tehdejší studenti (například novinář Peter Sissons) na něj vzpomínají s láskou a sympatií.

Jenže pro Paulův hudební vývoj nic z toho nehrálo valnou roli. Hned zkraje dospěl k názoru, že mu pan Evans nestojí za pozornost, a učitel se zase nijak zvlášť nesnažil tenhle postoj změnit.

V té době neměly britské děti ani náhodou přístup k záplavě erotiky, která se dnes nabízí i těm nejmenším. Většina chlapců Paulovy generace se do puberty dostala až v teenagersském věku a mnozí z nich o sexu nevěděli ještě dlouho potom vůbec nic. Zdrojem informací bývali zpravidla tatínkové, které to přivádělo do rozpaků úplně stejně jako jejich otce o pár desetiletí dříve. Vypomáhali si proto nejružnějšími metaforami o čápech, semínkách, z nichž vzejde život, a podobně.

Rezervovaný a puntičkářský Jim McCartney měl k téhle veledůležité debatě s prvorozeným synem ještě méně talentu a předpokladů než většina jiných otců. Jak Paul později vzpomínal, základem otcovy sexuální výchovy byla rada pozorovat psy, jak „to dělají“ na ulici. Paul si raději potají půjčil lékařskou příručku, kterou maminka používala ve své předchozí práci porodní asistentky, prolétl nepříteliš povzbudivými kapitoly o uhrech a hemoroidech a konečně se dostal ke kapitole s obrázky ženských orgánů. Ty

ovšem nemohly nijak eroticky zapůsobit ani na třináctiletého pubertáka nabitého testosteronem, snad jen termín mons Veneris, tedy Venušin pahorek, mocně povzbudil jeho představivost.

Už od školky si uvědomoval, že na něj dívky letí, a moc dobře věděl, jak zabírá, když na ně upře pohled svých velkých hnědých očí. Trochu se to zadrhlo někdy ve třinácti, když najednou výrazně ztloustl. Pak zase rychle shodil a už se mu to nikdy nestalo, ale trapný pocit vydržel ještě dlouho. Ještě o mnoho let později, když vzpomínal na nejdůležitější setkání ve svém životě, sám sebe tehdy v kostele sv. Petra popisoval jako „obtloustlého školáka“.

Ted' za ním ovšem děvčata táhla ve skupinách. Jela po něm jak jeho bývalá spolužačka ze základky Bernice Stensonová, tak i většina jejích kamarádek. „Měl takovou tu andělskou tvářičku a my vždycky čekaly, kdy ji uvidíme v horním patře autobusu. Paul jezdil šestaosmdesátkou na Liverpool Institute, já čekala s holkama na svůj bus na Aigburth Vale High School,“ vzpomíná Bernice dnes. „Skákaly jsme jak pomínuté, mávaly mu a výskaly.“

V pětapadesátém se Mary McCartneyové zase jednou vyplatila dobrá pověst u místního úřadu a podařilo se jí pro rodinu získat lepší bydlení. Opustili Speke a nastěhovali se na adresu Forthlin Road 20 do Allertonu. Také tady šlo podobně jako u předchozích bydlíšť o obecní sídliště, ovšem tentokrát převážně středostavovské, místy dokonce s náznakem honosnosti. To pro Mary hodně znamenalo, zejména vzhledem k její neustálé snaze vylepšit image obou synů. Paul později vzpomínal: „Doufala, že něco z toho luxusu dopadne i na nás.“ Maminku pochopitelně miloval, ba uctíval, ale právě se dostal do věku, kdy všichni mladí své rodiče bez milosti kritizují. Nevybíravě si z ní utahoval třeba kvůli její věčné snaze o noblesní přízvuk. Vadilo mu například, že protahuje samohlásky, které se v liverpoolském dialektu vyslovují krátce. Nikdy si nepřestal vyčítat, že matku tou dobou takhle trápil.

V domě na Forthlin Road měli McCartneyovi vůbec poprvé v životě záchod uvnitř. Domek byl maličký, ale na svou dobu celkem luxusní; tvořily ho tři pokoje, k tomu obývací a samostatná jídelna. Okna na zadní straně nabízela výhled na policejní cvičiště na Mather Avenue s bezmála venkovskou atmosférou. Týdenní nájem stál šestadvacet šilinků, tedy necelé půl-

druhé libry. K vybavení patřil i vlastní telefon, aby ze zdravotního střediska mohli Mary kdykoli zavolat v případě pohotovosti. Byl to jediný soukromý telefon v celé ulici, takže na dveře neustále klepali sousedé, kteří si potřebovali zavolat a házeli do kasičky tři penny za hovor.

Policejní výcvikové středisko, od kterého dům dělila jen zahradní zídka, o sobě dalo záhy vědět. Hned první noc v novém domově strávili Paul a Mike každý ve své posteli ve velkém pokoji s okny do zahrady. Ráno je vzbudil štěkot psů a rány, které zněly jako výstřely. „Koukáme z okna a tam policajt s obrovským vlčákem, vypadal spíš jako vlk,“ vzpomíná Mike. „Policajt měl na rukách velké tlusté rukavice. Zničehonic se na psa otočil a vystřelil – rána jako z děla, ale měl slepé náboje. Takhle cvičili psy, aby se zahryzli do ruky prchajícího zločince, a přivykali je na výstřely. Říkali jsme si, že to je vážně prima přivítání.“

Pro rodinu představoval dům na Forthlin Road začátek šťastné nové éry, takže se ze všech sil dali do zařizování, ačkoli jim moc peněz nezbývalo. Třeba koberec do obývacího pokoje si mohli pořídit jen z odřezků s různými vzory, také tapety nakoupili různé, včetně těch stříbřitých asijských, o kterých už byla řeč. Mary si pořád nemohla vybrat, tak vedle sebe vylepili různé pruhy tapet, aby se rozhodla. Bohužel už k tomu nikdy nedošlo.

Krátce po Michaelově narození onemocněla Mary mastitidou, zánětem prsní tkáně způsobeným kojením. Teď se jí bolesti podobného typu vrátily, zpočátku jim ale nevěnovala mnoho pozornosti – považovala je za pouhé pálení žláhy a pokoušela se je léčit bisodolem, lékem na běžné žaludeční potíže. Když bisodol nezabral, usoudila Mary, že jde o problém způsobený menopauzou (neboli „změnou“, jak se tehdy eufemisticky říkalo). V létě 1956 odjeli čtrnáctiletý Paul a dvanáctiletý Michael jako obvykle na skautský tábor. Bylo nezvykle chladno a deštivo a Mary se v práci svěřila Belle Johnsonové, že si o chlapce dělá starost, aby jim pod stanem nebyla zima. Zjevně ji to dost trápilo, takže jí Bellina dcera Olive nabídla, že ji na tábor odveze, ať se přesvědčí, zda je tam všechno v pořádku. Kluci žádný problém neměli, zato Mary ano – na zpáteční cestě do Liverpoolu ji začaly trápit takové bolesti, že si musela lehnout na zadní sedadlo. Doma zamířila rovnou do postele. Coby zkušená zdravotní sestra pochopila, že je situace vážná. „Ach jo, Olive,“ zašeptala kamarádce. „Já tady ty kluky ještě nechci nechat samotný.“

Bolesti dočasně polevily, za pár dní se ovšem vrátily ještě ve větší síle. Mezitím se Paul s Michaellem vrátili z tábora. Nic zlého netušili – Mary se chovala stejně energicky jako předtím, a navíc, jak každý ví, zdravotní sestřičky přece nikdy nejsou nemocné. Zvláštní bylo jen to, že se najednou zničehonic vrátila ke katolické víře, kterou po svatbě víceméně opustila. Michael ji jednoho dne ke svému úžasu našel, jak sedí na posteli, pláče a svírá v rukou křížek a fotografii svého příbuzného, z něhož se nedávno stal kněz.

Nakonec ji Jim přesvědčil, ať využije svých kontaktů a narychlo si sjedná schůzku s lékařem specialistou. Doktor okamžitě diagnostikoval rakovinu prsu a domluvil Mary urychlené přijetí do Severní liverpoolské nemocnice. Díky svým zdravotnickým zkušenostem Mary pochopila, že nad ní víceméně vynesl rozsudek smrti. Před odchodem ze svého milovaného nového domova všechno vysmýčila od podlahy po střechu a Jimovi i oběma chlapcům vyprala a vyžehlila veškeré oblečení. Vybrat nejvhodnější tapetu už nestačila...

Odvezli ji rovnou na operační sál na mastektomii, k té ale nedošlo – rakovina se už příliš rozšířila. Neměla žádnou šanci přežít. Paul a Michael vůbec netušili, co s ní je, a nikdo jim neřekl, že umírá. Když je Jim odvezl do nemocnice, snažila se chovat vesele a uklidňovat je, ale Paul, odjakživa výborný pozorovatel, si všiml krve na prostěradle a došlo mu, oč jde.

Katolický kněz udělil Mary poslední pomazání a ona požádala, ať jí na zápěstí uvážou růženec. Než upadla do kómatu, patřily její poslední myšlenky synům a tomu, jak ráda by je viděla vyrůstat. Zemřela 31. října 1956, bylo jí sedmačtyřicet roků.

Paula a Michaela rázem neměl kdo objímat, krmit a opečovávat, když jim nebylo dobře. Žádné laskavé hlazení po čele rozpáleném horečkou nebo setřepávání teploměru. Zmizelo všechno, co pro ně představovalo maminku – všechno, co kluci v pubertě potřebují úplně stejně jako novorozená mimina. Zůstaly po ní jen poslední komínky láskyplně složeného nažehleného prádla doma na Forthlin Road.

Také Jim utrpěl zničující ránu. Mary nebyla jen jeho životní láska, ona mu ten život dokázala i uspořádat. S výjimkou své milované zahrádky nechával chod domácnosti prakticky výhradně na ní. Teď se musel ujmout starostí o Paula a Michaela a provést je pubertou a dospíváním se všemi problémy, které se s tímhle obdobím pojí. A to vše navíc bez Maryina pří-

jmu, který hrál pro domácí rozpočet vždy podstatnou roli. Když se dozvěděli tu strašlivou zprávu, nemohl si Paul pomoci: „Co budeme dělat bez jejích peněz?“

Ze začátku to vypadalo, že se Jim s tou ranou osudu nevyrovná. Vzlykal, že chce být s Mary, jako kdyby chtěl dát najevo, že si i on hodlá vzít život. V té době se od mužů, zejména od mužů ze severu, nečekaly žádné výrazné projevy emocí, a synové Jima neznali jinak než zcela klidného a vyrovnaného, s dýmkou v ústech.

„To pro mě bylo nejhorší ze všeho, vidět tátu brečet,“ vzpomínal posléze Paul. Sám byl pochopitelně žalem bez sebe, ale z jeho hnědých očí neskanula ani jediná slza. „Rozhodl jsem se, že se tím nenechám ovlivnit. Prostě jsem to musel vydržet. Stáhl jsem se do ulity.“

4 | JAK SE DĚLÁ STYL

Když se do nicnetušící Británie přivalil v padesátých letech rokenrol, spouště tamějších kluků to pořádně změnilo život. Na Paula to mělo jednoznačný účinek – z ulity, o níž mluvil po matčině smrti, se stalo naleštěné brnění.

Jim McCartney se ze zhroucení brzy vzpamatoval. Po Maryině pohřbu (katolickém, jak si to přála na smrtelné posteli) si osušil oči a zakousl se do nových povinností. Paul s Michaelem bydleli po matčině smrti nějakou dobu u tetičky Gin a strýčka Harryho v Huytonu. Když se vrátili na Forthlin Road, už se táta zase choval stejně disciplinovaně a rezervovaně jako dřív.

Nepřicházelo ovšem v úvahu, že by si ze svého skromného platu mohl dovolit hospodyně. Proto se v pětapadesáti musel naučit vařit a zvládat všechny ostatní domácí práce, které muži jeho generace zvláště na severu Anglie považovali za čisté ženskou záležitost. Synové se samozřejmě jako správní skauti zapojili rovněž, zejména Paul coby hrdý držitel odznaku táborníka (zvládl rozdělat oheň a uvařit na něm). Kromě toho si u McCartneyových podávali dveře četní strýčkové a tetičky s morálním povzbuzením i pozváním na večeri. Gin a Millie každé úterý celý dům odshora dolů vysmýčily, a když Paul s Míkem přišli ze školy, čekala na ně teplá večere.

Domácnost pod Jimovým vedením vypadala možná trochu spartánsky a dobrodružně, smutno tu ale nebylo. „Ve skutečnosti jsme se pořád něčemu chechtali,“ vypráví Mike McCartney. „Pořád tu hrála muzika – táta pouštěl desky nebo vyhrával na piano, případně se sešli příbuzní a muzicírovalo se dohromady. Jasně, tátovi se po mámě občas zastesklo, ale to vždycky zasáhla teta Gin nebo někdo jiný a za chvíli bylo zase všechno v pohodě.“

I v čistě pánské domácnosti trval Jim na zachovávaní mnoha pravidel ohledně zdraví a hygieny, která kdysi na základě svých nemocničních zkušeností zavedla Mary. Tak například měli jen bílé ubrusy a ručníky, u barevných totiž člověk hned nepozná, když se zašpiní. Kromě toho Jim po Maryině vzoru nadále hlídal, co chlapci jedí, nutil je do zdravé stravy se spoustou

vlákniny a každý den se tázal, zda jim správně fungují střeva. Na rozdíl od mnoha podobných domácností byl dům neustále provoněný levandulí, kterou Jim pěstoval na zahrádce a pak ji mnul v prstech, aby aroma zesílilo.

Truchlící rodiny si často pořizují psa, aby se ulevilo jejich žalu; Paul a Mike však nic takového nepotřebovali – bohatě jim stačilo prakticky neustálé štěkání z policejního cvičiště. Na travnaté ploše za domem se psi ve výcviku střídali jeden za druhým, a když tu neběhali psi, pochodovali a klusali tu policejní koně. Policie pravidelně pořádala koňské přehlídky a zkoušky psí poslušnosti, což zásadně vrcholilo scénou, kterou tu oba kluci zhlédli už vzpomínané první ráno – vlčák se vrhl na desperáta, který po něm střílel, zahryzl se mu do obří rukavice a strhl ho k zemi. Paul a Mike si vždycky vynesli na plochou střechu kůlny židle a sledovali celé představení zdarma. Paul si obzvláště oblíbil mohutné kaštanové policejní koně, jejichž povinnosti byly v oněch mírumilovných časech v Liverpoolu čistě ceremoniální. Když tak sledoval jejich důstojný krok, nejspíš ho ani nenapadlo, že jednou bude vlastnit ty nejkrásnější plnokrevníky on sám.

Jim McCartney byl pouhým obchodníkem s bavlnou a školní docházku ukončil ve čtrnácti, měl ale chytrou hlavu, dobrou paměť a žízeň po vědomostech, které vždy s chutí předával synům. Byl hrdý na svůj vytříbený slovník, vyplňování křížovek v ranním výtisku Daily Expressu a večerníku Liverpool Echo se pro něj stalo rituálem. Když narazil na neznámý termín, poslal kluky, aby zkontrolovali pravopis v několikašvazkové Newnesově encyklopedii, která pro něj představovala sumář veškerého vědění na světě. Paul tudíž na gymnáziu jako jediný dokázal napsat i hodně těžký diktát bez jediné chybičky. Jeho bratranec Bert Danher od Jima vášeň pro křížovky pochytíl ještě víc a později se živil jejich vytvářením.

Jim byl pokladnicí nejrozličnějších rčení a přísloví, která měla v Liverpoolu vždycky hodně svérázný charakter. Kdo se na něco nehodil, byl platný jako mrtvému zimmník, dlouhá chvíle se táhla jako víkend s tchyní. Když Jim připomínal chlapcům, že je zapotřebí dokončit nějaký nepopulární úkol, říkal tomu „endéháčko“ (neodkládat, dělat hned). A když se hádali, uklidňoval je slovy, která dnes znějí povědomě celému světu – *let it be*, nechte to plavat.

„Táta nám pořád opakoval, že z nás musí něco být,“ vzpomíná Mike McCartney. „To byla jeho mantra – pořád nám dodával sebedůvěru, ať vyrazíme do světa a něco dokážeme.“

Jenže ani tak výjimečnému klukovi, jako byl Paul, nenabízela tehdy okolní svět žádné velké vzrušení, natož dobrodružství. Británie poloviny padesátých let sice oplývala stabilitou, kterou jí pozdější generace mohly závidět, ale odvrácenou stranou této mince byla otupující nuda a předvídatelnost. Britové si dobrodružství užili za druhé světové války víc než dost a teď už chtěli jen ničím nerušený klid, aby si mohli užívat radostí, které už konečně nebyly na příděl – třeba vajíček, másla nebo cukru.

Mládež neměla ani stín té moci, jíž později v takové míře oplývala. Po pravdě řečeno, neměla prakticky žádnou. Někdy v šestnácti se z chlapců stávali muži a z dívek ženy, oblékali se a mluvili jako jejich rodiče, přebírali stejné hodnoty, vyhledávali stejné zdroje zábavy, brzy se brali a zakládali vlastní rodiny. Jen vysokoškolským studentům, jichž ovšem tehdy byla v populaci jen hrstka, bylo dopřáno určité období přechodu mezi pubertou a dospělostí, avšak i oni ho absolvovali ve stejných tvídových sakách a nevkusných šatech, jaké nosili jejich otcové a matky.

Za války se stala důležitou součástí každodenního života populární hudba, pro mládež však zatím nijak zvlášť významná nebyla. V rámci BBC začala vysílat stanice Light programme už podle jména zaměřená na lehčí žánry a díky ní se rázem uživily desítky tanečních orchestrů a kapel, které vesměs hrály do rádia živě v pořadech, jejichž názvy prozrazovaly válečný původ: Calling All Forces (Všichni do zbraně), Workers' Playtime (Od-dych pro pracující), Music While You Work (Hudba při práci) apod. Z prodeje desek už se stal velmi slušný byznys – časopis New Musical Express v roce 1952 spustil hitparádu Top 12, o dva roky později ji rozšířil na Top 20. Každá nová skladba vyšla i tiskem v notovém zápisu, takže si ji člověk mohl jako za starých časů zahrát hezky na piano doma v hudebním salonku.

Nejoblíbenějšími byli takoví američtí zpěváci a zpěvačky jako Guy Mitchell, Frankie Laine nebo Doris Day, velkou oblibu u žen a dívek si ovšem získali i britští sinatrovští crooneři,* třeba Dennis Lotis nebo Dickie Valentine. Písne skládané oněmi „profesionály“, k nimž tolik vzhlížel Jim McCartney, měly většinou formu pseudoitalských nebo kvaziirských balad, kromě

* Crooner – zpěvák „sladáků“, balad a šlágrů. (Pozn. red.)

toho se hrály melodie z nových disneyovek nebo původní skladby typu *How Much Is That Doggie in the Window?* a podobně.

Pár úspěšných zpěváků pocházelo přímo z Liverpoolu, konkrétně Frankie Vaughan, Michael Holliday a Lita Roza. Jenže jim (podobně jako komikům, kteří město proslavili víc, například Robbu Wiltonovi, Tommymu Handleymu nebo Arthuru Askeyovi) bylo důtklivě doporučeno, aby se zbavili zdejšího přízvuku a pokud možno nikde nepřiznávali, odkud jsou. Předsudky vládnoucí showbiznysu hovořily jasně: vše, co si zaslouží slávu a obdiv, musí pocházet z Londýna, nebo to aspoň předstírat. Rozhodně ovšem nikoli ze zakouřeného přístavu na bahnité řece někde v dálce na Severozápadě.

Ke třináctým narozeninám dostal Paul od tatínka trubku. Nástroj, s nímž Jim před válkou vedl kapelu, měl na pódiu pořád výsadní postavení, na čemž měl zásluhu hlavně Američan Harry James a Brit Eddie Calvert, přezdívaný „muž se zlatou trubkou“. Calvertova instrumentální verze hitu *Cherry Pink and Apple Blossom White* z filmu *Pod vodou* se v pětapadesátém čtyři týdny držela na čele nové britské hitparády Top 20.

Jim si ale rozhodně nepředstavoval, že by se Paul měl vydat na hudební dráhu, ani na tak skromnou, jakou zažil on sám. Trubka měla fungovat spíš jako nástroj pro odbourávání společenských bariér ve městě, kde se nejlepší zábava ještě pořád mnohdy provozovala za zdmi soukromých domů. „Když se naučíš aspoň trochu hrát, budou tě zvát na večírky,“ radil synovi.

Rokenrol se do Británie vplížil potmě. V polovině roku 1955 začali v kinech promítat americký film *Džungle před tabulí* a mladí diváci po jeho zhlédnutí začali zhusta vyvádět natolik, že po nich po celé zemi zůstávala zdemolovaná kina. Nereagovali ovšem ani tak na film, vyprávějící o výtržnostech středoškolských studentů v New Yorku, jako spíše na píseň provázející úvodní titulky, tedy na *Rock Around the Clock* v podání Billa Haleyho a jeho kapely *Comets*.

Z dnešního pohledu ta nahrávka zní úplně krotce – konvenční a dokonale srozumitelný tenor vyjmenovává denní dobu, v níž se dá tančit, a pro tanec se tu používá slangový termín *rock*. Jenže tehdejším dospělým britským uším zněla dunivá basa a vřeštící saxofon jako ničivé hřmění, srovnatelné s nálety za nedávné války. A skutečně, důsledky byly téměř stejně traumatizující, a navíc vydržely mnohem déle.

Válka ani trochu nezměnila tradiční britské rigidní pojetí společenských tříd a rokenrol měl původně vliv na jedinou z nich – na tu dělnickou. Prvními rokenrolovými nadšenci a iniciátory zmíněného výtržnictví v kiněch byli takzvaní *teddy boys* – mladí muži, kteří proti nudné dobové módě nasadili edvardiánská saka se sametovými límci a „roury“ čili úzké kalhoty. Mezi oblíbené doplňky patřily vyhazovací nože, žiletky, boxery a řetězy od bicyklů. Teddy boys – zkráceně *teds* – vyvolali svou zálibou v rokenrolu stejnou obavu z mladických výtržností jako skupiny výrostků v Americe, nemluvě o starším a hlouběji zakořeněném strachu z proletářského povstání.

Brzy ovšem vyšlo najevo, že se hudební nákaza rozšířila mnohem dále. Rock Around the Clock v hitparádě Top 20 úspěšně zaútočil na první příčku a za ním se usadily další hity Billa Haleyho, které vesměs v názvu též obsahovaly slovo rock. A každý z nich vzbudil pořádný rozruch. Když Haley v roce 1956 navštívil Británii a vystoupil ze zaoceánské lodi, přivítal ho takový dav, že by mu ho mohla závidět dokonce i mladá královna. Jenže on udělal velkou chybu, že vůbec přijel. Haleyho vzhled totiž s jeho hudbou vůbec nekorespondoval – byl to podsaditý zcela neškodně vyhlížející chlapík s kudrnou připláclou na čele, z něhož nečišel ani náznak nebezpečí nebo podvratných úmyslů. Prodej jeho desek začal rázem klesat a britští rodiče si kolektivně zhluboka oddechli v domnění, že je po krizi.

Jenže v té době měla už Amerika další rokenrolovou hvězdu a z úplně jiného těsta. Zpěvák s bizarním jménem Elvis Presley se podobně jako Haley doprovázel na kytaru, jenže na rozdíl od všech ostatních zpěváků (tedy aspoň těch bílých) ke zvýraznění intenzivního milostného podtónu svých písní využíval celé své tělo, především houpání v bocích a kolenou. Jinými slovy vypadal jako chodící reklama na sex. Haleyho zhoubný vliv se omezil hlavně na mužské publikum, zato Presleyho milovaly dívky. Dosud decentní v korzetu utážené ženství padesátých let se rozpustilo v hysterickém řevu, těla se svíjela v odpověď na zpěvákovy pohyby a vše nasvědčovalo tomu, že by z něj fanyanky nejraději servalý veškeré oblečení.

Presleyho Heartbreak Hotel, nahraný v lednu 1956, dokázal jako vůbec první rokenrolový song dokonale vystihnout pubertální a adolescentní psychu se vším jejím sklonem k velkým gestům a sebelítosti. Presleyho ani nenapadlo opakovat Haleyho chybu a vystavit se britské veřejnosti, zato na filmových záznamech vypadal jako dokonalý *teddy boy* s černými vlasy sče-

sanými dozadu, znepokojivýma očima a neustále ohrnutým horním rtem, jako kdyby dával najevo soustavné pohrdání světem dospělých, který ho nesnášel, bál se ho, vysmíval se mu a proklínal ho. Po následující dva roky bojoval v Británii s takovou sérií hitů, jakou nikdo až do následujícího desetiletí nezopakoval.

Paul se do Elvise, tehdy známého jen pod křestním jménem, okamžitě zamiloval. „Viděl jsem jeho fotku v časopise, podle mě šlo o inzerát k singlu Heartbreak Hotel, a hned jsem si říkal: No tak to je skvělý. Ten vypadá fakt nádherně. Hurá, přichází mesiáš.“ Když ho trápily vzpomínky na maminku, tahaly ho ze chmur některé podmaňující Elvisovy hity, jako Hound Dog, Blue Suede Shoes, Teddy Bear, a především All Shook Up s výtečným a pro-rockým brumendem beze slov.

Miloval i Little Richarda, vůbec prvního černého protagonistu rokenrolu, jehož kombinaci bláznivých skřeků a teatrálních gest většina Britů vůbec nepochopila. Paul měl v té době krásný chlapecký alt, přesto zjistil, že Elvisovo mumlání i výkřiky Little Richarda dokáže bez problémů a dokonale napodobit. Když ho příště na školním hřišti obklopili nadšení spolužáci, už nechtěli slyšet živý jukebox, ale pravou rokenrolovou show.

Dnes je pop-music neodmyslitelnou součástí každodenního života, neustále a bez konce vyhrává v obchodech, kancelářích, barech, restauracích i dalších veřejných prostorech, neschovají se před ní cestující ve vlacích a autobusech, zní v autech, duní na stavbách, švelí ve výtazích a vtírá se i do telefonických hovorů. V rané rokenrolové éře se s ní ovšem v Británii lidé setkali jen v pochybných centrech *teddy boys* – v některých barech a hospodách pro motorkáře, v hernách s pinballem* nebo na poutích.

V Americe to bylo jiné, nová hudba se tam okamžitě prosadila na stovkách komerčních rozhlasových stanic. Jenže na britské rádiové vlny měla monopol tradičně zkostnatělá a puritánská BBC, která jednoznačně protežovala konvenční orchestry či soubory a pop-music zcela ignorovala. Jedi-

* Pinball (také flipper) – nevýherní hrací automat, který má podobu nízké podlouhlé skříně s průhledným víkem. Hráč posílá mechanickým táhlem na hrací plochu ocelové kuličky a odráží je dvojicí páček zvaných flippers tak, aby zasahoval na stole umístěné cíle s různými bodovými hodnotami. Mezi flippers je mezera, pokud jí kulička propadne, vysílá se do hry nová. Hra cvičí postřeh a rychlé reakce. (Pozn. red.)

ným zdrojem se tak stalo kontinentální Radio Luxembourg, v jehož každonočním anglickém vysílání zněly všechny nové americké hity, jen se do nich občas míchaly francouzské či belgické hlasy a ruchy.

Jako většina rodin v éře před vynálezem tranzistorů měli i McCartneyovi jen jediné rádio na celou domácnost, robustní lampový přístroj v dřevěné krabici. Rádio bylo ovšem bohužel napevno instalované v obýváku, kde si Jim McCartney pouštěl na gramofonu desky se svou oblíbenou hudbou, a to i v oněch drahocenných večerních hodinách, kdy v angličtině vysílalo Radio Luxembourg. Jim byl ovšem nadšený kutil se zásuvkou plnou součástek, které se mohly časem hodit. Jednoho dne zašel k synům do pokojů (v té době už bydleli každý zvlášť) a každému přinesl jedna bakelitová sluchátka.

„Skrz podlahu vedly dráty do rádia dole v obýváku, takže člověk mohl zůstat v pokoji a poslouchat Luxembourg,“ vzpomíná Mike McCartney. „Táta si tak v klidu mohl užívat svého Mantovaniho, zatímco my nahoře sjížděli Elvise, Little Richarda, Fatse Domina nebo Chucka Berryho, a Paul do toho zpíval nebo se pokoušel odposlouchávat a zapisovat texty. Bez těch sluchátek by možná žádní Beatles neexistovali.“

Po nové hudbě už nezůstávala zdemolovaná kina, noviny proti ní ale pořád vedly nepřátelskou kampaň, do níž se s chutí zapojovali i oportunističtí politici, učitelé, představitelé církve i „opravdoví“ muzikanti Jimovy generace. Texty, často natolik absurdní, že by je klidně mohl napsat Lewis Carroll, byly podle kritiků obscenní, své schytaly i „rytmy z džungle“, což byla průhledná rasistická narážka na rhythm'n'bluesové kořeny. Rokenrolová zpěváci čelili posměšným poznámkám o tupých primitivech a loutkách v rukou všehoschopných manažerů (na tom většinou něco bylo). Za důkaz podvodu se vydávalo třeba to, že muzikanti údajně vůbec neumějí hrát na kytary a jen jimi kolem sebe mávají. A všichni tihle glosátoři se shodli na jednom: nebude to dlouho trvat, než mladí lidé pochopí, že jde jen o falešný trik. Pak celý ten otravný hlučný nesmysl zmizí a všechno se zase vrátí do starých kolejí.

Jenže žádný návrat už nepřicházel v úvahu. Díky Elvisovi a „teds“ mladí Britové hromadně objevili něco, co jejich ospalé a nudné vlasti (až na nepočetnou vrstvu londýnské elity) chybělo. Objevili styl. Paul si tudíž stoupl do fronty v holičství Bioletti poblíž kruhového objezdu na Penny Lane a nechal si chlapeckou hřívu upravit na elvisovský sestřih s patkou sčesanou po stranách „na kačera“. Bohužel stejně jako spousta jiných čtrnáctiletých

adeptů elvisovského vzezření musel trávit všední dny ve školní uniformě s čapkou sedící rovně na hlavě, což spolehlivě zničilo veškeré pokusy o originální účes, natož tuhle kreaci.

Předpisy o správném oblečení brali na gymnáziu vážně, na jejich do-
držování osobně dohlížel sám ředitel J. R. Edwards. Říkalo se mu výmluvně Baz, což byla zkratka slova bastard, a na čapky byl skutečně pes – kdo ji neměl na hlavě za všech okolností, riskoval citelný trest. Aby Paul tohle nařízení splnil a přitom si nepoškodil drahocenného kačera, musel si připnout čapku sponkami jako židovskou jarmulku.

Gymnaziální mladíci kromě toho zatoužili po rourách neboli úzkých kalhotách ve stylu *teddy boys*, které rodičovská generace nesnášela téměř stejně jako rokenrol. Dokonce i tolerantnímu Jimovi se roury zajídaly a nutil syna do širokých tmavošedých školních kalhot s výraznými puky (ačkoli za Jimova vlastního předválečného mládí nosil úzké kalhoty v Anglii každý, premiérem počínaje).

Jiní chlapi se s rodiči na tohle téma zuřivě hádali, ale Paul nikoli. V té době se úzké kalhoty v konfekci ještě skoro neprodávaly, člověk prostě přinesl ke krejčímu své normální široké a nechal si je zúžit. A Paul na to šel postupně – ze šedesáti centimetrů na padesát, pak na pětáctýřicet a čtyřicet, takže si Jim ničeho nevšiml.

Vyvíjel i jiné způsoby, jak tátu ošálit, aniž mu musel vyloženě lhát. „Kousek od nás bylo krejčovství, kde se kalhoty zužovaly na počkání,“ vybavuje si Ian James. „Paul jednou odešel do školy v předpisově širokých kalhotách a pak si je nechal předělat v pauze na oběd. Kdyby si toho večer táta všiml, mohl Paul říct, že to jsou přece tytéž, které měl na sobě ráno, a tehdy na nich nikomu nic divného nepřišlo.“

V autobuse cestou do školy vedle Paula většinou sedával jeden spolužák z gymnázia – bledý chlapec s vážným výrazem jménem George Harrison. Bydlel v Upton Green ve Speke kousek od předchozího domova McCartneyových na Ardwick Road a jeho otec Harry dělal řidiče pro liverpoolský dopravní podnik. Když šestaosmdesátka nabrala Paula na Mather Avenue a pan Harrison seděl zrovna za volantem, cestoval Paul zdarma.

George chodil na „insták“ o ročník níž a to tehdy znamenalo velký rozdíl, takže se během dne moc nepotkávali. Zato cestou do školy a zpět se kama-

rádít klidně mohli. Na Paula udělala velký dojem příhoda, z níž bylo jasné vidět, z jak rozdílných rodin oba pocházejí. Po nějaké nepleše vyfasoval ve škole George nejčastější tělesný trest jednu či více ran dřevěným pravítkem na dlaň ruky. „Učitel se netrefil do dlaně a praštil ho pravítkem přes zápěstí, takže tam měl jelito jako čert. Další den naběhl do školy jeho táta a praštil učitele pěstí do nosu. Kdybych si tátovi na výprask stěžoval já, nejspíš by zabručel něco o tom, že jsem si to zasloužil.“

Po vydání singlu *Heartbreak Hotel* se většina konverzace mezi Paulem a Georgem točila kolem Elvise – probírali jeho úchvatný hlas, skvělé oblečení i hru na kytaru, která Elvisovi tak výtečně pomáhala uhranout nadšené dívčí publikum. George Paulovi prozradil, že jeho táta řidič na kytaru hrával v dobách služby u námořnictva též a že on sám kytaru má. Paul odpověděl, že se učí na trubku, což zdaleka nepůsobilo tak řízně.

Mimo školu byl i nadále jeho nejlepším kamarádem Ian James. Oba si dávali náramně záležet na svém elegantním vzhledu, zejména na účesu a oblečení. Na Radiu Luxembourg tehdy hráli nový hit *A White Sport Coat* (Bílá sportovní bunda) od amerického country zpěváka Martyho Robbinse (v Británii jím pod mírně pozměněným názvem *A White Sports Coat* bodovala kapela *King Brothers*). Paul dospěl k názoru, že podobnou součást garderoby prostě musí mít, a pídil se po ní horem dolem. Nakonec ji v jednom obchodě objevil, byť tedy nebyla bílá, ale světle hnědá. Zato se vyznačovala odvážným střihem dle nejnovější módy *teddy boys* a zavírací chlopní na náprsní kapse. Ian nosil podobnou elvisovskou patku a kačera a také bundu si pořídil podobnou, jen světlemodrou.

Kromě toho měl Ian doma kytaru, tedy nástroj, do něž se právě zbláznila celá generace britských mladíků. Jeho dědeček dělal kapelníka místnímu sdružení Armády spásy v Dingle a kytara byla součástí domácí výbavy už v době, kdy ji všichni považovali jen za poněkud podřadný rytmický instrument. Když ale přišla vlna skiffle* a Paul si konečně též pořídil první kytaru, jevil se Ian jako jeho ideální hudební partner.

* Skiffle – podžánr folkové hudby s vlivem jazzu a blues, který bývá hrán na podomácku vyrobených hudebních nástrojích. Vznikl v první polovině dvacátých let 20. století v USA, kde jeho popularita trvala do čtyřicátých let; v padesátých letech se stal znovu oblíbeným ve Velké Británii, kde přispěl ke vzniku beatu a britského blues. (Pozn. red.)

Skiffle se zrodil z americké lidové hudby během hospodářské krize ve třicátých letech. Chudí bílí muzikanti tehdy neměli na běžné nástroje, a tak začali improvizovat s tím, co bylo po ruce – hrálo se na valchy, hrnce či kazoo. V britském pojetí se jednalo o směs blues, country, lidové hudby, jazzu a spirituálů, tedy vesměs žánrů, o nichž mladí Britové do té doby většinou neměli ani ponětí.

Největší a v podstatě jedinou hvězdou tohoto stylu byl Lonnie Donegan, bývalý banjista jazzové kapely Chrise Barbera, podobně jako Paul se skotskými i irskými kořeny. V pětadesátém roce s rytmickou sekci Barberova bandu nahrál skifflovou verzi písně Rock Island Line od bluesového velikána (a usvědčeného vraha) Huddieho Ledbettera, zvaného Lead Belly. Námět, tedy ceny jízdenek na železnici v Rock Islandu v americkém státě Illinois, nebyl zrovna vzrušující, ale ono kouzelné slůvko „rock“ působilo na mladé muže jako zaklínadlo, ať už ho použil kdokoli a v jakémkoli kontextu. V britské hitparádě se píseň Rock Island Line vyšplhala na osmé místo, a dokonce bodovala i za Atlantikem, což znamenalo opravdovou událost – že by se v Americe chytla americká hudba v britském podání, to v té době opravdu nemělo obdoby.

Skiffle nabídl romantismus v americkém stylu s nezbytnými rekvizitami v podobě nákladních vlaků či věznic a jejich obyvatel, ovšem bez koření ve formě sexu či výtržnictví, jímž proslul nástup rokenrolu. To obměkčilo dokonce i BBC, takže se v sobotním rozhlase objevil pořad Saturday Skiffle Club a v televizi podvečerní show pro teenagery s názvem Six-Five Special (záměrně odkazujícím na „železniční“ romantiku) a skifflovou znělkou. Rokenrol byl magickou záležitostí, kterou provozovali tajemní alchymisté, zato skiffle si mohl zahrát prakticky každý majitel levné akustické kytary; stačila k tomu základní tříakordová harmonie bluesové dvanáctky. Další nástroje se daly vyrobit doma na koleně – na basu stačila prázdná krabice, násada od koštěte a pár drátů, o rytmický podklad se postarala již zmíněná valcha, na kterou se hrálo kovovými prstýnky.

To mělo na plaché britské chlapce bez hudebního vzdělání přímo neuvěřitelný účinek; do té doby by raději spáchali harakiri, než by s hudbou vystoupili před veřejností. Teď se ovšem rázem po celé zemi rodily nové kapely jedna za druhou. Dávaly si exoticky znějící jména, třeba Vipers, Nomads, Hobos, Streamliners nebo Sapphires. A obliba kytar raketově vzrostla natolik, že po celé zemi vůbec nějakou dobu nebyly k sehnání.

Když v listopadu 1956 Lonnie Donegan vystoupil v liverpoolském Empire Theatre, byl u toho i Paul. Před koncertem se schválně ochomýtal kolem dveří do zákulisí a doufal, že zahlédne Donegana cestou na zkoušku. Za stejným účelem se ulilo z práce i pár místních továrních dělníků. Donegan se s nimi zastavil na kus řeči, a když zjistil, že za ním vyrazili načerno, napsal lístek pro jejich šéfa s prosbou, aby je za to nijak netrestal. Paul čekal, že hvězda pop-music bude chladná a skutečnému světu vzdálená jako skutečné hvězdy na obloze, ale Doneganovo přátelské chování a vlídnost k fanouškům na něj udělaly veliký dojem.

„Skifflový král“ už tou dobou zcela opustil stylizaci do tuláckých hrdinů ze třicátých let a repertoár lidových písničkářů typu Lead Belly nebo Woody Guthrieho přehrával v saku a kravatě. Doprovázelo ho trio muzikantů ve smokingu, mezi něž patřil i virtuózní kytarista Denny Wright. Ten dotek dokonalosti znamenal pro Paula okamžik prozření – od této chvíle toužil hrát už jen na kytaru a zpívat, což s trubkou jaksi nešlo dohromady.

Po Doneganově koncertu se tedy otce zeptal, jestli by nemohl jeho narozeninový dárek vyměnit za kytaru. Jim McCartney, stejně jako všichni muzikanti jeho generace, považoval rokenrol i skiffle za nesmyslnou kakofonii, v níž nešly rozeznat jednotlivé tóny. Zato si dobře vzpomínal, jak se jeho vlastní táta, tubista z dechovky, kdysi vysmíval Jimově lásce k jazzu a swingu, a rozhodl se, že bude tolerantní. Paul tedy vrátil trubku do obchodu s hudebninami Rushworth and Draper a místo ní si odnesl lubovou akustickou kytaru Zenith v provedení sunburst. Stála patnáct liber.

O rady ohledně hraní požádal Iana Jamese, který nyní vlastnil skvělou kytaru Rex. Měla vykrojené tělo, aby hráč snadno dosáhl i do nejvyšších poloh při sólování. Ian Paulovi předvedl nejjednodušší akordy G a G7 a naučil ho ladit, což pro Paula s jeho skvělým přirozeným sluchem nebyl žádný problém. Zpočátku zkoušel hrát stejně jako Ian s levou rukou na hmatníku, ale dalo to hroznou práci a bylo to hodně nepohodlné. Pak někde narazil na fotku americké country hvězdy Slima Whitmana, rovněž leváka, a uvědomil si, že se kytara dá držet i naopak, tedy pravačkou na hmatníku, zatímco levá ruka brnká na struny. To samozřejmě znamenalo nutnost natáhnout na kytaru struny v opačném pořadí, aby i nadále platilo, že nejtenčí je dole a nejtlustší nahoře. Ochrannou destičku, která brání poškrábání od trsátka, přemístit nešlo, takže zůstala na svém (nyní trochu nesmyslném) místě.

Tohle všechno se odehrálo necelý měsíc po Maryině smrti. Pro Paula s jeho potlačovaným truchlením zafungoval Zenith jako záchranný kruh. Hraní se věnoval v každou volnou chvíli, dokonce i na záchodě – na venkovním i vnitřním. „Stala se z toho posedlost, úplně ho to pohltilo,“ vzpomíná Mike McCartney. „Kytara přišla v nejlepší možný okamžik, umožnila mu uniknout.“

Při hraní začal i zpívat – tentokrát ovšem nenapodoboval Elvise ani Little Richarda, nechal znít svůj vlastní hlas. Ten byl vysoký a čistý, nepřibližoval se žádnému z těch hlasů, co vládly hitparádám, možná s výjimkou jazzového zpěváka Mela Tormého. Když ale Paul chtěl, dokázal vokál slušně rokenrolově přibrousit.

A navíc už složil (nebo vymyslel, jak by řekl jeho táta) svou první vlastní písničku. Jmenovala se I Lost My Little Girl a na první pohled by mohlo jít o typické teenagerské stýskání po vyhlédnuté dívce, ve skutečnosti se v ní však vypsal z neštěstí po maminčině smrti. Základem byly akordy, které ho naučil Ian James, tedy G, G7 a C, a Ian se také v Paulově pokoji na Forthlin Road stal jedním z prvních posluchačů. „Udělalo to na mě vážně dojem,“ tvrdí dnes. „Předtím jsem si myslel, že všechny písničky píšou stárnoucí chlápkové na Tin Pan Alley v Londýně. Neznal jsem nikoho, kdo by se o to pokoušel.“

Navzdory novopečené vášni pro kytaru nezanevřel Paul ani na piano, byť momentálně mezi mládeží silně ztratilo na popularitě. Chtěl po otci, aby ho začal učit, jenže Jim byl jako vždy až příliš skromný a sebekriticky trval na tom, že k „opravdovému“ učení je zapotřebí najít profesionála. A to by znamenalo zase projít vším tím začátečnickým drilem, který Paula jako malého kluka tolik odpuzoval. Když si Paul vzpomněl, jak mu jeho dávná učitelka hudby nevoněla, rozhodl se tentokrát pro učitele muže. Přihlásil se do kurzu pro naprosté začátečníky a umínil si, že se za každou cenu naučí noty. Jenže ho to nechtylo o nic víc než tehdy v osmi letech, zato ho pořád napadaly další a další melodie, k nimž si u piana dokázal najít správné akordy čistě instinktivně. „Něco ty písničky začalo vymýšlet za mě, bylo úplně jedno, jestli vím, co dělám, nebo ne,“ popisoval to později.

Z Ameriky začaly kromě hudby proudit do kin kolem Mersey i rokenrolové filmy. Většinou patřily do takzvaného exploatačního žánru – jejich jediným cílem bylo pořádně se svézt na nové módní vlně, než opadne

a zmizí, s čímž stále všichni počítali. Mnohé z nich byly černobílé, zápletky nestály za nic a postavy naplňovaly všemožná klišé, děj tvořil v podstatě jen kulisu k hudebním číslům. A pak v létě 1957 přišel do britských kin barevný širokoúhlý snímek *The Girl Can't Help It* (Ta holka si nemůže pomoci) a všechny dosavadní exploatační filmy překonal na celé čáře.

Hlavním účelem téhle satiry na rokenrol bylo předvést ze všech stran přírodou mimořádně obdařenou Jayne Mansfieldovou, mezi účinkující patřili Little Richard, Fats Domino, Platters nebo Freddie Bell and the Bell Boys. Film byl doslova nabitý sexualitou, která na rokenrolu tolik vadila starší generaci, tady ovšem byla natolik šikovně a vtipně skrytá ve verbální i vizuální rovině, že si jí cenzoři vůbec nevšimli. V nejslavnější scéně Little Richard mimo obraz vřeštěl titulní píseň, zatímco kamera zabírala Mansfieldovou, jak kráčí ulicí, přičemž přítomným pánům praskaly obroučky brýlí a fantazie orgasticky kulminovala.

V koncertních scénách zazněly ve filmu dvě rokenrolové pecky, z nichž se okamžitě stala žánrová klasika. Tou první byla *Be-Bop-A-Lula* v podání Gena Vincenta a jeho kapely *Blue Caps*, což byla vůbec první doprovodná skupina, jejíž členové byli stejně mladí jako hlavní hvězda, navíc jim to v modrých bekovkách úplně stejně slušelo. A pak tu byl *Twenty Flight Rock* Eddieho Cochran, elvisovsky vyhlížejícího mladíka v bílé sportovní bundě, s červenou kytarou a svěžím sebeironickým humorem. Jeho dívka bydlela v nejvyšším patře věžáku, výtah nejezdil a on tak musel šlapat dvacet pater, což ho málem zabilo.

Paul a Ian James se na film vydali, jakmile přišel do kin. Později si Ian v obchodě *Currys* na *Elliott Street* koupil singl *Twenty Flight Rock* a přehrával si ho znovu a znovu, dokud nepřišel na to, jaké akordy tam hrát. Paul zatím odposlouchával text. „Pak jsme si to párkrát vyzkoušeli a najednou se do toho dostal,“ vzpomíná James. „A rázem z něj byl Eddie Cochran se vším všudy.“

Na začátku července 1957 se do hitparády vrátil *Lonnie Donegan* se singlem, u něhož zabodovaly obě strany – *Gamblin' Man* a *Puttin' on the Style*. Skifflových kapel bylo v Liverpoolu čím dál víc, žádná z nich ale zatím Paulovi lano nehodila a on se také nijak aktivně nenabízel.

Z „instáku“ znal dva kluky, *Ivana* *Vaughana* a *Lena* *Garryho*, kteří se střídali u basy vyrobené z krabice na čaj v kapele jménem *Quarrymen*. S premiantem *Ivanem*, zvaným *Ivy*, docela kamarádili, měli podobný smysl pro

humor a také narozeniny ve stejný den, 18. června. Ivan bydlel na Vale Road ve Wooltonu a čirou náhodou měl za souseda a prima kamaráda jistého Johna Lennona, šéfa Quarrymen.

Šestého července měli Quarrymen hrát na zahradní slavnosti, kterou pořádal farní kostel sv. Petra ve Wooltonu. Ivana napadlo, že Paul by na slavnost mohl přijít a při té příležitosti se představit Johnovi s tím, že budou hovořit i o Paulově možném nástupu do kapely. Paul souhlasil, zároveň ale na celou akci pozval i Iana Jamese. Říkal si, že by třeba v té partě mohlo být místo pro oba a on by tam tím pádem měl nějakou spřízněnou duši.

5 | JAKO NOC A DEN

Johna Lennona znal už od vidění – bydleli jen pár set metrů od sebe, takže narazit na sebe prostě museli. Dosud ale jakémukoli sbližování bránil věkový rozdíl. Paulovi bylo pořád pouhých patnáct, zato Johnovi bez tří měsíců už „celých“ sedmnáct. Sice pořád ještě chodil do školy, ale vypadal jako typický *teddy boy*, včetně nezbytné porce agresivity. „Když tenhle týpek nastoupil do autobusu, radši jsem se koukal jinam,“ vyprávěl Paul později. „Bál jsem se, že jinak jednu chytnu.“

Podobné typky by člověk rozhodně nečekal na slavnosti v kostele svatého Petra. Byla to akce hlavně pro děti, součástí byl maškarní průvod a skautské vystoupení, vše vyvrcholilo volbou dětské královny krásy. Hlavní hudební atrakcí byl pětadvacetičlenný vojenský orchestr cheshirské jízdy, organizátoři se ovšem rozhodli přidat do programu i nějakou skifflovou kapelu, aby přitáhli i teenagery z farnosti. A volba padla na Quarrymen – zní to sice hodně bizarně, ale jejich kapelník kdysi chodil do zdejší nedělní školy a zpíval v církevním sboru.

Léto v sedmapadesátém bylo v Británii horké a slunečné, v sobotu šestého července se ovšem zataáhlo a přišly přeháňky. Paul na sraz dorazil na kole, na sobě měl oblíbené světle hnědé sako se stříbrnými puntíky a nejužší kalhoty, v nichž se mu povedlo proklouznout kolem otce. Později přiznal, že ani tak nemyslel na setkání s Johnem Lennonem, jako spíš na to, že by pak mohl sbalit nějakou slečnu.

Woolton byl součástí města, uchovával si ovšem dosti vesnickou atmosféru. Novogotický pískovcový kostel stál na kopci a jeho třicetimetrová zvonice se čtyřmi věžičkami se jako údajně nejvyšší bod tyčila nad celým Liverpoolem. Na jednom ze zvětralých náhrobních kamenů na místním hřbitově stál nápis připomínající nejrůznější členy nějaké místní rodiny. Mimo jiné tu stálo:

Eleanor Rigby

Milovaná manželka Thomase Woodse

zemřela 10. října 1939 ve věku 44 let.

Svažitá louka za kostelem byla plná typických rekvizit z anglické zahradní slavnosti. Stály tu stánky s domácími koláči, marmeládou a pletenými obaly na čajové konvice, probíhaly tu nejrůznější hry, jako házení kroužků na kolík, kuželky a podobně. Na spodním okraji stálo improvizované pódium, na němž Quarrymen odehráli dva soubory skladeb. Mezi nimi se konala přehlídka liverpoolských policejních psů, přesně těch, které bratři McCartneyovi poslouchali ze cvičiště za domem.

Konečně si Paul mohl toho drsnáka z autobusu číslo 86 pořádně prohlédnout, aniž mu něco hrozilo. Drsoň na sobě měl džíny a vyžehlenou košili a hrál na nezvykle malou akustickou kytaru s kovovými strunami, která v ničem neměla na Paulův impozantní lubový Zenith. Široce posazené oči pod nezbytnou elvisovskou patkou vyzývavě hleděly na mladistvé publikum, jako by chtěly naznačit, že si to jejich majitel rád s někým rozdá na pěsti. Na rozdíl od mnohých jiných skifflových zpěváků se nesnažil znít po americku, nijak nezakrýval liverpoolský přízvuk. Jeho hlas pronikal jako nůž máslem dětským štěbetáním, cinkáním skleniček a hrníčků i ptačím zpěvem.

Co se muzikantů týče, byli na tom Quarrymen lépe než většina skifflových kapel – kromě tradiční valchy a basy z krabice měli druhou kytaru, hrál tu i banjista a bubeník s kompletní (byť malou) soupravou. Zahráli v podstatě všechny tehdejší skifflové pecky, třeba Puttin' On the Style, a dokonce ještě s větším odpichem, než znělo v původní verzi Lonnieho Donegana. Frontman se je ovšem neustále snažil posunout směrem k rokenrolu. Do jeho repertoáru patřila například písnička Come Go With Me, relativně čerstvý hit americké doowopové* kapely Del-Vikings. John si trochu upravil text a výslovnost, takže výsledek zněl čistě skifflově na severoanglický způsob.

* Doo-wop – vokální žánr založený na rhythm'n'bluesové hudbě, která se vyvinula v afro-amerických komunitách ve čtyřicátých letech 20. století; populární byl zejména během padesátých a šedesátých let. Žánrem se inspirovali např. The Dells, Frank Zappa a The Mothers of Invention. (Pozn. red.)

Po druhém setu se kapela vrátila do farního sálu, kde měli hrát znovu večer, tentokrát na taneční zábavě. Po několika minutách přivedl Ivy Vaughan dovnitř i Paula, aby se seznámil s Johnem.

Kdyby v sobě Paul neměl smysl pro spontánní komediantství, nejspíš by setkání k ničemu nevedlo. Ian James ještě nedorazil, takže se mohl opřít jen o Ivana, zato John měl kolem sebe celou kapelu, kterou navíc tvořili prakticky výhradně jeho kamarádi – hráč na valchu Pete Shotton, basista Len Garry, kytarista Eric Griffiths, banjista Rod Davis, bubeník Colin Hanton a manažer Nigel Walley.

Představili se jeden druhému tak formálně a koženě, jak to dovedou jenom teenageři. „John byl vždycky hodně odměřený, nikdy neudělal první krok,“ vybavuje si Colin Hanton. „Když jste se s ním chtěli bavit, museli jste se snažit sami.“

Paul ovšem záhy prolomil ledy tím, že popadl kytaru (dnes už si nikdo nevzpomíná, jestli si vybral Johnovu, nebo Griffithsovu) a spustil Twenty Flight Rock v dokonalé imitaci Eddieho Cochrana s elvisovským tremolem a polykanými hláskami. Zahrát kompletní doprovod s charakterickým pleskáním basových strun a zároveň odzpívat text představovalo samo o sobě slušný výkon, nadto pro leváka na běžnou praváckou kytaru.

„Bylo to výborný – předvedl se jaksepatří, ale zároveň to nepůsobilo nafoukaně,“ popisuje to Colin Hanton. „A bylo jasné vidět, že si i John říká: Tak tohle by šlo.“

Kapelník Quarrymen měl totiž ve skutečnosti jeden dost nepříjemný handicap. „John měl zpočátku dost velký problém s hraním na kytaru,“ pokračuje Hanton. „Měl ji naladěnou jako banjo, takže používal jen čtyři struny a pořád nedokázal přijít na to, jak na to hrát normální kytarové akordy. Podle mě zvažoval, že kytaru úplně vzdá. A když přišel Paul a zahrál Twenty Flight Rock přesně tak, jak to má znít, dost ho to vzalo. Pak se od Paula chtěl naučit první poslední.“

Paul měl ovšem v záloze ještě jeden kus, který se k onomu „nenafoukanému“ stylu hodil přímo výtečně. Přímo ve farním sále si stoupl ke starému pianu, jež tam dosud znělo hlavně při doprovodu chorálů typu All Things Bright and Beautiful, a začal na klávesy vytukávat valivý basový doprovod Whole Lot of Shakin' Goin' On' od Jerryho Lee Lewise. V tu chvíli se Johnova odměřenost rozplynula definitivně a on se k Paulovi připojil, takže vyšlo na-

jevo, že v éře všudypřítomných kytar sdílejí mimo jiné i vášně pro piano. A zblízka se rovněž ukázalo, že se Johnovi povedlo někde sehnat pivo, ačkoli na slavnosti panovala striktní prohibice. „Pamatuju si, jak se ke mně John nahnul, vystříhnul pravačkou takovou pěknou vyhrávku v horní oktávě a táhlo z něj přitom jak ze sudu,“ usmívá se Paul.

Krátce poté konečně dorazil i Ian James a všichni se odebrali do blízké kavárny. „Mám pocit, že klukům z Quarrymen někdo přišel oznámit, že se jejich večerní taneční vystoupení ruší,“ vybavuje si James. „Tak jsem šel domů.“

Jenže taneční vystoupení se ve skutečnosti nerušilo a Paul s kapelou vydržel až do večera. Z toho si udělal první představu, jaké je to, kamarádit se s Johnem. Napřed šli do hospody, kde ovšem správně směli nalít jen bubínkovi Colinu Hantonovi, nikdo jiný na to neměl věk. Paul tedy musel společně s ostatními zalhat, že je mu už osmnáct. Pak někdo přinesl zprávu, že do Wooltonu míří nějakí *teddy boys* z Garstonu a hodlají dát milovníkům skiffllu pořádně na pamětnou. Paul, který původně vyrazil na nevinnou církevní slavnost, měl najednou dojem, že se ocitl někde mezi mafiány.

Napoprvé na kapelu nicméně udělal opravdu skvělý dojem a možná čekal, že ho přizvou na pódium hned ten první večer ve farním sále svatého Petra. Jenže John pořád váhal se zlanařením člověka, jehož muzikantské schopnosti jednoznačně převyšují ty jeho, což by mohlo ohrozit i Johnovo postavení kapelníka. „Do té doby to stálo na mně,“ vysvětloval to později. „A teď jsem se musel rozhodnout, jestli svoje postavení zachovat, nebo posílit kapelu.“

Cestou domů se zeptal hráče na valchu Petea Shottona, svého nejlepšího kamaráda v kapele, co si o tom myslí, a Shotton nadšeně prohlásil, že by Paula vzít rozhodně měli. Tak se dohodli, že ho oficiálně přizvou ke spolupráci – měl to udělat ten z nich, kdo se s Paulem uvidí příště jako první.

K tomu ovšem došlo až o několik týdnů později, kdy Shotton vyšel na Vale Road před dům, kde s rodinou bydleli, a Paul jel zrovna okolo na kole. „Zastavil, chvíli jsme jen tak klábosili a já si najednou vzpomněl, na čem jsme se s Johnem domluvili,“ vypráví Shotton. „Tak říkám: ‚Jo a mimochodem, Paule, chceš s náma hrát v kapele?‘ Chvilí o tom přemýšlel, pak prohlásil: ‚Tak jo,‘ nasedl na kolo a zase odjel.“

Ve skutečnosti John Lennon zdaleka nebyl takový tvrďák, za jakého ho považovali, a už vůbec to nebyl žádný „hrdina dělnické třídy“, do nějž se

později stylizoval sám. Jeho otec Alfred, lodní stevard, zmizel, když Johnovi bylo sedm, a matka Julia se s nastalou situací nedovedla vyrovnat. Proto Johna svěřila na vychování své starší bezdětné sestře Mary, již všichni říkali Mimi. John vyrůstal v tetiččině vypulírovaném domově ve Wooltonu jako v bavlnce, zároveň se ovšem musel smířit s její přísnou disciplínou a zkostnatělým společenským snobismem. Vše, co dělal jako puberták i v pozdějších letech, se tak dá považovat za projev odporu proti dusivému středostavovskému prostředí.

Již v raném věku se projevil jako nadaný kluk, měl podobný talent pro psaní i výtvarnou činnost jako Paul. Na rozdíl od něj byl ovšem extrémně krátkozraký, takže mu očar předepsal silné brýle, ty ale John nesnášel a odmítal je nosit. Charakteristický přezíravý a vyzývavý pohled byl tedy ve skutečnosti jen nekonečnou snahou zaostřit. Krátkozrakost zapříčinila lehce surrealistický nádech jeho obrazů i próz a stála také za nutkavou potřebou udělat z každého druhého slova nějakou slovní hříčku.

Chodil na základní školu Dovedale poblíž Penny Lane, poté na gymnázium Quarry Bank High School na zhruba stejné úrovni jako Liverpool Institute. Na střední škole se z něj stal, neustále ponoukán Petem Shottonem, věčný rebel a podvratný živel. Nikdy nedělal, co měl, zato chrлил stohy vtipných a nápaditých povídek a komiksů parodujících zejména jeho učitele.

Ačkoli ho matka dala na vychování sestře, zůstala v Johnově životě nesmírně důležitou postavou. Ostatně bydlela jen kousek od tety Mimi s mužem, s nímž měla další dvě děti. Na rozdíl od své přísné sestry byla Julia Lennonová okouzující a většinou dobře naladěná, s banjem nebo ukulele dokázala skvěle bavit společnost. Když Johna okouzлил Elvis a rokenrol, koupila mu maminka kytaru a naučila ho první akordy, byť jen na čtyři struny jako u banja. To mu bohatě stačilo, aby dal se svými spolužáky z Quarry Bank High School dohromady Quarrymen. Jméno si vypůjčili ze školní hymny, v níž se zpívalo, že „chlapi z Quarry mají sílu už před narozením“.

V době, kdy se John seznámil s Paulem, pro něj kytara a rokenrol znamenaly celý svět, nic jiného ho nezajímalo. Právě neslavně ukončil studium – propadl u zkoušek ze všech hodnocených předmětů a musel přejít na jiný typ školy určený pro méně úspěšné adepty vzdělání (na tom ovšem v té době nebylo nic neobvyklého). Od září měl proto chodit na uměleckou školu Liverpool College of Art.

Nakonec uplynuly skoro tři měsíce, než Paul do Quarrymen definitivně nastoupil. Během prázdnin měl ještě jiný program, mimo jiné jel s Mikem na skautský tábor do národního parku Peak District v hrabství Derbyshire a další týden strávil na táboře mládežnické organizace Butlin ve Filey v Yorkshiru. Tam byli oba bratři od matčiny smrti vůbec poprvé.

Přišel tak o první koncert s Quarrymen v liverpoolském klubu jménem Cavern, kde se v té době hrál především tradiční jazz. Skiffle se obecně považoval za jazzovou odrůdu, a měl tudíž do Cavernu přístup, rokenrol nikoli. Když John spustil Elvisovu pecku Don't Be Cruel, okamžitě na pódium připutoval lístek od manažera klubu Alana Sytnera: „Vykašlete se na ten ztracený rock!“

Jedním z vedoucích na táboře ve Filey byl i Paulův a Michaelův nevlastní bratranec Mike Robbins, různolící chlapík s mohutným knírem. Měl mimo jiné za úkol uspořádat tu táborové kolo celostátní talentové soutěže vyhlášené časopisem People, kde se hrálo o finanční odměny v celkové hodnotě přes pět tisíc liber. Paul s sebou samozřejmě měl jako vždy kytaru a do soutěže se přihlásil i s Michaelem coby McCartney Brothers, podle již tehdy slavného amerického dua Everly Brothers sourozenců Phila and Dona.

Kýžený efekt, pravda, trochu pokazil mladší z bratrů McCartneyových, protože si na předchozím skautském táboře zlomil ruku a pořad ji nosil zavěšenou v šátku na krku. Společně zazpívali Bye Bye Love právě z repertoáru Everly Brothers a pak se samotný Paul pustil do Little Richardovy Long Tall Sally. Jenže byli na oficiální regule soutěže moc mladí, a dokonce ani jejich bratranec a zároveň organizátor soutěže nedokázal zabránit jejich diskvalifikaci. Mohli se aspoň utěšovat tím, že hned po vystoupení získali nadšenou fanynku – děvče jménem Angela z Hullu. Nevybrala si ovšem Paula, nýbrž jeho poraněného bratříčka.

První placený koncert s Quarrymen tedy Paul absolvoval až 18. října v New Clubmoor Hall v Norris Green. Bohužel se jeho výkon ani vzdáleně nepřiblížil tomu, jak skvěle se v kapele uvedl na slavnosti ve Wooltonu. John mu v seznamu plánovaných skladeb vyhradil sólovou instrumentálku Guitar Boogie Arthura Smitha, což by pro někoho, kdo dokáže výborně zahrát a zazpívat Twenty Flight Rock, měla být úplná hračka. Jenže Paulovi se uprostřed skladby úplně popletl prstoklad a celé to dokonale zkazil.

V té době Quarrymen hráli v lepším případě dva tři koncerty týdně, většinou někde na periferii Liverpoolu. Na vystoupení jezdili běžným městským patrovým autobusem, kytary a valchu na kolenou, bicí Colina Hantona v zavazadlovém prostoru pod schody. Většinou se hrálo v obecních nebo církevních sálech, často v těch, v nichž už to o nějakých třicet let dříve roztácel Paulův otec se svým Jim Mac Jazz Bandem. Promotéři byli vesměs chlápci ve středních letech s ulíznutými vlasy a příliš aromatickou vodou po holení, hudbu pro mladé upřímně nesnášeli, na druhou stranu se z ní ovšem snažili něco vytřískat, než zase zmizí někde v nenávratnu, jak si o muzice mládeže ještě pořád mysleli. Quarrymen většinou dohromady nedostali víc než pár liber, vyplácených v půlkorunách, šilincích, penny, nebo dokonce i půlpenny. Někteří promotéři přidávali školometská písemná hodnocení jejich výkonu, všichni ovšem hledali jakoukoli záminku, jak mladým muzikantům odměnu seškrtnat nebo je o ni úplně připravit.

Na jejich koncerty chodily teenagerky v maminkovských dlouhých šatech a propínacích svetřících, vlasy samou loknu, případně s „domácí“ trvalou ondulací, a tančily s chlapci, k jejichž nejodvážnějším módním kreacím patřilo sako a šedé flanelové kalhoty. Tanečníci i muzikanti ostražitě hlídali dveře, kdyby se v sále náhodou jako opilí desperáti z Divokého západu zjevili obávaní *teddy boys* z Garstonu. Kromě tanečních zábav hrála kapela i na občasných akcích v golfových klubech, na firemních i soukromých večírcích (na těch soukromých nedostávali zapláceno, ale měli zdarma pivo a jídlo) a jednou i na jatkách.

Po koncertě na ně většinou čekalo pár fanynek, následné aktivity končily obvykle líbáním, hrou nenechavých prstů nebo v tom nejlepším případě skutečným sexem „na stojáka“ někde u zdi. Hlavně John neměl nikdy dost – jeho sexuální apetit byl podle všeho neukojitelný, dle vlastních slov jednou devětkrát za jediný den masturboval (a stejně prohrál sázku s Petem Shottonem, protože tvrdil, že dosáhne dvouciferného čísla).

John ostatně fungoval jako šéf Quarrymen nejen na pódiu, ale právě i při pravidelné hromadné masturbaci, většinou doma u Nigela Walleyho. Ted' už se jich účastnil i Paul. Usadili se v křeslech, zhasli a každý si užíval sám se sebou, přičemž pro povzbuzení a inspiraci na přeskáčku vykřikovali jména sexuálních bohyň od Giny Lollobrigidy po Brigitte Bardotovou. Jen

John ve vrcholném okamžiku občas atmosféru schválně shodil výkřikem „Winston Churchill!“.

„Když do kapely nastoupil Paul, všechno se změnilo, ale rozhodně ne přes noc,“ vzpomíná Colin Hanton. „Byl mazanej jak liška. Hned na začátku mu došlo, že John sám sebe vidí jako nejvyššího šéfa, na druhou stranu se ale od Paula potřeboval pořádně naučit akordy, aby mohl hrát víc rokenrolových věcí. A Paul pochopil, že si vliv v kapele nejsnáze získá, když se o to bude snažit nenápadně.“

Pár členů kapely mělo jen mizivý hudební talent, skiffle obsáhl celý jejich hudební obzor a s nějakým vývojem směrem k rokenrolu se u nich vůbec nedalo počítat. Nejlepším příkladem byl Pete Shotton se svou valchou, jenže právě on byl Johnovým nejvěrnějším kumpánem již od dětských střevíčků, a tak měl v kapele zcela neotřesitelnou pozici.

Dalším Lennonovým kamarádem z dětství byl Nigel Walley. Původně hrál v Quarrymen na basu, pak se stal jejich manažerem, rozdával vizitky s nápisem „Quarrymen – Přijímáme angažmá“ a rozesílal ručně psané dopisy majitelům a manažerům klubů a koncertních sálů. Přitom měl rovný podíl na výdělcích jako muzikanti. Paul navrhl jeho díl snížit na obvyklých manažerských deset procent, když na to ale John nijak vstřícně nezareagoval, už se k tomu nevracel. „Tehdy si Paul ještě dával pozor, aby nezacházel moc daleko,“ pokračuje Colin Hanton. „Byl v kapele novej a musel se hlídat.“

Paul a John ovšem v mnoha ohledech nebyli tak rozdílní, jak by se mohlo zdát. Oba vášnivě milovali rokenrol a oba ho toužili hrát na stejné úrovni jako jejich americké idoly. Oba byli také umělecky založení, sečtělí a dobře jazykově vybavení, kromě toho rádi a dobře kreslili. Měli i velmi podobný smysl pro humor, pěstovaný dlouholetým poslechem Spika Milligana a Petera Sellerse v Goon Show na BBC. Johnovy vtípky byly ovšem nemilosrdně kruté, Paul byl decentnější a laskavější.

Jeho vliv na Quarrymen se ovšem okamžitě projevil v jejich pódiové prezentaci. „Bylo znát, že rozumí showbyznysu, zatímco Johna zajímala jen muzika,“ glosuje to Colin Hanton. Dosud muzikanti na pódium chodili v tom, co měli zrovna na sobě, teď ale John souhlasil s Paulovým návrhem uniformy. Tvořily ji černé kalhoty, bílé westernové košile a černé kovbojské motýlky.

Třiadvacátého listopadu se vrátili do New Clubmoor Hall, kde Paul před časem zkazil Guitar Boogie. Tentokrát byl pevně rozhodnutý předvést se v lepším světle. „Měl na sobě to světle hnědý sako, co si vzal už na tu slavnost ve Wooltonu, a oznámil Johnovi, že si ho hodlá vzít i na pódium,“ vypráví Hanton. „No a pár dnů před koncertem přišel John taky v saku, ale v krémovém – bylo ještě světlejší než to Paulovo. Zjevně mu tak chtěl ukázat, že je lepší, i kdyby se Paul stavěl na hlavu.“

Ten večer během koncertu vznikla slavná fotografie Quarrymen, která se od té doby objevuje v různých publikacích neustále. John očividně zpíval první hlas, Paul ho doprovází. Oba na sobě mají zmíněná saka a jsou z muzikantů jediní. Ostatní zůstali v košilích a zjevně netuší, že se kapela právě rozdělila na šlechtu a plebs.

Po Paulově příchodu začala kapela zkoušet častěji a muzikanti brali zkoušky vážněji než dřív. Většinou se zkoušelo přímo u McCartneyů, což Paulovi samozřejmě dodávalo jistou autoritu. Jim McCartney byl vykázan do kuchyně a z malého obývacího pokoje na Forthlin Road se stala regulérní zkušebna. Táta ale nechtěl, aby Mike zůstal stranou, tak mu pořídil napřed banjo a pak standardní bleděmodrou bicí soupravu. Mike se pustil do bubnování s obvyklým zápallem a veselou myslí. Jako vždy ohleduplný Paul při jeho bubnování raději chodil venku a poslouchal, jestli se hluk nešíří příliš daleko. Jenže Mikově zlomené ruce se už nevrátila původní síla, a tak pozici stálého bubeníka Quarrymen Colina Hantona neohrozil.

S horším přijetím se setkali, když John svolal zkoušku domů k tetě Mimi na Menlove Avenue ve Wooltonu. Mimi jeho hudební sklony vždycky upřímně nesnášela, odmítala i obyčejné piano, protože jí připomínalo hospody pro nižší vrstvy. A absolutně nechápala, jako ostatně nikdo z její generace, že by skiffle či podobná muzika mohly vést ke skutečnému úspěchu. „Ta kytara je pěkná věc, John,“ znělo její proslulé varování, „ale nikdy tě neuživí.“

Zato Paul při těchhle návštěvách zjistil vše potřebné o středostavovské nobilese, v níž John vyrůstal. Dvojdomek Mimi neměl jen číslo, ale i oficiální jméno Mendips, interiér připomínal zmenšené panské sídlo s „ranním pokojem“, falešnými tudorovskými trámy, okny z barevného skla a okázale vystaveným honosným porcelánovým nádobím. V některých pokojích byly dokonce zvonky, jimiž v předválečných časech obyvatelé přivolávali služebnictvo.

Už jen samotné jméno Mimi u Paula vyvolávalo představu urozené dámy ze starého světa, s kožesinovým přehozem přes ramena a dlouhou cigaretovou špičkou (byť se Johnova teta ve skutečnosti jmenovala Mary, stejně jako Paulova nebožka maminka, a také kdysi pracovala jako zdravotní sestra). Mimi zase každého Johnova kamaráda podezírala, že chce jejího synovce zkazit, přičemž téhle kategorii podle ní jednoznačně vévodil Pete Shotton. Paula do stejné skupiny zařadila jednoduše proto, že kdysi bydlel v sociálně vyloučené části Speke. „Když jsem ho viděla poprvé, protože ho k nám John přivedl, jen jsem si pomyslela: Prokristapána, co je zase tohle,“ vzpomínala Mimi později. „Vypadal o hodně mladší než John, který měl pro tyhle bezprizorné děti slabost. Hned jsem si říkala: Hele, další Shotton.“

Neobměkčily ji ani Paulovy dokonalé společenské způsoby. „Jistě, chovat se uměl. Až příliš dobře, řekla bych. Mluvil takovým tím nóbl způsobem a já měla pocit, že si ze mě utahuje. Říkala jsem si, že to na mě jenom hraje. Vetřel se k Johnovi a teď se snaží udělat dojem. Když šel konečně domů, povídám Johnovi: ‚Co z něj budeš mít? Je mladší než ty, navíc ze Speke!‘“

Když pak Paul přišel na návštěvu znovu, vždycky Mimi na Johna sarkasticky volala, že tu má „mladého pána“. „Zlobila jsem Johna, že jsou jako noc a den, připadali mi prostě každý úplně jiný,“ vyprávěla později. „A John se toho chytil a začal teatrálně povykovat: ‚Noc a den! Noc a den!‘ A přitom se hrozně hloupě šklebil.“

Jednoznačně nejpríjemnější zkoušky si tak Quarrymen užívali u Johnovy maminky Julie ve Springwoodu, pár kilometrů od Menlove Avenue. Julia tam bydlela s přítelem, vrchním číšníkem Johnem Dykinsem, a jejich dvěma dcerami. Tady mohla kapela pokaždé počítat s milým přijetím – temperamentní žena s kaštanovými vlasy byla v podstatě jedinou Johnovou spřízněnou duší ve světě dospělých.

Julia a John žili tolik let odděleně, že se k němu chovala spíše jako starší sestra než jako matka. Její mile chaotická domácnost na Blomfield Road se pro něj stávala vítaným útočištěm, kdykoli už měl plné zuby dokonale naklizeného Mendipsu a uštěpačných poznámek tety Mimi o příšerném rokenrolu. Mimi Juliinu domovu pohrdavě říkala „doupě neřesti“, Johna to tam ovšem lákalo tím víc.

U Julie postupně zkoušeli v různých místnostech, akustické nástroje ovšem zněly kupodivu nejlépe ve vykachlíkované koupelně. A úplně nej-

lepší bylo, když si společně stoupli do vany. Julii tohle zabránilo životně důležitých prostor ani trochu nevadilo, dokonce ani v případě, že se ve vaně zrovna koupaly její dvě malé dcerky, Julia a Jacqueline. Tehdy je prostě z vany rychle vystrnadila, aby si do ní mohli vlézt Quarrymen. Když se ke kapele připojil Paul, chovala se k němu stejně mile jako k ostatním a on z ní byl úplně vedle. Po jeho odchodu často lítostivě vrtěla hlavou: „To je ale chudák. Takhle přijít o matku.“ Nikdo netušil, že zanedlouho nebude v kapele sám.

Hlavní změnou, kterou Paul do kapely zkraje roku 1958 přinesl, byl George Harrison.

Během předchozího roku se vyloženě skamarádili. George pořád chodil na Liverpoolský institut o ročník níž, pořád spolu jezdili autobusem, a hlavně sdíleli vášně pro kytary a rokenrol. Georgeovi bylo pouhých čtrnáct a ve školní uniformě vypadal ještě mladší, bez potíží ale splňoval všechna Paulova kritéria správného kluka: byl přemýšlivý a všímavý, měl smysl pro suchý humor a tise, leč důsledně vzdoroval všem formám autority. Mimo školu se oblékal podle poslední módy, nosil saka v italském stylu se třemi knoflíky, kalhoty bez manžet a boty, kterým se říkalo mušlovky – byly totiž tak špičaté, že by jimi člověk mohl otvírat mušle ze skořápek.

Z Paula a George se stali natolik dobří kamarádi, že spolu o prázdninách dokonce odjeli na vandr po anglickém jihu. Každý měl na zádech jen malý batoh, jezdili stopem a živili se špagetami a mléčnou rýží z konzervy. Jednou stopli nákladák, kterému zcela chybělo sedadlo pro spolujezdce, takže se George musel usadit na skříni s řadicí pákou a Paul na baterii. Ujeli jen pár kilometrů a pak Paul vykřikl bolestí. Baterie se dostala do kontaktu s kovovými zipy na zadních kapsách jeho džín a elektrický proud mu vypálil do kůže na zadku dva cejchy ve tvaru zipů.

Tímhle způsobem dojeli až do Paigntonu v Devonu, pár nocí přespali pod širákem na pláži a pak odstopovali zpátky do severního Walesu. Mířili za Paulovým bratrancem Míkem Robbinsem, který pořád pracoval pro tábor organizace Butlin, tentokrát v Pwllheli. Do tábora je ale nepustili, tak pokračovali dál na Chepstow – už na tom byli tak bídě, že poprosili na místní policii, jestli by je na noc nepustila do cely. Nepustila, tak přespali na dřevěných lavičkách na místním fotbalovém hřišti.

Paul už dlouho myslel na to, že by George mohli vzít do Quarrymen. George byl hrdým majitelem skvělé kytary Hofner President, která stála hezkých pár týdenních platů jeho tatínka řidiče, a teď se z amerických desek učil do poslední noty sóla a riffy, což byla pro většinu mladých britských amatérských kytaristů pořád ještě nedostižná meta. Z Quarrymen navíc v poslední době mizel jeden muzikant za druhým. Ivan Vaughan se navzdory své temperamentní povaze a veselým hláškám rozhodl věnovat výhradně škole, ze stejného důvodu odešel i banjista Rod Davis. Nejméně muzikální člen kapely Peter Shotton pochopil, že se jeho čas naplnil, když mu John rozbil basu o hlavu, a přihlásil se jako kadet na onu policejní akademii na Mather Avenue, jejíž cvičiště začínalo hned za domem McCartneyových. Třetím kytaristou vedle Johna a Paula byl ovšem stále Johnův spolužák a dávný kamarád Eric Griffiths.

Johna Paul na George upozornil stejně nenápadně, jako před časem přivýkal otce na zúžené kalhoty. George zprvu jen tak chodil na koncerty a vypadal spíš jako věrný fanoušek než jako potenciální člen kapely. Mezitím Paul Johnovi vyprávěl o tom, jak jeho kamarád ze školy „válí sóla“, a tu a tam utrousil, že sborové skifflové brnkání už nestačí a správná rokenrolová kapela pořádného sólového kytaristu doopravdy potřebuje, třeba někoho jako Cliffa Gallupa z Vincentových Blue Caps. Jenže George byl o dva a půl roku mladší než John a vypadal pořád jako malý kluk, i v tom elegantním saku a špičatých botách. Pro Johna to byl „ten prcek, co se motá kolem“, což v podstatě platilo ještě mnoho let poté.

Nakonec ovšem zvítězily hudební schopnosti. George se naučil nejnovější hit, americkou instrumentálku Raunchy od Billa Justise (v Británii to slovo neznali, a tak nikdo nevěděl, že znamená „rajcovní, sexy“). John z toho byl tak nadšený, že George nutil přehrávat Raunchy opakovaně, jako by to byl živý jukebox. Eric Griffiths dostal okamžitě a bez skrupulí padáka a „ten prcek“ se skvělou hofnerkou se stal členem kapely místo něj.

I John se už dřív snažil psát písně, ve skutečnosti si ale myslel totéž co Paul a jeho otec. Totiž že jde o umění, které pořádně zvládají jen profesionálové. Pak ovšem oba ze dne na den změnili názor – mohla za to jedna americká rokenrolová kapela s „hmyzím“ jménem. Jmenovala se Crickets čili Cvrčci, tvo-

řili ji čtyři mladíci a v britské hitparádě v sedmapadesátém a osmapadesátém zaznamenala slušný počet zásahů. Jednadvacetiletý šéf Buddy Holly zpíval pozoruhodným zajímavým a škytavým hlasem, do toho hrál sóla na elektrickou kytaru, navíc ještě psal většinu písní, někdy dohromady s dalšími spoluhráči.

Pro Quarrymen a další skifflové skupiny, které se chystaly přejít k rokenrolu, znamenal Holly doslova dar z nebes. Jakkoli byl jeho zvuk novátorský, v podstatě stál na úplně jednoduchých kytarových akordech a postupech, které běžní muzikanti rutinně ovládali. Nahrával jak s Crickets, tak i sólově, což znamenalo stálý přísun nových skladeb. Za pouhých pár měsíců tak poskytl svým britským učedníkům celý repertoár.

Životopisných informací o amerických hudebních hvězdách tehdy moc k dispozici nebylo a o Hollym tak nějakou dobu nevěděl nikdo skoro nic, dokonce ani to, jestli je bílý, nebo černý. Mnohé překvapilo, že jde o vytáhlého bělocha z Texasu se stratocasterem na krku a masivními brýlemi s kostěnými obroučkami. Díky tomu bylo rázem po školáckém komplexu z brýlí, jehož vinou kolem sebe takovou dobu s nepříjemnými potížemi zíral poloslepý John Lennon. Ten si teď okamžitě pořídil obroučky v Hollyho stylu a konečně, jak Paul popisoval, „spatřil svět“. Ani nové brýle ovšem nehodlal nosit na pódiu, a dokonce ani na veřejnosti.

Hollyho muzika ovšem uhranula oba: jak kytara, která z jednoduchých akordů dokázala vykouzlit takové drama, tak i zajímavý a snadno napodobitelný hlas, případně dosud neslýchané zvukové experimenty s echem nebo originální aranžmá. Nejvíc je ale fascinovalo, že si Holly píše písničky sám. Tuhle hudbu a texty nepsal žádný uhlašený profík ve středním věku, který někde v kanceláři rýmuje láska–páska, ale člověk jen o pár let starší než oni. Všechno si hraje s vlastní kapelou a každá skladba je ještě originálnější a pozoruhodnější než ty předchozí.

Léto v osmapadesátém přineslo nejen velký hit Buddyho Hollyho Rave On, ale také další důkaz, že Quarrymen berou po Paulově příchodu své hraní podstatně vážněji než dřív. Až dosud neměli žádnou možnost svou produkci nahrávat, aby si ji pak mohli pustit a napravovat chyby. Jiné kapely používaly magnetofony a nahrané pásky posílaly manažerům a majitelům klubů. Jenže robustní kotoučové přístroje stály v roce 1958 spoustu peněz a Quarrymen na takový luxus se svými dvoulibrovými výdělky neměli ani náhodou.

Pak se jednou John doslechl o prodejně s elektrotechnikou, kterou v Liverpoolu provozoval chlapík jménem Percy Phillips. Ten kromě toho také řídil soukromé nahrávací studio nedaleko centra. Mohl tam přijít kdokoli a ze své nahrávky si udělat skutečnou desku, což byla rozhodně lepší vizitka než nahraný magnetofonový pásek.

Quarrymen o něco dříve přišli o dalšího člena – basista Len Garry onemocněl těžkým zánětem mozkových blan. Málem ho to stálo život a strávil řadu týdnů v nemocnici. Paul tím pádem dostal další šanci řady kapely trochu posílit a přivedl spolužáka z Liverpoolského institutu jménem John Duff Lowe. Dřív zpíval ve sboru v liverpoolské katedrále, teď vyhrával na piano arpeggia* ve stylu Jerryho Lee Lewise. Na nahrávání u Percyho Phillipse tedy Quarrymen vyrazili jako skutečná rokenrolová kapela – John, Paul a George na kytary, k tomu pianista Lowe a bubeník Colin Hanton.

Phillips měl studio v obýváku svého viktoriánského terasovitého domu ve čtvrti Kensington, pojmenované podle bohaté a luxusní části Londýna. Na první stranu singlu si Quarrymen vybrali první a dosud největší hit Cric-kets That'll Be the Day. První hlas zpíval John, Paul a George ho doprovázeli a George k tomu více či méně přesně napodoboval Hollyho řinčivé kytarové sólo. Druhá strana patřila Paulově písni In Spite of All the Danger, inspirované Elvisovou Tryin' to Get to You, kterou Paul poprvé slyšel na skautském táboře. Vlastně to byla docela autentická countryová balada s výtečným dvojhlasem Lennona a McCartneyho a trochu nejistým třetím hlasem George.

Za jedenáct šilinků a jednu šestipenci (asi 67 penny) získali Quarrymen desetipalcovou desku z hliníku a acetátu. Na žlutém středu s logem Kensingtonu se ani neobjevil jejich název, jen tituly písní a jména autorů. Psal je ručně Paul, In Spite of All the Danger je coby výraz uznání Georgeovým vyhrávkám připsaná dvojici McCartney–Harrison.

Další kopie si nemohli dovolit, takže se o desku střídali – každý ji měl v držení týden, aby ji mohl přehrát rodině a kamarádům, a pak ji poslal dál. Jenže pianista John Duff Lowe předání nějak nezvládl, nikomu se nechtělo

* Arpeggio – harfový způsob hraní rozložených akordů, tj. postupně a rychle za sebou. (Pozn. red.)

ho uhánět a Lowe z kapely záhy odešel, aniž jim desku vrátil. Znovu se na světě vynořila až po celých třiadvaceti letech a rázem získala status nejceněnější nahrávky všech dob.

Dnes se zbylí účastníci akce nedokážou úplně shodnout, kdy přesně se nahrávání konalo; na pamětní cedulce na někdejším domě Percyho Phillipse v Kensingtonu ovšem stojí datum 14. července 1958. Pokud nahrávka vznikla skutečně ten den, měla dost děsivou dohru. Hned nazítří totiž Johnovu matku Julii porazilo auto, když přecházela ulici pár metrů od domu tety Mimi. Julie nepřežila...

Ve filmu *Nowhere Boy* z roku 2009, který vypráví o Johnově mládí, na matčinu smrt John reaguje jako typický adolescent třetího tisíciletí s poruchou sebeovládání. Nejdřív dá Paulovi pěstí, pak se mu vrhne do náruče a hystericky mu vzlyká na rameni. Jenže britští kluci v padesátých letech byli vychováni ve viktoriánské tradici, která podobné emocionální výlevy ve všech společenských vrstvách zapovídala. John byl samozřejmě zdrcený žalem, ale držel to pod pokličkou, stejně jako Paul po smrti Mary McCartneyové o dva roky dříve.

Jejich vzájemné souznění ovšem získalo další, tentokrát hodně smutný rozměr. V dalších letech, kdy už je miloval celý svět, se občas přestali hlídat, o svém smutku si otevřeně povídali a někdy se jim oběma i zaleskly slzy v očích.

Když na podzim v sedmapadesátém John nastoupil na uměleckou akademii, mělo ho to mimo jiné odloučit od dvou kamarádů z Liverpoolského institutu, s nimiž teď tvořil jádro Quarrymen. Jenže ono je to ve skutečnosti naopak sblížilo. Obě školy se totiž nacházely ve stejném komplexu neoklasicistických viktoriánských staveb, v němž původně sídlil „institut mechaniky“. Umělecká škola na Hope Street tak přímo sousedila s „instákem“ na Mount Street. Když Paul s Georgem seděli ve třídě, měli Johna jen pár metrů od sebe přes zeď.

Kdyby se John do nového života náležitě ponořil, mohlo ještě vše dopadnout úplně jinak. Jenže on ani na vysoké škole nezapadal do okolního prostředí, úplně stejně jako na střední. Stále si úzkostlivě hlídal svou proletářskou image *teddy boye*, spolužáků (tedy až na atraktivnější dívky) se strnil a odmítal hovořit o čemkoli kromě rokenrolu.

Umělecká škola a gymnázium již dlouho fungovaly v oddělených budovách, z jedné do druhé se ale dalo projít přes malý dvorek. Paul a George se tedy s Johnem mohli na zapřenou scházet v pauze na oběd a cvičit souhru na kytary. Mezi vysokoškolskými studenty by gymnazisté za normálních okolností působili dost nápadně a hned by je někdo poslal zpět na jejich území. Jenže vynalézavý Paul měl školní nášivku připnutou k saku jen spínacím špendlíkem, takže ji mohl kdykoli sundat. A když si svlékl i školní kravatu s černými, zelenými a zlatými pruhy, splynul se studenty vysoké školy ve svém černém saku a bílé košili bez jakýchkoli problémů.

Johnova spolužačka Helen Andersonová si pamatuje, jak Paula tahal dovnitř, načež se k nim o něco později připojil jako věrný stín – od pohledu mladší George. Všichni tři chodili do kantýny na levný oběd, většinou na hranolky, a pak se i s kytarami zašili do některého z prázdných portrétních ateliérů, pokud možno do co největšího. Neobyčejně krásná Helen měla zcela výjimečnou výsadu, vyhrazenou jen několika málo lidem – mohla být

u jejich zkoušek osobně. „Paul vždycky vytáhl školní sešit a zapisoval si do něj texty,“ vzpomíná. „Občas ty zkoušky byly hodně vypjaté, John se totiž občas choval dost agresivně, když se snažil něčeho dosáhnout. Jenže Paul si stál na svém. Když byli s Paulem spolu, John vždycky úplně ožil.“

Zato společné skládání většinou probíhalo v soukromí. Zprvu zkoušeli v Johnově malém pokoji doma v Mendipsu – seděli vedle sebe na úzké posteli, ale bylo tam tak málo místa, že na sebe naráželi hlavami kytar. Další překážkou bývala teta Mimi, která seděla v obýváku hned pod nimi a neustále „špačkovala“ ohledně zvuků, jež hodnotila jako „skřeky“ a které k ní doléhaly skrz strop. Zanedlouho je vykázkala na jediné místo v domě, odkud ji hudba nerušila, tedy na prosklenou přední verandu. Bylo tam nevlídno, táhl tam průvan, navíc si nebylo kam sednout, ale na druhou stranu zase zvuk kytar příjemně rezonoval ve skle.

Tetička Mimi tvrdošíjně odmítala ocenit cokoli, co její synovec s „mladým pánem“ složili. „John na mě volal: ‚Mimi, tohle jsme teď udělali, chceš si to poslechnout?‘ A já na to: ‚Ani náhodou. A koukej mazat na verandu,‘“ vyprávěla později. A když už si něco poslechla pořádně a došlo jí, že to rozhodně žádné skřeky nejsou, jen z toho udělala další způsob, jak Johna potrápit. „Jednou jsem ho hrozně naštvala, když jsem mu řekla, že podle mě Paul hraje na kytaru lépe než on. Úplně se vytočil a vztekle praštil do kytary. Zjevně spolu docela soupeřili.“

Jediné místo, kde se mohli v klidu soustředit, bylo u Paula doma, kde se hudbě odjakživa dařilo, zvlášť když byl otec v práci. John neměl s vynecháváním přednášek na vysoké škole sebemenší problém, zato Paul šel za školu (neboli „zatahl“, jak se po liverpoolsku říkalo) vůbec poprvé. Tady konečně partnerství zafungovalo naplno – seděli v malých, ale pohodlných křeslech proti sobě u krbu, krk jedné kytary mířil vlevo, druhé vpravo. „Najednou jsem nemusel přemýšlet, jak bych nějakou naši písničku složil, stačilo, když jsem sledoval Johna,“ vybavoval si později Paul. „Jako kdybych se díval do zrcadla.“ Úplně stejně jim to fungovalo i se zpěvem. Johnův ostrý vedoucí hlas se mísil s Paulovým doprovodným vokálem ve vysoké poloze jako ocet s panenským olivovým olejem.

Pro povzbuzení do sebe v maličké kuchyni lili nekonečné hrnky čaje a kouřili levné cigarety značky Woodbine, případně si cpali dýmku Paulova táty čajem Typhoo. A když jim hudební inspirace došla, sepisovali na

přenosném psacím stroji komediální monology a krátké skeče ve stylu Goon Show (Johnovi šlo psaní až překvapivě rychle a bez chyb). Jindy volali lidem, na které měli zrovna pífku, a dělali si z nich sofistikovanou legraci.

Jim McCartney záhy zjistil, co se děje, nesnažil se tomu však nijak zabránit, ačkoli by se sám musel zodpovídat z Paulova záškoláctví, kdyby se na něj přišlo. Ve skutečnosti Jima trápilo kamarádství obou kluků úplně stejně jako tetu Mimi, ale k Johnovi se choval vždy pohostinně. Jen soukromě (a zcela oprávněně, jak se posléze ukázalo) Paula varoval: „Dej si pozor, ten tě dostane do průšvihů.“

Zkoušky se často protáhly až do večera, takže domů přišel jak Jim, tak Paulův bratr. Z Michaela se mezitím stal nadšený amatérský fotograf a oba muzikanty průběžně fotografoval. Mimo jiné se mu párkrát podařilo zachytit Johna v buddyhollyovských brýlích, které tou dobou ještě před veřejností skrýval.

Těsně před Vánocemi po zkoušce, která se protáhla skoro až do půlnoci, si John brýle jako vždy sundal a ve svém obvyklém stavu poloviční slepoty se vydal pěšky domů po Mather Avenue. Na druhý den se Paulovi zmínil o „divných lidech“, kteří bydlí v jednom z domů, kolem nichž procházel. Byla hluboká noc a zima, ale oni přesto mastili karty na přední zahrádce. Paul se tam zašel podívat a jen zíral – domnělí karbaníci byli ve skutečnosti Josef, Marie a malý Ježíšek v osvětleném betlémě.

Ještě pořád měl Paul v hlavě několik písni, které si chtěl dodělat sám a nechat si je pro sebe. Připadaly mu totiž příliš tradiční, spíše podle tátova vkusu, a tudíž nikoli pro Johnovy uši. „Nebylo úplně jasné, že ze mě vážně musí vyrůst rocker,“ glosoval to později. „Třeba When I'm Sixty-Four měla znít jako pro Sinatru.“

Záškoláctví nakonec mělo neblahé důsledky. V létě 1958 šestnáctiletý Paul stanul před závěrečnými zkouškami, prošel ovšem jen v jediném předmětu – ve francouzštině. Znamenalo to strávit většinu příštího roku v pátém ročníku a pak jít ke zkouškám znovu. Na druhý pokus už se do učení zakousl lépe a úspěšně prošel zkouškami z angličtiny, anglické literatury, výtvarné výchovy a matematiky, opět ho ale vyhodili z dějepisu, zeměpisu, dějin náboženství a němčiny.

Následně nastoupil do šestého ročníku rozloženého na dva roky, který končil vyšší úrovní maturity. Po ní většinou následovala univerzita nebo jiná forma vyššího vzdělání. Jenže Paul z nějakého důvodu nebyl považován za studijní typ, místo toho dostal doporučení, aby se přihlásil stejně jako Georgeova starší sestra Louise do učitelského kurzu. Případnou aprobaci naznačily dva předměty, z nichž byl u maturity nejlepší, tedy výtvarná výchova a angličtina.

Na angličtinu chodil k Alanovi Durbandovi, který na institutu výuku angličtiny vedl. Byl to výborný a inspirativní kantor, mimo jiné zakladatel liverpoolského divadla Everyman Theatre a autor celé řady učebnic. Paul na něj zpočátku žádný velký dojem neudělal: „Ve třídě vůbec nebyl vidět, jako by ho to ani trochu nezajímalo.“

Jeho přístup se ovšem zcela proměnil, když četli Chaucerovy Canterburské povídky. Aby Durband vyvrátil pochybnosti studentů ohledně středověké angličtiny, začal je upozorňovat na spoustu košilatých odkazů na zadky či flatulenci. „Najednou ho to chytlo. Na první pohled bylo vidět, že ho na Chaucerovi něco zaujalo a pak i na jiných probíraných autorech. Měl zjevně hodně rád slova a rozličné způsoby jejich užití, rád se učil, jak s jazykem pracovali jiní. Podle mě prostě už tehdy toužil napsat něco, co by si lidé zapamatovali.“

Ani tak osvěcený učitel ovšem nebral Johna Lennona či Quarrymen vážně – bylo to pro něj jen marnění cenného času, který by Paul mohl věnovat studiu. A rok 1959 na tom nezměnil vůbec nic.

Hned zkraje se do nich zakousla smůla. Prvního ledna odpoledne se vrátili autobusem ze svého obvyklého působiště ve Wilson Hall, kde právě odehráli koncert na novoroční party společenského klubu autobusové dopravy ve Speke. Vystoupení domluvil Georgeův tatínek, člen klubového výboru, a honorář čítal mimo jiné tolik piva zdarma, že Paul málem vůbec nedokázal hrát. V postupném střízlivění cestou domů někdo nějakou poznámkou našťval bubeníka Colina Hantona tak, že Colin vystoupil i s bicími o stanici dřív a už se do kapely nikdy nevrátil.

A celkově to vypadalo, že rokenrolu dochází šťáva, že měli pravdu ti, kteří ho považovali jen za krátkodechou módní vlnu a rockové hvězdy za obyčejné podvodníky. Elvis provedl veřejné pokání tím, že nastoupil do armády a nechal si obřadně ostříhat svou úžasnou patku a kotlety. Nedostižně

ukřičený Little Richard se svou jedinečně agresivní hrou na piano zrušil světové turné a oznámil, že se stane knězem. Kariéra Jerryho Lee Lewise si to namířila po britském turné strmě k zemi, když se zjistilo, že se dopustil bi-gamie a oženil se se svou třináctiletou sestřenicí. A pak 3. února zahynul při leteckém neštěstí Buddy Holly a s ním i J. P. Richardson, zvaný Big Bopper, a šestnáctiletý latinskoamerický rocker Ritchie Valens. Tahle tragédie zasáhla Quarrymen nejvíc – na Hollyho jednoduché tříakordové songy a kytarové riffy pořád hodně spoléhali.

Také v Americe střídal jeden rockový skandál druhý. Nejhorší byla úplatkářská aféra, do níž se namočila řada špičkových diskžokejů včetně Alana Freeda zvaného Moondog, který dal rokenrolu jméno. Teď to vypadalo, že skandály nový styl nenapravitelně poškodily. Zamračené, chvástavé a ukřičené rockery vystřídali ulízaní hoši s pěkným školeným hlasem. Většinou se jmenovali Bobby a každý jejich nádech či pohyb bez potíží splňoval hygienické i estetické normy, takže byli dokonale neškodní.

Pulzující a vzrušující hudba přežívala jen na bluesových, rhythm'n'blue-
sových a rockabilly deskách, ty se ovšem v Británii daly oficiálně sehnat jen za velké peníze ve speciálních londýnských obchodech. Jenže Liverpool měl jako přístav své vlastní pokoutné obchodní kanály, transatlantické plavby v té době ještě kvetly naplno. Námořníci na lodích křižujících oceán do New Yorku a zpět (podle názvu lodní linky se jim říkalo Cunard Yanks, Amíci z Cunardu) s sebou vozili nejnovější americké desky a zásobovali jimi hudebnilovné příbuzné, případně kamarády muzikanty. Vypukl závod o to, kdo se jako první naučí nejnovější pecky Chucka Berryho, Carla Perkinse, Bo Diddleho nebo kapely Coasters a začne je hrát naživo.

V tomhle závodě stály proti dosud skifflovým Quarrymen desítky velmi dobrých rokenrolových kapel se jmény, z nichž americká inspirace jasně čí-
šela – Kingsize Taylor and the Dominoes, Karl Terry and the Cruisers, Derry and the Seniors, Cass and the Cassanovas, Rory Storm and the Hurricanes a další. Jejich členové byli většinou o něco starší, chodili do práce na dobře placená místa v přístavu nebo v továrnách a mohli si tak dovolit slušivé obleky i úctyhodný arzenál kytar, saxofonů a zesilovačů z hudebního obchodu Hessy. Pokud ovšem Quarrymen chtěli jen pomýšlet na vstup do téhle lepší společnosti, potřebovali něco ještě důležitějšího než peníze – totiž bubeníka. Jeden výborný hrál ve Stormových Hurricanes, měl smutné oči a bydlel

v Dingle. Jmenoval se Ritchie Starkey, na pódiu ovšem používal pseudonym Ringo Starr.

Původní bubeník Quarrymen Colin Hanton nehrál bůhvíjak, ale měl vlastní bicí, byť malé, takže se na něj nikdo nezlobil. Teď to vypadalo, že za něj nedokážou sehnat náhradu. I ta nejomlácenější souprava z bazaru stála minimálně pětadvacet liber. A kdo je měl, hledal spíš kapelu složenou z dospělých s těmi padnoucími obleky a saxofony, ne studenty umělecké školy a dva gymnazisty.

John, Paul i George ovšem měli svou hrdost a rozhodně odmítali vyskočit za Colinem z autobusu a přemlouvat ho k návratu. Pokračovali tedy dál jen se třemi kytarami, jenže koncertních příležitostí valem ubývalo. Každý promotér měl najednou stejnou otázku: „Kde máte bubeníka?“ Odpověď, že rytmus hrají na kytary, nezněla příliš přesvědčivě, když mohl majitel klubu za stejnou cenu získat kapelu se skvělým Ringem Starrem nebo někým podobným.

Jejich jediné veřejné vystoupení za zhruba osm měsíců (nepočítáme-li společné brnkání v prázdných ateliérech na Liverpool College of Art) tak proběhlo na rodinném večírku McCartneyových v domě Paulovy tety Gin. Mezi hosty byl i kamarád bratrance Iana Dennis Littler, který měl také kapelu, a to podstatně úspěšnější než Quarrymen. Paul, John a George se mu do ní zkusili hromadně vnutit, ovšem neúspěšně, pro Littlera byli moc mladí a nezkušení.

Aby seřásl skifflovou image, přejmenovali se na Japage 3, což byla zkratka z jejich křestních jmen. Jenže to nikdo nedovedl správně vyslovit (mělo se to číst „džeipejdž“), a nový název navíc budil asociace na Japonce, stále dosti nešťastné při vzpomínce na válku. V létě už z toho byl George tak nešťastný, že vzal melouch u jiné kapely jménem Les Stewart Quartet. Ti měli bubeníka i stále angažmá v kavárně Lowlands na předměstí West Derby.

Koncem srpna se jedna obyvatelka blízké čtvrti Hayman's Green Mona Bestová rozhodla přestavět sklep svého rozlehlého viktoriánského domu na kavárnu s klubem pro své syny Roryho a Petera a jejich kamarády. Les Stewart Quartet měli v novém klubu hrát hned první večer 29. srpna, ale kapelník Stewart na poslední chvíli ucukl, takže George sehnal Johna a Paula a nabídl, že původní kapelu nahradí. Paní Bestové absence bubeníka nijak nevadila a hned kývla. Vystoupili opět jako Quarrymen, trio navíc posílil i další přeběhlík z Les Stewart Quartetu, kytarista Ken Brown.

Všichni čtyři muzikanti navíc dostali ještě jednu práci – měli majitelce klubu a jejím synům pomoci s finální úpravou prostor. John tedy pokreslil zdi tanečního sálu různými tvary, které vypadaly jako indiánské, a Paul (jehož výtvarných sklonů si spoluhráči do té doby málem ani nevšimli) zase namaloval duhové pruhy nad výklenek, v němž měli hrát. Mona milovala starý film *Alžír*, ze kterého pochází kdysi slavná hláška „Pojď se mnou do Kašbachu“. A právě tohle sexem vonící jméno, anglicky *Casbah*, dala i novému klubu.

Čtvrť *West Derby* teenagerům mnoho zábavy nenabízela, takže otevření nového klubu (byť byl původně zamýšlen jako privátní) přitáhlo spoustu lidí. Vystoupení Johna, Paula, George a Kena Browna v malém výklenku pod Paulovou duhou na stropě tak mělo značný ohlas. I bez bubeníka si chlapci vedli tak dobře, že jim paní Bestová okamžitě nabídla pravidelné sobotní večerní hraní za honorář tří liber. Když se zpráva o novém klubu objevila v místních novinách, začali sem proudit i návštěvníci z jiných okolních čtvrtí, a dokonce i z centra, zájem projevily také další kapely. Netrvalo dlouho a paní Bestová musela nabrat vyhazovače, aby hlídal u dveří a obzvlášť podezřelé jedince raději nepouštěl dovnitř.

V té době udržoval Paul několik nezávazných vztahů s dívkami z publika. Jedna z nich byla trochu starší než ostatní, jmenovala se Layla a příroda ji obdařila věru štědře. Scházeli se, když v rámci brigády hlídala děti, což byl šikovný způsob, jak ukořistit pár ničím nerušených hodin na gauči. Další dívka Julie Arthurová, neteř komika Teda Raye, ho poprvé uvedla do světa celebrit. Ale první opravdovou lásku poznal v klubu *Casbah*.

Jmenovala se Dorothy Rhoneová, říkalo se jí Dot a byla to drobná šestnáctka z *Childwallu*. Nedávno opustila střední školu *Liverpool Institute High School for Girls* (přísně oddělenou od chlapeckého gymnázia) a teď pracovala v drogerii. Zpočátku ji přitahoval spíš John a jeho drsnácký vzhled, jenže ten už tou dobou stabilně chodil se spolužačkou Cynthií Powellovou, a Dot se tedy přeorientovala na Paula.

Byla to doba, kdy ve vztazích hráli prim muži a nikdo to nezpochybňoval, a už vůbec ne na průmyslovém severu Británie. Přitom ovšem zároveň platilo, že zrovna liverpoolská děvčata dovedou svá práva hájit v rámci možností celkem slušně. Jenže Dot pocházela z rodiny, kterou tyranizoval alkoholický otec – přístavní kontrolor, a tak byla až nezvykle bojácná a vůbec si neuvědomovala svou okouzlující krásu.

Jako Paulova stálá přítelkyně se musela (tak jako podobně poddajná Cynthia s Johnem) podřídít téměř viktoriánským zákonům poslušnosti a pokory. Paul zdaleka nebyl takový despota jako John, který byl schopen fyzicky napadnout kohokoli, koho podezíral z náklonnosti ke své Cynthiai. I tak měla ovšem Dot v klubu Casbah zakázáno tančit s cizími mladíky, dokonce i se starými kamarády. Stejně jako Cynthia dostala také za úkol změnit si vizáž, aby víc připomínala Johnův i Paulův společný idol, tedy Brigitte Bardotovou. Musela si tedy obarvit vlasy na blond a začít nosit úzké sukně a síťované punčochy.

Mnohem důležitější ovšem bylo, že se k ní Paul choval láskyplně a pozorně, často ji objímal, její drobnou postavu držel v náruči jako panenku. A v porovnání se svým vlastním nešťastným domovem, kde k násilí nikdy nebylo daleko, si u Paula vysloveně užívala pohodu a jednoduché štěstí, zejména když se na Forthlin Road sešli strýčkové, tetičky, bratřenci a sestřenice a všichni si společně zahráli a zazpívali. „To jsem předtím v životě nikdy nezažila,“ vypráví. „Byla to nádhera.“

Během dvouměsíčního hraní Quarrymen v Casbah se muzikanti hodně sblížili s Monou Bestovou a skamarádili se i s jejím synem Petem. Bylo mu osmnáct a pěknou tvářičkou trochu připomínal hollywoodskou hvězdu Jeffa Chandlera. Quarrymen pořád hledali bubeníka, a proto zastříhali ušima, když paní Bestová synovi koupila bleděmodré bicí, na kterém mu to navíc docela šlo.

Pak přišel 10. říjen a čtvrtému kytaristovi Kenu Brownovi nebylo po příchodu do klubu dobře. Mateřská paní Bestová ho tedy omluvila z vystoupení a místo toho ho postavila ke dveřím jako uvaděče. Po koncertě ovšem trvala na tom, že dostane rovný podíl patnácti šilinků (75 penny) jako ostatní muzikanti.

Představa, že se kapela má takhle dělit s někým, kdo ten večer vůbec nestál na pódiu, podle Browna vytočila především Paula. „Vždycky byl hodně na prachy – John nikdy žádný neměl, zato Paul si hlídal každou penny. A teď byl úplně bez sebe. Vyběhl ven a řval: ‚A dost! Už tu nikdy hrát nebudem!‘“

Za rozchodem s domovským klubem, k němuž se John i George bez protestů připojili, mohlo být i přesvědčení, že brzy nebudou muset hrát za mrzké tři libry. O pár dnů později se zúčastnili talentové soutěže Discoveries neboli Objevy. Pořádal ji uhlazený Kanadán Carroll Levis a vítězům sliboval slávu

v celostátním měřítku. Těsně před vystoupením v Liverpool Empire si na základě okamžitého impulsu změnili jméno na Johnny and the Moondogs, což mělo uctít jak americkou kapelu Johnny and the Hurricanes, tak i slavného a nyní ostouzeného diskžokeje Alana Freeda, jemuž se říkalo Moondog.

John už se o úspěch v Objevech pokoušel s prvním obsazením Quarrymen před Paulovým příchodem, ale tehdy je porazila kapela s dětským baskistou (musel si na basu z krabice na čaj vylézt, aby na ni mohl hrát). Johnny and the Moondogs si ovšem i přes absenci bubeníka vedli mnohem lépe, snadno prošli prvním kolem v Empire a postoupili do semifinále, které se mělo konat 15. listopadu v manchesterském sále Hippodrome.

Tam dopltili na vlastní chudobu – vystoupení nabralo skluz a oni museli odjet, aby chytili poslední vlak do Liverpoolu. Tím pádem ve finálovém kole, které rozhodlo o celkových výsledcích, vůbec nehráli. Cestou autobusem na nádraží Paul navíc zjistil, že už nemá ani na jízdenku.

Ostatní tři se usadili ve vagonu v kuřáckém horním patře a Paul trpce nadával na nástupišti. V tu chvíli zrovna z vlaku vystupoval jakýsi muž, který Paulovo lamentování zaslechl a beze slova mu vtiskl do ruky dvoušilinkovou minci. Paul za ním běžel až ke schodům do podchodu a tam na něj ze všech sil zavolal: „Miluju tě!“

V zimě se budoucnost kapely ocitla ještě na tenčím ledě než dosud, protože John zničehonic objevil, že mu toho umělecká škola nabízí přece jen víc než jen zkušebnu zdarma. Za tohle prozření ovšem nemohli ani tak učitelé, jako spíš spolužák Stuart Sutcliffe, s nímž John ve druhém ročníku chodil na kurz malby.

Devatenáctiletý Sutcliffe patřil k nejnadanějším studentům celé fakulty. Jako abstraktní malíř a sochař měl takový talent a dovednosti, že se ho učitelé prakticky už ani nesnažili cokoli učit. O čtyři roky dříve se v autě ve vysoké rychlosti zabila mladá hollywoodská hvězda, herec James Dean, z něhož se okamžitě stala ikona mladé generace před nástupem rokenrolu, takový Elvis bez hudby. Sutcliffe, kterému všichni říkali prostě Stu, měl v sobě něco z Deanovy skličující a zároveň poetické image – a jak se posléze ukázalo, ani jemu osud bohužel nevyměřil dlouhý život.

Kromě toho, že jevil velké výtvarné nadání, byl i vášnivý čtenář, jeho literární a obecně kulturní přehled byl vskutku obdivuhodný. Od okamžiku,

kdy ho s Johnem spolužák Bill Harry seznámil, měl Stu k cynickému a ironickému *teddy boyovi* blíže než kterýkoli z učitelů.

To od Stuarta se John dozvídal o francouzských impresionistech, tak trochu rokenrolových vyděděncích své doby, i o amerických beatnických spisovatelích, kteří duch rocku vnesli do poezie i prózy ještě dříve, než tahle hudba vůbec vznikla. Kapela, která dosud tvořila celý jeho svět, se ocitla (Paulovými našťavanými slovy) na vedlejší koleji a John místo hraní diskutoval se Stuem, Billem Harrym a dalšími studenty o van Goghovi, Picassovi, Kerouakovi, Ferlinghettim nebo Corsovi s tak seriózním nadšením, jaké dosud u žádného tématu nikdy neprojevil.

Ze všeho nejlepší ovšem bylo, že Stu přesvědčil Johna ke skutečné výtvarné činnosti, nikoli jen ke groteskním komiksovým kresbičkám, a výsledky pak hodně chválil. To byla další studená sprcha pro Paula, kterému šlo kreslení taky výborně, navíc toho o Matissovi nebo Picassovi věděl dost už v deseti letech. Kdyby se Stuem nesoupeřili o Johnovu pozornost, mohli být klidně nejlepší kamarádi, takhle mezi nimi ovšem vždy zela určitá propast, kterou se jim nikdy nepodařilo úplně překlenout.

Ve své práci byl Stu dokonale pevný v kramflecích, jinak jím ovšem zmítala vnitřní nejistota, hlavně ohledně vzhledu a nepřiliš vysoké postavy. A John v něm tuhle nejistotu občas podněcoval a živil – nedokázal se toho zbavit ani u kamaráda, který na něj udělal takový dojem. „To byl zkrátka celý on, občas si tak pohrával s lidmi,“ popisuje to Bill Harry. „Když jste se mu postavili a neuhnuli, respektoval to a už to na vás podruhé nezkusil. Zato když u někoho vycítil nějakou slabost, hned toho využil. Stu byl jemnej a slušnej kluk a John ho shazoval tak, jak by si to u nikoho jinýho nedovolil, a už vůbec ne u Paula.“

Padesátá léta končila, nikdo nevěděl, co přijde po nich, a partnerství Lennona a McCartneyho muselo odolávat stále silnějším tlakům. John se odstěhoval od tety Mimi a bydlel ve společném pokoji se Stuem ve velkém bytě poblíž liverpoolské katedrály, který obývala nesourodá směsice studentů a studentek. Do Mendipsu se ovšem často vracel, když potřeboval peníze, případně se najíst či si vyprat. Jeho přestěhováním skončily společné písničkářské zkoušky na Forthlin Road – křesla proti sobě u krbu, školní sešit nadepsaný „Lennon a McCartney – originální písňe“, dýmka nacpaná čajem Typhoo, to všechno bylo minulostí.

Když se John vymanil z vlivu dominantní tetičky, vyvolalo to v něm konečně mohutnou emocionální reakci na matčinu smrt, kterou byl dosud nucen potlačovat. Nikdy si moc nerozuměl s alkoholem a teď se začal opíjet pravidelně. V opilosti u něj často propukaly násilnické sklony, takže rozbíjel telefonní budky nebo močil do výtahové šachty na fakultě. Navíc se na škole vedle cigaret a piva seznámil i s novou drogou. Nosní inhalátory Vicks byly k mání v každé drogerii, měly knot napuštěný benzedrinem, a když ho člověk chvíli žvýkal, mohl se zcela legálně a za pár drobných velmi účinně sjet. S pomocí inhalátoru tak John vydržel vzhůru celou noc ať už na večírku, nebo při nekonečných manických debatách. Jeho záchvaty krutosti, sebedestrukce nebo násilí na jiných byly ještě prudší a méně předvídatelné než dřív.

Trio John, Paul a George bylo víceméně uložené u ledu, neměli bubeníka, a dokonce ani stále jméno. Název Johnny and the Moondogs už nikdy nepoužili, příliš jim připomínal tu nešťastnou noc v Manchesteru. Když už si je někdo vybavil, říkal jim „ta fakultní kapela“, protože nejčastěji hráli na tanečních zábavách Johnovy umělecké školy. John požádal studentské odbory o PA systém* a členové řídicího výboru Stu a Bill Harry jeho zakoupení ze školních fondů skutečně prosadili, ovšem s podmínkou, že nikdy neopustí prostory školy (muzikanti si ho samozřejmě záhy odnesli a ve škole už ho nikdy neviděli).

Oba gymnazisté si po nějaké době vydobyli neoficiální status čestných studentů umělecké školy a mohli přicházet a odcházet, jak se jim zlíbilo. Společně s Johnem, Stuem a Billem se také účastnili studentské pantomimy, což byl pouliční průvod ve výstředním oblečení, při němž účastníci vybírali peníze na dobročinné účely. Tedy kromě Johna, který obsah své kasičky okamžitě stopil.

„Jednou jsem Paula na pantomimě potkal,“ potvrzuje Harry. „Přes kalhoty měl sukni a na hlavě šátek s puntíky.“ Paul měl skutečně převleky vždycky rád, dokonce i poté, co se z nich stalo nutné bezpečnostní opatření.

* PA systém (public address system) ve významově gumové angličtině znamená něco jako „veřejné oslovení“ či „veřejné vystoupení“. Výraz public address system označoval v původním významu místní rozhlas. Dnes se tím myslí veškerý elektronický systém ozvučení, který pomocí reprobedny, zesilovače a mikrofону slouží pro šíření a zesílení vstupního signálu směrem k publiku. (Pozn. red.)

Už se smířili s tím, že zůstanou bez bubeníka, přesto chtěli rytmiku trochu posílit. A dospěli k názoru, že k tomu nejlépe poslouží relativní novinka – elektrická baskytara, jejíž temné dunění se čím dál tím častěji ozývalo z amerických desek a občas i z těch britských. Jenže baskytary, pokud vůbec byly k sehnání, stály ještě víc než nové bicí soupravy. Dokonce i úspěšné místní rokenrolové kapely si něco podobného mohly dovolit jen ve výjimečných případech.

Řešení se naskytlo záhy, postaral se o něj výtvarný talent Stua Sutcliffa. V listopadu 1959 byl jeden z jeho obrazů vybrán na prestižní Výstavu Johna Moorese, kterou obchodní magnát a filantrop Moores pořádal každé dva roky ve Walkerově galerii umění. Stu za obraz dostal pětasedesát liber, právě tolik čistou náhodou zrovna v obchodě Hessy stála vynikající lubová baskytara Hofner President. Stu v životě nedržel v ruce ani obyčejnou kytaru, John ho ale přesvědčil, aby hofnerku koupil a připojil se k „fakultní kapele“.

Představa, že s nimi ve skupině bude hrát naprostý začátečník, Paula nijak nenadchla, zejména když na sebe ten začátečník strhával tolik Johnovy pozornosti. Podle George se s tím ale nakonec smířil se slovy: „Je lepší mít basáka, co neumí hrát, než ho nemít vůbec.“

Přátelství mezi Johnem a Paulem se vždy upevnilo o prázdninách, když vypadli ze školního koloběhu. O následujících Velikonocích společně navštívili Paulovu sestřenici Bett, která společně s manželem Mikem Robbinsem provozovala hospodu U Lišky a psů v Cavershamu v hrabství Berkshire na jihu Anglie. Bett byla rovněž velká hudební fanynka – právě ona poprvé Paulovi pustila píseň My Funny Valentine autorů Rodgerse a Harta, jejíž verš „Don't change a hair for me / Not if you care for me“ (Neměň se kvůli mně / jestli ti o mě jde) Paul vždy považoval za vrchol textařské dokonalosti.

Vzdálenost přes tři sta kilometrů do Berkshiru urazili stopem, kytary s sebou, a U Lišky a psů strávili týden, přičemž spolu spali v jedné malé posteli nevinně jako malé děti. Vždycky večer k nim do pokoje chodil Mike Robbins, a než zhasl světlo, vyprávěl jim, jak zpíval v rozhlasové vokální kapele Jones Boys.

Že pomáhali s provozem hospody, směli si v ní jako akustické duo zahrát. „Hrajem v sobotu, na plakátech jsme jako Nerk Twins,“ psal Paul na po-

hlednici bratrovi a pokračoval skoro stejně nadšeným tónem: „Možná budu točit pivo!“

Plakáty si navrhli sami, při volbě repertoáru se rozhodli využít Robbinse a jeho zkušeností s organizováním zábavy na táborech. Poradil jim, aby nezačínali rovnou rokenrolovou vypalovačkou Be-Bop-A-Lula Gena Vincenta, jak plánovali, ale spíš něčím melodickým, třeba The World Is Waiting for the Sunrise od Lese Paula a Mary Fordové. K rokenrolu se dostanou pak.

Vystoupení proběhlo ve výčepu hostince, tedy v jeho nejméně honosné místnosti, Paul s Johnem při něm seděli na barových stoličkách. Vzhledem k sebeironickému názvu kapely („nerk“ je v liverpoolském slangu něco jako magor) nebylo jasné, co od nich čekat, a publikum tak čítalo všehovšudy tři diváky. Druhý koncert v neděli v poledne dopadl sice lépe, ale ne o moc.

Když ale odjeli zase na sever, jeden ze štamgastů od Lišky a psů se Mika Robbinse zeptal: „Kde máš ty svý magory? Sice uměli houby, ale aspoň chvíli to tu trochu žilo.“

7 | A CO Z TEBE JAKO BUDE? TOMMY STEELE?

Pomalu se začínalo projevovat i Paulovo reklamní nadání. Někdy v dubnu 1960 napsal koncept dopisu pro místního novináře jménem Low, který o jeho kapele hodlal něco napsat a ptal se na podrobnosti. Dnes už nikdo nezjistí, jestli dopis nakonec skutečně odešel a zda předmětný článek opravdu vznikl, či nikoli. Koncept psaný Paulovým úhledným rukopisem se nicméně zachoval. Prozrazuje, že v té době kapela ještě neměla jméno ani bubeníka, o rytmus se stále staraly výhradně kytary.

Vážený pane Lowe,
omlouvám se, že píšu se zpožděním, doufám, že ještě není pozdě příliš. Posílám
ty informace o kapele, o něž jste měl zájem.

Skupinu tvoří čtyři mladí muži: Paul McCartney (kytara), John Lennon (kytara), Stuart Sutcliffe (basa) a George Harrison (další kytara), a jmenuje se The... Tohle nástrojové obsazení vypadá trochu fádne, všichni členové jsou ovšem velmi dobří hráči instrumentalisté a díky tomu zní jejich produkce až překvapivě rozmanitě. Základní rytmus stojí na druhé době, k ní se ale v poslední době přidává slabší důraz na dobu první, takže výsledek trochu připomíná čtyřdobé rytmické schéma obvyklé v tradičním jazzu. Příčinou je patrně vliv p. McCartneyho staršího, který ve dvacátých letech vedl jednu z nejlepších místních jazzových kapel Jim Mac's Jazz Band.

Hlavní vášní kapely je ovšem moderní hudba, což dokazuje mj. skutečnost, že John a Paul za uplynulé tři roky společně složili již přes 50 písní, balad i rychlejších kousků.

Johna Paul v dopise označuje za vedoucího kapely, byť ho v seznamu členů zařadil až na druhé místo. Píše o něm, že je vynikající kytarista a banjista a kromě toho zkušený kreslíř. Sebe sama pak v osmnácti letech představuje

jako studenta angličtiny na Liverpoolské univerzitě a také zdůrazňuje, že kromě kytary ovládá i piano a bicí.

Nevinná lež ohledně univerzitního studia dokazuje, jak Paula trápilo, že zůstává posledním gymnazistou v kapele. George Harrison byl sice ještě o rok mladší, ale z institutu mezitím odešel a začal se učit elektrikářem v obchodním domě Blacklers v centru města. Podobně jako John a Stu mohl i George zůstat venku, dokdy chtěl, a opít se jak Dán, zatímco Paul pokaždé myslel na to, jak musí být hned po ránu čerstvý, aby mohl jít do školy a připravovat se na červencovou maturitu.

Když hospody v centru zavřely, chodívalo stále ještě bezejmenné kvarteto muzikantů do malé kavárny Jacaranda na Slater Street, kde porce toastů s džemem stála jen pět starých penny (dvě nové). Suterén se v noci měnil v klub, kam po večerních koncertech pravidelně chodily slavit lepší liverpoolské kapely, jako Cass and the Cassanovas nebo Derry and the Seniors.

Jacaranda patřila třicetiletému Allanu Williamsovi, což byl tělnatý kudrnatý Velšan s pirátským černým plnovousem a čínskou manželkou jménem Beryl, která se starala o kuchyni. O liverpoolské hudební scéně toho Williams mnoho nevěděl a zprvu si ani neuvědomil, že ti čtyři „povaleči“, co mu dlouhé hodiny okupují místa v kavárně, aniž si cokoli objednají, jsou ve skutečnosti kapela.

Zato mu neušel Sutcliffův výtvarný talent. V té době se Williams zrovna chystal uspořádat akci, jíž dal název Liverpool Arts Ball. Vzorem byl londýnský festival Chelsea Arts Ball konaný v Royal Albert Hall, na němž bohémové z Chelsea předváděli před celou Británií svůj sklon k nahotě a opilství na veřejnosti (něco takového se tou dobou nevidělo zrovna příliš často). Svou ještě o něco opilejší verzi festivalu hodlal Williams uspořádat v St. George's Hall a chlapce najal, aby mu s tím pomohli: Stu měl vymýšlet scénu, úkolem Johna, Paula a George bylo vyrobit a nazdobit karnevalové povozy, které ve finále čekalo rituální zničení. Kromě toho měli pořídit nástěnnou malbu na dámských toaletách v Jacarandě.

Začínalo to vypadat, že by je Allan Williams mohl sponzorovat, což mimo jiné znamenalo, že už docela vážně potřebují nějaký dobrý název. Zkoušeli něco vymyslet kolektivně, nakonec ale jméno vybrali John a Stu a Paulovi ho oznámili jednoho večera během procházky po Gambier Terrace

ke katedrále jako hotovou věc. Po vzoru Hollyho Crickets, tedy Cvrčků, se rozhodli pro Brouky – Beetles, ovšem s písmenem „a“ uprostřed, aby to připomínalo jak beat čili rytmus, tak i americké beatniky. A aby těch slovních hříček nebylo málo, mělo se to vyslovovat protáhle jako „beatalš“, tedy „porazíme všechny“.

Paul ani George, který se obecně moc neprosazoval, neměli nic proti. Zato kapely z Jacarandy to obecně považovaly za hodně špatný nápad. Brian Casser, charismatický frontman skupiny Cass and the Cassanovas, prohlásil, že jsou blázni, pokud chtějí opustit takřka povinný vzorec „hlavní hvězda a její parta“. A rovnou navrhl změnu: křestní jméno leadera přímo svádí k asociacím na Ostrov pokladů, tak by se kapela mohla jmenovat Long John and the Silver Beatles.

Jenže John se ke Stevensonovu legendárnímu padouchovi s dřevěnou nohou nechtěl hlásit ani omylem. Zato druhá část návrhu ho zaujala – když se do názvu přidá drahý kov, už to nebude znít tak suše entomologicky. Z prostých brouků se tak zrodili Brouci stříbrní, tedy Silver Beatles.

Pořád neměli bubeníka, to ale zdaleka nebyl jediný problém. Čekalo se, že Stu Sutcliffe se svou drahou baskytarou Hofner President aspoň část rytmické práce zastane, jenže on zjevně hudební nadání zcela postrádal. John se ho snažil něco naučit, ale Stu pořád nedovedl udržet ani ten nejjednodušší rytmus. A cítil se u toho tak trapně, že se točil k publiku zády, aby nikdo neviděl, jak nemožně na basu hraje. Ostatní mu často potají odpojili kabel nebo vypnuli zesilovač, aby nebyl ani slyšet. Paula to začalo čím dál víc štvát – měl pocit, že s sebou kapela táhne mrtvou váhu a že takhle zůstanou bez koncertů navždy. Jenže John jakoukoli kritiku svého uměleckého a kulturního mentora zcela odmítal a vypadalo to, že mu Stuartovo hraní ani v těch nejhorších okamžicích nevadí.

A Paul měl každopádně ještě palčivější problém. Hned zkraje roku 1960 mu jeho stálá dívka, krásná a drobounká Dot Rhoneová, oznámila, že s ním čeká dítě. Bylo jí šestnáct, jemu sedmnáct.

Mimomanželské těhotenství s sebou tou dobou neslo pořád ještě stejné stigma jako za viktoriánských časů, zejména na dělnickém severu. Zodpovědný mladý muž měl v podobné situaci v zásadě jen jednu možnost – okamžitě se se slečnou oženit, aby nenarozené dítě nezískalo nálepku „malého parchanta“.

Paul se choval příkladně, ani slovem nenaznačil, že by dítě nemuselo být jeho (což by u dívky jako Dot ani nebylo možné), a také nenavrhl ani jeden z oněch ponižujících a často nebezpečných způsobů, které se tehdy k ukončení nežádoucích těhotenství používaly. Pro oba, ale hlavně pro mimořádně ostýchavou a nesebevědomou Dot, bylo nejhorší, že o tom museli říct rodičům. Oba byli málem ještě děti, takže se na Forthlin Road museli setkat Dorotina matka Jessie a Jim McCartney a dohodnout se, co bude dál. Paní Rhoneová byla pro adopci, její dcera podle ní byla „na kočárek ještě příliš mladá“. Zato Jim se zachoval jedinečně – vroucně Dot objal a prohlásil, že už se těší, až v tom kočárku poveze své vnouče.

Nakonec se dohodli, že se Paul a Dot potají vezmou jen tak na úřadu ještě na podzim, než se dítě narodí. A pak budou bydlet s Jimem a Mikem na Forthlin Road. Dot měla ohromnou radost, že se stane součástí milého a veselého klanu McCartneyových, tolik odlišného od jejího nešťastného domova s násilnickým otcem. Pro Paula byly ovšem důsledky jasné: když bude živit ženu a dítě, musí odejít ze školy, zapomenout na vyšší vzdělání a najít si „opravdovou“ práci, která rozhodně nebude mít nic společného s hudbou.

Nakonec ovšem k ničemu takovému nedošlo, Dot ve třetím měsíci potratila. Paul se o ni dojemně staral, přinášel květiny a dlouze vysedával u její postele. Přitom se snažil ze všech sil zakrýt, jak se mu ulevilo. Cesta do ráje byla pořád otevřená.

Američtí průkopníci rokenrolu, jejichž kariéry doma z různých důvodů skončily, byli v Británii pořád ohromně populární. V březnu 1960 se na turné po severu země vydaly společně dvě velké hvězdy, Gene Vincent (autor hitu Be-Bop-A Lula) a Eddie Cochran, který stvořil Twenty Flight Rock. Do programu patřilo i šest večerů po sobě v hale Liverpool Empire.

Promotérem turné byl Larry Parnes, tehdy jediný britský popový impresário hodný toho titulu. Před časem objevil Tommyho Steela, první britskou rokenrolovou hvězdu, a rychle z něj udělal všestranného baviče a filmového herce, protože i on byl přesvědčen, že rocková kariéra nikomu dlouho nevydrží. V současné době dělal manažera celé řadě popových zpěváků s výmluvnými pseudonymy, které měly působit všemi myslitelnými způsoby na psychu dospívajících dívek. Do jeho stáje, jejíž členy s oblibou hostil ve svém

kensingtonském bytě, tak patřili Billy Fury, Marty Wilde, Dickie Pride, Duffy Power, Johnny Gentle, Vince Eager a další.

John a Paul samozřejmě do Empire dorazili, koncert svých dvou největších oblíbenců po Elvisovi a Hollym si nemohli nechat ujít. Paulovi se navždy vryl do paměti okamžik, kdy se opona otevřela a na pódiu si zády k publiku česal vlasy Eddie Cochran. Ve skutečnosti byl tak opilý, že se musel s kytarou obtočit kolem stojanu na mikrofon, aby se udržel na nohou.

Tentýž večer se Allan Williams definitivně změnil z majitele kavárny na podnikatele v pop-music. Nenechal se odradit naprostým nedostatkem zkušeností a uzavřel s Larrym Parnesem smlouvu o spolupráci, aby se Cochran a Vincent mohli do Liverpoolu 3. května vrátit, tentokrát do boxerské haly. Williamsovým úkolem bylo přitáhnout na koncert nejlepší místní party jako předkapely, třeba Rory Storm and the Hurricanes nebo Cass and the Cassanovas. Čerstvě přejmenovaní Silver Beatles měli sice k Williamsovi blízko, ale bez bubeníka neměli šanci.

Sedmnáctého dubna se Cochran smrtelně zranil, když v autě se svým řidičem narazil do kandelábru veřejného osvětlení na cestě z Bristolu do Londýna. I tak se ovšem organizátoři rozhodli liverpoolský koncert uskutečnit, ale jen s Vincentem (který si při havárii zlomil klíční kost) jako jedinou hvězdou. Aby v programu nezelo prázdné místo, domluvil Allan Williams narychlo účast dalších místních kapel, například bývalou Gerry Marsden Skiffle Group, nyní Gerry and the Pacemakers. Ačkoli se možnosti zase rozšířily, John, Paul, George a Stu předem jakýkoli boj o účast vzdali a vestoje nešťastně sledovali koncert z publika.

Díky celé akci ovšem Larry Parnes zjistil, že v Liverpoolu hraje celá řada dobrých amatérských muzikantů, které může případně využít jako doprovodné kapely pro své zpěváky, a to podstatně levněji, než kdyby najal londýnské profesionály. O necelý týden později se obrátil na Allana Williamse s nápadem, který nenechal v klidu žádného kytaristu ani bubeníka v okolí Mersey: sháněl doprovodnou kapelu pro nejslavnější hvězdu své stáje – pro Billyho Furyho. Williamsovým úkolem bylo uspořádat konkurz, na němž si Parnes a Fury sami vyberou.

Fury byl největší mužskou hvězdou britské pop-music po Cliffu Richardovi. Bylo mu dvacet a dokázal v sobě spojit elvisovský žár s patosem hodným Olivera Twista. Ve skutečnosti se narodil v Liverpoolu jako Ronald

Wycherley a pracoval jako přístavní dělník na Mersey, než ho Larry Parnes objevil na jednom koncertě v Birkenheadu a dal mu nové jméno. V duchu dlouholetých showbyznysových konvencí teď Fury hovořil s neurčitým americkým akcentem, o místě jeho narození se v oficiálních materiálech důsledně nemluvilo. Johna a Paula ovšem nejvíc zaujalo, že jako první britský popový idol Fury vůbec nevyužil profesionálních autorů písní z Tin Pan Alley. I jiní zpěváci občas na desky vpašovali tvorbu odjinud, nicméně na debutovém Furyho albu *The Sound of Fury*, které se zrovna tou dobou prodávalo jako o život, nebylo nic jiného než jeho vlastní skladby.

Tentokrát již Silver Beatles nehodlali stát stranou – díky Brianu Casserovi měli konečně už i bubeníka. Jmenoval se Thomas Moore, jezdil s vysoko-
zdvižným vozíkem v továrně na lahve v Garstonu. Bylo mu devětadvacet a vysokoškolákům, gymnazistovi i učňovi připadal jako z rodičovské generace, nicméně po něm skočili jako hladoví lvi.

Konkurz se konal 10. května ve starém klubu na Seel Street, který si Allan Williams chtěl přestavět na luxusní noční podnik. Nejlepší liverpoolské kapely se snažily jak o život, zatímco Parnes a Fury seděli u stolu a dělali si poznámky jako porotci na hudebním festivalu. Kvůli fotografické dokumentaci najal Williams svého souseda ze Slater Street Chenistona Rolanda, který normálně fotografoval celebrity v hotelu Adelphi, třeba Marlene Dietrichovou nebo jazzmana Dizzy Gillespieho.

Na tuhle jedinečnou příležitost se Silver Beatles náležitě vyšňořili – oblékli si stejné černé košile, černé džíny s bíle lemovanými zadními kapsami a dvoubarevné italské boty, které si Larry Parnes ve slabém světle spletl s teniskami. Ke hvězdnému zpěvákovi, kterého měli doprovázet, se chovali až s posvátnou úctou, říkali mu „pane Fury“, a když ho fotograf Cheniston Roland oslovil „Ronnie“, vyskočili jako pohoršené tetky. Mělo to ovšem důvod, zpěvák kdysi nosil Rolandovi jako poslíček noviny.

Jejich nový bubeník Tommy Moore s nimi nepřišel, musel si napřed zajet pro bicí do klubu na druhém konci města. A nedorazil ani ve chvíli, když už měli nastoupit na pódium, takže si nakonec museli vypůjčit jiného bubeníka. Zaskočil Johnny Hutchinson z Cassanovas, drsný chlapík, který neměl problém naplno říct, že Johna dvakrát nemusí a celý Silver Beatles podle něj stojí „za velký kulový“.

Slavná fotka Chenistona Rolanda je zachycuje v průběhu produkce. John a Paul skáčou ve svých dvoubarevných botách po jevišti jako zběsilí, jako by tím chtěli zakrýt, že zbytek kapely působí dost koženě. George se tváří vážně a soustředěně, Stu Sutcliffe se svou těžkou baskytarou stojí jako vždy stranou a odvrací se, protože je mu trapně z vlastní podprůměrné hry, a Hutchinson se za bicími v civilním oblečení zcela zjevně nudí.

Mezi přihlížejícími byl i nový basista Cassanovas John Gustafson. „Měli takový maličký zesilovače, který jen tak pískaly,“ vzpomíná na celou akci. „John s Paulem tehdy ani nehráli žádný vlastní písničky, jen převzatý rokenrol, například Carla Perkinse, Chucka Berryho, Larryho Williamse a podobně. Mně ale utkvěl Paulův hlas. Ten hezounek, na kterýho letěly všechny holky z okolí, jen otevřel pusku a přirozeně zaječel jako Little Richard – prostě úžasně.“

Vysněné místo doprovodné kapely Billyho Furyho nakonec nedostali, přesto na těch „klucích v teniskách“ Larry Parnes něco zjevně viděl. O osm dní později jim prostřednictvím Allana Williamse nabídl, aby na týdenním skotském turné doprovázeli dalšího zpěváka z jeho stáje – Johnnyho Gentla. Museli se rozhodnout rychle, první koncert začínal za pouhých osmačtyřicet hodin.

Dva studenti umění, učeň elektrikář a řidič vysokozdvizného vozíku byli rozhodnutí prakticky ihned, na takovou příležitost právě čekali. Paulovi ovšem právě začínalo na gymnáziu další pololetí a za pár týdnů ho čekala maturita. Málokterý otec by dal k něčemu podobnému svolení, a už vůbec ne člověk s takovým respektem ke vzdělání jako Jim McCartney.

Když ale Silver Beatles o dva dny později nasedli na vlak do Skotska, byl Paul s nimi. Podařilo se mu přesvědčit Jima, že si během nečekaného volného týdne na turné s kapelou „aspoň pořádně vyvětrá hlavu“.

Tři členové kapely se nechali inspirovat zpěváky z Parnesovy stáje a vymysleli si umělecká jména. Z Paula se stal Paul Ramon – připadalo mu to jako exotické jméno z němeého filmu dvacátých let. George zvolil pseudonym Carl Harrison podle Carla Perkinse, Stu Sutcliffe byl Stuart de Stael podle abstraktního malíře Nicolase de Staela. John a nový bubeník Tommy Moore zůstali u svých normálních jmen, podle Paula se ovšem John během turné jednou nebo dvakrát vrátil k někdejšímu nápadu Briana Cassera a nechal si říkat Long John podle piráta z Ostrova pokladů.

Odjeli do Alloy ve skotském hrabství Clackmannanshire a tam se poprvé setkali se svým dočasným frontmanem Johnnym Gentlem. Na zkoušku měli jen půlhodinu, pak už museli společně na pódium v blízkém March Hillu.

Triadvacetiletý Gentle byl další tajný rodák z Liverpoolu. Narodil se jako John Askew, nějakou dobu se živil jako tesař a námořník na obchodní lodi a pak se odstěhoval do Londýna, kde si ho vyhlédl Larry Parnes a jako tradičně si ho přejmenoval podle svého. V Parnesově stáji patřil k nejmenším hvězdám, Silver Beatles na něj ovšem i tak obdivně zírali – vždyť vystoupil s Eddiem Cochranem v bristolském Hippodromu jen pár hodin před Cochranovou smrtí při návratu do Londýna.

Zato Gentle ze své doprovodné kapely nijak nadšený nebyl, zvláště když zjistil, že z pěti členů jsou opravdoví muzikanti jen tři. Stu Sutcliffe stále dosti neúspěšně zápasil s baskytarou a Tommy Moore byl sice slušný bubeník, ale měl tak lajdácky sestavené bicí, že stačil pořádný úder šlapkou do kopáku, aby se odkutálel na druhý konec pódia.

Hned při prvním koncertu zahráli tak špatně, že je chtěl Parnesův skotský kolega promotér a někdejší farmář Duncan McKinnon (známý jako Ná-soska Duncan) poslat prvním vlakem domů do Liverpoolu. Johnny Gentle to ovšem nedopustil a prohlásil, že to nějak zvládnou – doufal, že se během turné kapela bude už jen zlepšovat.

Ze šňůry, na kterou se tolik těšili, se vyklubal týdenní očistec. Jezdili dodávkou po severovýchodním skotském pobřeží a po Vysočině, hráli v poloprázdných tanečních sálech a kulturácích, přespávali v šedivých hotýlcích či penzionech. Prořídlé publikum se o doprovodnou kapelu zpravidla ani trochu nezajímalo, a o pečlivě vymyšlená umělecká jména už vůbec ne: na plakátech vesměs stálo „Johnny Gentle se svou skupinou“. Za osmnáct liber dohromady museli dřít jako mezci – napřed hráli hodinu sami, pak dvacet minut doprovázeli Gentla při hitech od Elvise a Rickyho Nelsona a následovala opět hodinka vlastní produkce, při níž se většinou sálem rozléhaly zklamané výkřiky: „Chceme Johnnyho!“ Na druhou stranu se John, Paul a George museli obrnit hroší kůží, což se jim v dalších měsících a letech nadmíru hodilo.

Johnny Gentle na turné bydlel společně se svou kapelou, takže mu neuniklo, jaké v ní panuje napětí. Zklamání z celkové podoby šňůry a převládajícího nepohodlí mělo za následek stále uštěpačnější Johnovy poznámky

sycené jeho zlomyslným humorem, a to většinou na úkor dvou nejzranitelnějších spoluhráčů. Z Tommyho Moora si neustále utahoval kvůli věku, říkal mu táta nebo děda a pořád si na něm zkoušel nejrůznější kanadské žertíky. A Stu zase neměl pod nohama svou bezpečnou akademickou půdu, takže o to víc vynikly jeho muzikantské nedostatky a John na něj zcela přestal brát veškeré ohledy. V zadní části dodávky, kterou se na turné jezdilo, nebylo dost sedadel pro všechny, a John odtamtud Stuarta bez skrupulí vyhazoval. Stu musel cestovat na kovovém blatníku.

Během turné se naplno projevila jedna charakteristická Paulova vlastnost, kterou od té doby využívá až dosud – i v zoufalé situaci si dokáže poradit. Ať už vystupovali v sebehorším zapadákově před sebemenším počtem lidí, vždy naplno hrál svou roli Paula Ramona – vítal děvčata z Vysočiny se širokým úsměvem a skotským přízvukem, rozdával autogramy psané zkušeným rukopisem s charakteristickými smyčkami a okamžitě o tom všem psal tatínkovi.

Také z dobrosrdečného Gentla při každé příležitosti tahal rozumy, jaké je to být popový idol. „Všechno ho ohromně zajímalo – jak jsem začínal, jak se nahrávají desky, od čeho by se v kapele měli odpíchnout a tak podobně. Já mu radil: ‚Hlavně byste měli vyrazit do Londýna – čím dřív, tím líp.‘ Teď si samozřejmě říkám, že jsem mu radil úplně špatně. On ale hned vrtěl hlavou, že ne, že napřed musí prorazit v Liverpoolu. Vůbec nepochyboval o tom, že se to tý kapele jednou podaří. Úplně se do toho ponořil, na nic jiného nemyslel, ale zároveň nebyl úplně mimo realitu. Sledoval ostatní hvězdy rokenrolu a moc dobře si uvědomoval, jak rychle vystřelily nahoru a jak rychle zase zhasly. ‚Až se dostaneme nahoru, snad tam aspoň pár let vydržíme, když budeme mít kliku,‘ říkal mi.“

Přitom nechybělo moc a už na tomhle turné mohl skončit stejně jako Eddie Cochran. Při přesunu z Inverness do Fraserburghu měl najatý řidič Gerry Scott takovou kocovinu, že si za volant dodávky raději sedl Johnny Gentle. Na jedné křižovatce špatně odbočil a čelně narazil do protijedoucího auta. Nikdo v dodávce neměl zapnutý bezpečnostní pás, kupodivu to ale odnesl jen Tommy Moore, jemuž vyrazil dva zuby letící kufr na kytaru a jehož museli s otřesem mozku odvézt do nejbližší nemocnice.

Zranění ovšem nebylo tak vážné, aby Tommyho na ten večer omluvilo z muzikantských povinností. John za ním vtrhl na poúrazové oddělení, do-

slava ho odtáhl na místo koncertu a dostrkal ho na pódium s ovázanou hlavou a úplně zpitomělého z analgetik.

Od té chvíle už se všechno jenom kazilo. Kapela utratila nevelkou zálohu od Larryho Parnese, druhá část gáže, kterou jim měl zaplatit Allan Williams, ovšem zatím nedorazila. Posledních pár dnů fungovali jako parta vandráků na hraně zákona – z hotelů a kaváren utíkali bez placení (Johnovi to bylo srdečně jedno, zato Paul se strašlivě styděl) a spali v dodávce. George na to posléze vzpomínal slovy: „Byli jsme jako banda sirotků, boty samá díra, špinavý hadry...“ Když jim Parnes konečně poslal nějaké další peníze, nestačilo to ani na vlak domů, takže museli poprosit Stuartovu maminku, aby rozdíl doplatila.

Pro Paula to bylo nejhorší možné seznámení se světem, který mu jednou měl přinést nekonečné štěstí.

Od skotského turné si Silver Beatles slibovali, že se v hudebním světě posunou o úroveň výš, ale nakonec na tom byli hůř než kdykoli předtím. Pravda, Johnny Gentle v jejich hraní rozpoznal jiskřičky talentu a poslal o tom Larrymu Parnesovi do Londýna nadšenou zprávu, jenže Parnes dospěl k názoru, že je s touhle kapelou víc trápení než užitku, a žádnou další práci jim už nenabídl. A nejhorší bylo, že stále ještě otrěsený Tommy Moore místo bubeníka vzdal a vrátil se k lépe placené práci řidiče vysokozdvizného vozíku v garstonské lahvárně. Dělal, co mohli, aby se jim vrátil, křičeli mu do oken omluvy, dokud nevyhlédla jeho přítelkyně a neposlala je do háje. Pak ho i s vozíkem pronásledovali v práci, ale Tommy se už přesvědčit nenechal.

Jejich jedinou nadějí se tak stal Allan Williams, který se díky partnerství s Parnesem stal rychle důležitou postavou na liverpoolské zábavní scéně. Celé léto 1960 se kapele snažil domluvit nějaká vystoupení, ačkoli pořád neměli bubeníka; skoro nikomu jejich jméno nic neříkalo a komu ano, ten nebyl nijak nadšený. Williams nechal natisknout vizitky, na kterých stál název Beatles, na plakátech přitom figurovali jako Silver Beatles, Silver Beetles nebo Silver Beats.

Podniky, které jim Williams domlouval k vystoupení, většinou nebyly pro středoškoláka z liverpoolského institutu zrovna nejvhodnější. Zpravidla šlo o tančírny a kulturní domy v nejhorších čtvrtích města a jejich návštěvníci – skalní *teddy boys* – nechtěli slyšet nic než původní a stylově čisté

rokenrol. K tomu samozřejmě patřila i tradiční atmosféra plná násilí a destrukce.

Zdánlivě nevinná taneční zábava se tak téměř pokaždé zvrhla v ostrý střet mezi domácími *teddy boys* a vetřelci ze sousedního předměstí. Střety přitom měly nepsaná pravidla a často je odstartovala nějaká konkrétní skladba, kterou Silver Beatles zrovna hráli. Například při jejich verzi Hully Gully od Olympics po sobě výrostci v publiku pravidelně začali házet lahve od piva, místy dokonce pivními basami.

V sále s honosným a zavádějícím názvem Grosvenor Ballroom ve Wallacey jednou na pódium vyskočil hřmotný *teddy boy* a popadl Paulův malý zesilovač Elpico, že ho použije jako zbraň. Když Paul zdvořile zaprotestoval, dostalo se mu ujištění: „Hejbní se a seš tuhej.“

Williamsovým obchodním partnerem byl v té době jeden zástupce místní karibské menšiny, jehož ohromná spotřeba cigaret nejlevnější značky mu vynesla přezdívku Lord Woodbine. Společně na Upper Parliament Street provozovali striptýzový klub, což tou dobou bylo dosud nelegální, takže podnik pojmenovali nenápadně New Cabaret Artists Club. Jednoho večera se nedostavila pravidelná doprovodná kapela a Williams povolal jako náhradní řešení Silver Beatles (nebo Beatles či Beats, těžko říci).

Paul v životě nezapomněl na poněkud odstrašující striptérku jménem Janice, která mu před produkcí oznámila své hudební požadavky. „Přinesla nám noty, na který chtěla tancovat. Něco od Beethovena a taky něco ze Španělska, jmenovalo se to Ohnivý tanec. A my na ni: ‚Hele, my ale neumíme noty, pardon. Ale můžeme ti zahrát čaču z Třetího muže, tu jsme si sami upravili. A taky Moonglow nebo September Song. A místo Šavlovýho tance tu máme třeba Ramrod.‘

Tak jsme to dali nějak dohromady a spustili jsme. Hráli jsme za ní a všichni na ni koukali, jako by se nechumelilo. No a na konci se otočila a... chápeš, byli jsme ještě kluci, v životě jsme nic podobného neviděli a zrudli jsme jak krocani. Všichni čtyři.“

Asi nejlepší místo k hraní, které jim Williams zařídil, byl sklepní klub jeho vlastního baru Jacaranda, kde pod vedením Stua Sutcliffa před časem surrealisticky vymalovali zdi a dámské záchodky. Hrávali tu vždy v pondělí, kdy měla stálá jamajská kapela volno, ale diváky na jejich vystoupení nelákaly žádné reklamy, neměli dokonce ani běžný plakát před klubem. Na ma-

ličkém pódiu chyběly i stojany na mikrofony, obětavé přítelkyně Dot a Cynthia tedy mikrofony přivázaly na násady od košťat a držely je chlapcům před ústy. Tomuhle oddanému gestu často přihlížel i Bill Harry se svou dívkou Virginii. „A pak jsme šli domů a vidíme, jak se Paul v jednom průchodu mazlí s Dot a v druhém John s Cynthií.“

Na gymnáziu Paul dělal dvě maturitní zkoušky, z výtvarné výchovy vyletěl, anglickou literaturu ovšem udělal. Na postup do učitelského kurzu to stačilo, po zkouškách na něj ovšem přišel až nezvyklý záchvat lenivosti a on začal uvažovat, že si prodlouží mládí a dá si na škole ještě šestý ročník. Inspiroval ho k tomu jeden Johnův spolužák, který jejich uměleckou školu studoval ještě ve čtyřiaadvaceti. „Pomyslel jsem si, že když to bez stálého zaměstnání zvládne on, zvládnu to taky.“

Jenže pak mu plány zkřížil náhlý sled událostí, díky nimž se nejhorší liverpoolská skupina vydala ze suterénu Jacarandy do západního Německa a pak zase zpátky, čímž se proměnila v nejlepší kapelu široko daleko.

Příležitost přišla z Hamburku, rovněž přístavního města, které se Liverpoolu svou neučesanou kosmopolitní náturou velmi podobalo. Na rozdíl od Liverpoolu ale mělo i ryze sexuální čtvrť jménem St. Pauli, jejíž renomé se šířilo po celé Evropě. Majitel několika tamějších klubů Bruno Koschmider před časem požádal Allana Williamse o kapelu do jednoho ze svých podniků jménem Kaiserkeller. Williams mu poslal Derry and the Seniors, v té době asi nejpobulárnější taneční partu z celé Merseyside. A německý hlad po britském rokenrolu byl tak velký, že si Koschmider vyžádal ještě další posilu. Měl pro ni vyhrazených šest týdnů, počínaje sedmnáctým srpnem.

Ne že by si Williams na své nástěnné malíře vzpomněl hned – ze všeho nejdřív to angažmá nabídl Rorymu Stormovi a jeho Hurricanes, ti ho ale museli odmítnout, protože už přislíbili svou účast na táboře Butlin. Další na seznamu byli Gerry and the Pacemakers, frontman Gerry Marsden ovšem zase odmítl opustit své teplé místo u britských železnic. A pak už Williamsovi v zásobě nikdo další nezbýval, tak musel chtít nechtít oslovit Johna, Paula, George a Stuarta.

Přijmout nabídku znamenalo vydat se na profesionální dráhu, což pro tři muzikanty ze čtyř nebyl žádný problém. John neměl ani ponětí, co by tak mohl po promoci (nebo po vyhazovu ze školy) dělat, a představa, že ohromí

tetu Mimi a skutečně se zkusí uživit hraním na kytaru, mu rozhodně nebyla proti mysli. Stu by se výtvarného umění ani nemusel vzdát – škola svému nejlepšímu studentovi slíbila, že se může kdykoli vrátit a studium dokončit. A pro George bylo cokoli lepší než pokračovat v kariéře elektrikářského učně u Blacklers.

Zato Paul toho mohl ztratit víc než dost. Přechod na profesionální muzikantskou dráhu, ovšem s domluveným angažmá jen na šest týdnů, to v porovnání s učitelským kurzem neznělo zrovna jako jistota. Kromě toho by nepochybně zklamal otce, navíc by tím pošlapal i mamčin odkaz – to ona přece vždycky nejvíc chtěla, aby si vylepšil sociální postavení. Na druhou stranu angažmá znamenalo výdělek patnácti liber týdně, což v šedesátém roce bylo opravdu hodně – víc, než vydělával jeho táta i většina učitelů.

Jak se dalo čekat, Jima McCartneyho nápad na ukončení studia vyděsil. A co hůř, jeho Paul chtěl odejít pracovat do země, jejíž bomby o pouhých dvacet let dříve proměnily Liverpool v hromadu sutin. Paulovi bylo teprve čerstvých osmnáct, a tudíž nemohl do zahraničí za práci vycestovat bez rodičovského souhlasu. Bratr Michael se ovšem za Paula velmi výrazně přimluvil a na Forthlin Road zašel na návštěvu i Allan Williams, aby otce ujistil, že „o kluky“ bude dobře postaráno. Jim tedy potlačil pochybnosti a podepsal nutný souhlas.

Kapele, která se pro zjednodušení v neanglicky mluvící zemi definitivně přejmenovala na jednoslovné Beatles, už tedy zbývalo vyřešit jen jeden velký problém. Pořád ještě neměli bubeníka a museli si nějakého sehnat, kdyby pro to měli udělat cokoli. Původně to vypadalo na záhadného mladíka jménem Norman Chapman, na kterého narazili, když cvičil na bicí (a výborně) v kancelářské budově nedaleko Jacarandy. Chapman přišel na pár zkoušek, pak ale musel nastoupit do armády jako jeden z posledních rekrutů v rámci povinné vojenské služby.

Datum odjezdu se blížilo a Paul se pomalu smířoval s tím, že se bubnování ujme sám – hodlal k tomu použít různé zbytky ze starších bicích souprav, které ve sklepě Jacarandy zanechali jiní bubeníci. I tak by jim ovšem jeden člověk chyběl – Koschmider chtěl kapelu v přesně stejném obsazení, jaké mu Williams poslal minule, a Derry and the Seniors hráli v pěti.

A pak jednou pozdě večer John, Paul a George náhodou zašli do starého známého klubu Casbah v Hayman's Green. Bylo to vůbec poprvé od té doby,

co se tu jako Quarrymen o rok dříve po Paulově výbuchu hněvu tak neslavně rozloučili. V suterénním klubu Mony Bestové to pořád žilo jako v úle – stále angažmá tu měla kapela Blackjacks, v níž na třpytivou modrou bicí soupravu hrál Monin elegantní a málomluvný syn Pete. Zrovna byli na pódiu, a když dohráli, dal se Paul s Petem Bestem do řeči (shodou okolností ho rovněž přijali do učitelského kurzu). Řekl mu o hamburském angažmá a pozval ho na konkurz na bubeníka Beatles. Konkurz se doopravdy uskutečnil, muzikanti ho uspořádali ve stejném bývalém klubu, kde se sami předváděli Larrymu Parnesovi, ale šlo o pouhou formalitu – Pete byl bez řeči a s okamžitou platností přijat (až o dva roky později dostane padáka, bude to stejně náhlé a nečekané).

Na liverpoolském institutu ovšem zpráva, že Paul opouští šestý ročník a stává se na plný úvazek rockovým muzikantem, způsobila mezi studenty i učiteli slušné zemětřesení. Šéf anglických studií „Dusty“ Durband nijak neskrýval své zklamání z toho, že nadaný student hodlá zahodit tak cennou kariéru. „A co z tebe jako bude, Paule?“ ptal se ho a pak s pohrdáním vyslovil nejméně vábné jméno, které ho ze světa pop-music napadlo: „Tommy Steele?“

Formálně ovšem musel ředitele Edwardse o ukončení Paulova studia informovat McCartney starší, ale vzal to na sebe sám Paul. Byl jako vždycky zdvořilý a uctivý, přesto neodolal a zmínil se, co ho v Hamburku čeká: „Určitě pochopíte, proč v září do školy nenastoupím... odměna činí 15 liber týdně.“

Poslední den školy se rozloučil stylově – vyskočil na svou dřevěnou lavici, v níž kdysi sedával slavný komik Arthur Askey, a svým nejlepším littlerichardovským hlasem z plných plic odskřehotal Good Golly Miss Molly.

8 | JE TO TADY BLÁZINEC — NIKDO TU NECHODÍ SPÁT

*Milý tati a Miku,
docela to tu jde, ale má to jednu nevýhodu: nikdy nedokážeme vstát včas, aby-
chom stihli koupit věci, jako je dopisní papír a podobně (však vidíte sami!).
Hrajeme dlouho do noci, ale když pak chceme ještě někam zajít, jde to, většina
podniků má otevřeno do sedmi nebo do osmi ráno.*

*Na trhu jsem si koupil levné hodinky, jsou docela prima, dobře měří čas
(stály asi dvaadvacet marek).*

*Vstáváme hrozně pozdě, takže nemáme čas psát, proto píšu teď v 10.30,
než půjdu spát.*

\$\$

Pro Mika

*V Hamburku je taky Tony Sheridan, ten, co byl v Oh Boy! a Empire, a jsme
dobří kamarádi. Hrál s námi nedávno jako host. My hrajeme ve velkém klubu,
ale ten, kde hrál Sheridan (Top Ten), má výtečnou atmosféru, u nás to nestojí
za nic.*

*Začíná se mi dost stýskat a teď ještě víc, protože nám nedávno řekli, že si nás
tu můžou ještě nechat, takže v Německu budeme bůhvíjak dlouho. A nedá se to
moc dobře odmítnout, když tu šanci dostaneme, protože se tu vydělává vážně
mnohem víc než doma. Jinak je to tady blázinec a nikdo tu nechodí spát. Jídlo
je trochu jako v Anglii, ale horší. Brambory se salátem, syrová rajčata, hlávkový
salát a největší luxus – pomfrity, což jsou úplně normální hranolky. Párky tu
měří asi kilometr a je v nich maso a ryby. Brr! No dobře, vedle v bufetu mají ku-
kuřičné lupínky, biftek, játra, bramborovou kaši a tak, takže si jíme docela dobře.
Skenice mléka stojí asi 13 feniků, to není moc. Ale stejně bych byl radši doma.*

Neboj se mi napsat. Nebudu naštvanej.

Zdravím auf Wiedersehen

Paul

Vyprávění o nákupu hodinek na trhu, kukuřičných lupíncích a levném mléku samozřejmě zdaleka nevypovídá o všem, čím se Paul po příjezdu do Hamburku zabýval. Se svou typickou ohleduplností očividně nechtěl tatínka vyplašit ani naštvat – navíc pořád hrozilo nebezpečí, že dostane rozkaz k návratu domů.

Tady je malý přehled toho, co v dopise vynechal: nachází se v hamburské čtvrti St. Pauli, jejímž srdcem je Reeperbahn, vykřičená ulice notoricky známá po celé Evropě, plná striptýzových klubů, prostitutek, obchodů s pornografií, pasáků, transvestitů a gangsterů. Jeho nový zaměstnavatel Bruno Koschmider je bývalý cirkusový klaun, dnes mu patří několik striptýzových klubů a rád zákazníky mlátí obuškem nebo dřevěnou nohou od židle. Číšníci, kterým násilí kouká z očí, mu přitom nebohé oběti pevně přidržují. Beatles nevystupují ve velkém a životem tepajícím klubu Kaiserkeller, jak jim slibovali, ale v zašlém striptýzovém baru poblíž. Jejich angažmá nemá daleko k otrocké práci – každý pracovní den večer hrají čtyři a půl hodiny se třemi půlhodinovými pauzami, o víkendu jsou šichty šestihodinové. Všech pět jich bydlí ve dvou nevětraných skladištních místnostech bez oken a s holými cihlovými zdmi v zadním traktu pornokina Bambi. Jejich jediným sociálním zařízením jsou pánské veřejné záchodky v kině. Celý pobyt zkrátka a dobře charakterizuje špína a zcela nedůstojné podmínky, z nichž by se úzkostlivě puntičkářské mamince Mary zatočila hlava.

Když Beatles do Hamburku přijeli, kolegové z Liverpoolu Derry and the Seniors už hráli v klubu Kaiserkeller několik měsíců. Kapela s černošským zpěvákem Derrym Wilkiem dávno fungovala jako vycizelovaný a vysoce profesionální soubor, vedle nějž John, Paul a George vždy působili jako parta školáků. Však také saxofonista Seniors Howie Casey jen nevěřicně zíral, že Allan Williams do Německa vyslal právě „tuhle bandu zoufalců“.

Jiní Caseyho spoluhráči se ovšem na Beatles dívali s větší sympatií – třeba nový kytarista Brian Griffiths, v šestnácti ještě mladší než George. V Liverpoolu šel jednou kolem Jacarandy, zrovna když se z kanálové mříže na chodníku ozval náramný hluk. „Byli to Beatles, zrovna zkoušeli ve sklepě,“ vypráví dnes. „Konkrétně to byl Paul a zpíval Roll Over Beethoven fantasticky čistým hlasem, každá nota mu výborně sedla a přitom to byl rokenrol jako hrom.“

Onen nevábny klub, v němž Beatles hráli, se jmenoval Indra a nacházel se za rohem od Reeperbahn v uličce Grosse Freiheit. Jako striptýzový bar si už dlouho vedl dost zle a Bruno Koschmider chtěl změnit jeho image, byť k tomuto účelu nezvolil kapelu s úplně nejšťastnějším názvem: německým uším totiž slovo Beatles znělo podobně jako „peedles“, tedy „pindíky“.

Jednotné pódiové oblečení tvořila levandulová saka, ušitá sousedem McCartneyových, a stejné černé košile, v nichž hráli na turné s Johnnym Gentlem. Paul měl novou kytaru Rosetti Solid 7 s červeným tělem v provedení sunburst a dvojím vykrojením. Bohužel vypadala mnohem lépe, než zněla. Podobně jako jeho předchůzce Zenith byla určena původně pro praváky, takže si na ní musel napnout struny v obráceném pořadí a držet ji vzhůru nohama.

První večer, 17. srpna 1960, byli ještě úplně vyčerpaní po cestě z Anglie v rozhrkané dodávce Allana Williamse, následně jim šly hlavy kolem z první návštěvy Reeperbahnu a ošklivý stísněný klub je dorazil. Většina z hrstky návštěvníků navíc čekala zdejší obvyklou hlavní atrakci striptérku Conchitu.

První písně proto odehráli víceméně v polospánku, takže Bruno Koschmider začal zuřivě tleskat a pokřikovat: „Mach Schau!“ (Dělej show!) V těchto končinách většinou po tomto výkřiku následovaly taneční kreace s třesením odhalených nader, případně pomalé rozvazování tkaniček na tangách. John nicméně odpověděl parodickou scénkou, v níž předvedl Gena Vincenta po osudné havárii, při níž zahynul Eddie Cochran – hrbil se a tahal za sebou zdřevěnělou nohu jako nějaký uječený rockový Quasimodo. Němci v publiku ovšem nepochopili, že si z nich dělá legraci, a řičeli nadšením.

Jenže mrtvou atmosféru v klubu nešlo oživit tak snadno, jak to předvedl Elvis ve svém nejlepším filmu King Creole. Beatles si museli postupně vybudovat publikum – dělat dost hluku, aby to zaujalo kolemjdoucí na ulici Grosse Freiheit, a pak se snažit jak o život, aby si nově příchozí udrželi. Někdy přitom celý set odehráli pro jediný obsazený stůl.

„Muselo to stát vážně za to,“ potvrzuje hamburský muzikant Frank Dostall. „Jinak by se lidi zvedli a šli vedle na striptýz nebo porno.“

Na chvíli se stavili i Derry and the Seniors – zrovna měli přestávku ve svém podobně náročném programu v Kaiserkelleru o pár vchodů vedle. Saxofonista Howie Casey jen zíral, jak se ta „banda zoufalců“, kterou naposledy

viděl na konkurzu pro Larryho Parnese, změnila. „Tehdy mi za ně bylo skoro trapně, jak blbě hráli. Ale najednou jim to šlapalo docela pěkně.“

„Ve skutečnosti to celý držel pohromadě Paul,“ vypráví dnes Brian Griffiths. „John tou dobou ještě nezpíval tak dobře, George se strašně styděl, Stu pořád zápasil s basou a Pete Best se ještě rozkukával. Paul měl prima hlas a techniku. Znal i teorii, věděl, k čemu jsou zmenšené akordy a septakordy. Zato John pořád něco odkoukával od kytaristů z ostatních kapel a škemral, ať mu ukážou nějaký pěkný riffy a vyhrávky.“

Tony Sheridan, kterého Paul zmínil ve svém dopise, hrál se svou kapelou Jets na Reeperbahnu jako vůbec první britský muzikant. Oficiálně se jmenoval Anthony Esmond Sheridan McGinnity, hrál výborně na kytaru a měl v sobě jisté sklony k sebezničení, což samozřejmě oslovilo především Johna. „Když Beatles přišli do klubu, kde jsem hrál, říkal jsem si, že tohle budou moji pokrevní bráchové,“ vzpomínal později. „Akorát Paul mi přišel s tou svojí holčičí tvářičkou trochu podezřelej. Napadlo mě, jestli není teplej.“

Pak Sheridan uspořádal pro chlapce z Liverpoolu prohlídku Reeperbahnu se všemi jeho jedinečnými atrakcemi – prošel s nimi striptýzové kluby, kde se dívky svlékaly úplně donaha, ukázal jim sexuální show s aktéry různých ras i zápasy dívek v bahně. Zašli i do barů pro transvestity či do Herbertstrasse, kde se na ulici ve výkladních skříních vystavovaly prostitutky všech věků a velikostí i s cenovkami.

Také zjistili, jak to dělají místní obyvatelé, ať už Britové, či Němci, když chtějí v té každonoční světelné i zvukové kakofonii normálně přežít. Pomáhaly jim k tomu tablety na hubnutí Preludin – obsahovaly amfetamin, který zrychluje metabolismus, což způsobuje návaly manické energie a také nutkavou žízeň. Kromě nosních inhalátorů Vicks to byla první droga, jakou Beatles kdy zkoušeli. John zanedlouho zobal Preludin už úplně automaticky – za večer si vzal tak pět až šest pilulek a spláchl je tolika pivy, že se mu občas dělala u pusy pěna jako vzteklému psovi.

Zato Paul na sebe byl opatrný a pečlivě se hlídal. Preludin člověka nabudil takovým způsobem, že si pak musel vzít prášek na spaní, když si chtěl odpočinout. Paul ovšem nenáviděl preludinovou kocovinu, na níž existoval jen jeden rychlý lék – hned se nadopovat znovu. Zároveň nechtěl být „za sraba“, takže to řešil kompromisem: vzal si jediný prášek a pak předstíral, že je ve stejném rauši jako John.

Tahle jeho schopnost stáhnout se do ulity, kterou si vypěstoval po matčině smrti, mu také pomáhala přežít již zmíněné příšerné ubytování za kinem Bambi, kde po holé betonové podlaze pobíhaly krysy, déšť prosakoval stropem a kapky kapaly na zatuchlá lehátka pro muzikanty. Sám sebe si začal představovat jako chudého umělce, třeba mladého Picassa či Matisse, jak přežívá v nuzném pařížském podkroví. Jeden den, říkal si, z tohohle bude „zajímavá kapitola v memoárech“.

Ani jeho puntičkářská a rezervovaná nátura ovšem nedokázala odolat tomu, čemu posléze začal říkal „hamburský sexuální šok“. On i ostatní Beatles sem přijeli ze země, kde se ženy pořád chránily nedobytnými podprsenkami a korzety, věřily, že předmanželský sex je hřích, a ochromoval je strach z otěhotnění. Ted' se ocitli mezi prostitutkami, striptérkami a barmankami, které ničím podobným netrpěly. Žádné nedobytné prádlo nenosily, tihle kluci muzikanti jim připadali neuvěřitelně atraktivní a s pravou německou přímočarostí šly rovnou na věc. Tady nebyl sex výhrou v loterii, ale běžnou položkou v bufetu, který měl otevřeno čtyřia dvacet hodin denně.

Později Paul přiznal, že pro něj první sexuální zkušenost s profesionálkou znamenala spíše skličující zážitek. „Byla to taková malá holka s tmavými vlasama. Asi striptérka, řekl bych. V posteli jsem se s ní dost bál. Snažil jsem se v sobě najít nějakou energii, ale moc se mi to nevedlo.“

Někdy měly holky vlastní byty nebo pokoje, většinou ale musely klienta přivést zpátky do kina Bambi, kde žádné soukromí nehrozilo. Když sedmnáctiletý George přišel o panictví, leželi Paul, John a Pete v postelích jen pár metrů od něj. Během aktu byli zticha, pak ale začali tleskat a jásat. Když přišel do pokoje Paul a spatřil „malej zadek v akci“, znamenalo to, že si John našel zase další přítelkyni. V takovém případě Paul jen zamumlal „pardon“ a zase vypadl, jako by si spletl třídu na gymnáziu. John ovšem takhle ohleduplný nebýval. „Když našel Paula v posteli s nějakou holkou, šel pro nůžky a rozstříhal jí oblečení na kusy,“ vyprávěl George. „A pak rozmlátil skříň.“

O rozptýlení tedy neměli nouzi, Paul ovšem i tak myslel především na kapelu. To potvrzuje i Brian Griffiths: „Jednou jsme s Johnem kalili skoro celou noc v podniku, který se jmenoval Carmen's Bar. Někdy v devět ráno jsme vyrazili směr Indra, a jak jsme se blížili, slyšeli jsme zvláštní zvuk. Byl to Paul, sám v prázdném klubu, a zkoušel si Elvisovu novou baladu It's Now or Never. John vybuchl: ‚Co je to tu, do hajzlu, za bordel, proč hraje takto-

výhle sračky?’ John Elvise uznával, jen když dělal klasickéj rokenrol, třeba That’s All Right, Mama nebo Mystery Train. Jenže Paul správně chápal, že celou noc nemůžou hrát jenom rokenrol a že se musí nějak vlichotit do přízně německýho publika. Takže udělal ještě Wooden Heart z Elvisova filmu GI Blues, dokonce i s jednou slokou v němčině.“

Ani jedna z liverpoolských kapel neměla v Německu potřebné pracovní povolení. V případě nějaké kontroly se Beatles měli tvářit jako studenti na prázdninách (u dvou z nich to koneckonců byla pravda) a Derry and the Seniors zase jako pracovní parta instalatérů, kteří se hudbou baví jen ve volném čase.

Na začátku listopadu si ovšem německé úřady na Seniors vyšláply, jejich průhledný podvod odhalily a vykázaly je ze země. Jenže oni mezitím veškeré vydělané marky utratili, a tak se neměli jak dostat domů do Británie. O ubytování v Kaiserkelleru po vyhoštění přišli, tak pár dnů prožili v kůži bezdomovců a pak se uchýlili pod ochranu britského konzulátu. Brian Griffiths strávil jednu noc na lavičce v parku, pak mu Paul nabídl svou postel v kině Bambi, zatímco Beatles hráli v klubu. John nabídl totéž zpěvákovi Derrymu Wilkiemu a Pete Best zase bubeníkovi Jeffu Wallingtonovi.

„Bylo šest ráno, já si v klidu ležel v Paulově posteli a najednou stál nade mnou a dožadoval se, ať vypadnu, že teď bude spát zase on,“ vzpomíná Griff. „Jediný další místo na spaní bylo na sedačkách v kině, kde byla zima jak v psírně a kolem pobíhaly krysy.“

Místo Seniors poslal Allan Williams do Kaiserkelleru Roryho Storma a jeho Hurricanes, kteří už měli táborové angažmá za sebou. Rory, vlastním jménem Alan Caldwell, byl vytáhlý blondák s postavou a tváří antického krasavce. Bohužel si ale nesl životem postižení vážnou koktavostí (při zpěvu ovšem naštěstí mizela). Díky fyzickým dispozicím i excentrické povaze dokázal dát vystoupení pořádnou šťávu, třeba když šplhal po stěnách jako opice. Jednou hráli u plaveckého bazénu a Rory se uprostřed písně vrhl trojným saltem z nejvyššího skokanského můstku, oděný jen do lesklých zlatých spodků.

Beatles se s Rorym dobře znali, odehráli s ním spoustu koncertů v klubu Casbah. Méně blízcí si už ale byli s bubeníkem Hurricanes Ritchiem Starkeym, jehož zvyk nosit na každé ruce tak tři čtyři prsteny mu vynesl pseu-

donym Ringo Starr. (Hurricanes si dřív říkali Ravin' Texans a stylizovali se do estetiky Divokého západu, takže to docela zapadalo.)

Ringovi bylo jen o pár měsíců víc než Johnovi, vypadal ale mnohem starší a se svým Fordem Zephyrem a americkými cigaretami Lark působil o hodně světější než všichni Beatles. George ho popisoval slovy: „Vypadal jako pěkný drsňák. Ty šedivý prameny ve vlasech, napůl šedivý obočí, ten jeho velicej nos...“ Dokonce i John časem přiznal, že se Ringa zpočátku trochu bál.

Paulovi nesmírně lichotilo, když se Ringo zašel podívat na jejich vystoupení. Většinou tak činil pozdě v noci, kdy už Beatles hráli pomalé skladby, jako Three-30-Blues Duana Eddyho. Nikoho z nich ovšem ani náhodou nenapadlo, že by s nimi jednou mohl i hrát. Zhruba tou dobou psal George do Liverpoolu jednomu kamarádovi: „Pete Best hraje dobře!“ Na tom se zjevně shodli všichni.

Zlaté vlasy Roryho Storma a Ringova zasmušilá tvář očividně přinesly Beatles štěstí. Bruno Koschmider čelil čím dál naštvanějším stížnostem jedné postarší válečné vdovy, která bydlela přímo nad klubem Indra a hudba ji každou noc rušila. Nestál o trable s úřady, tak raději Indru zavřel a přesunul Beatles do Kaiserkelleru, aby se s Hurricanes doplňovali. A jak Paul v dopise domů předvídal, prodloužili jim smlouvu do 31. prosince.

Pracovní rozvrh v Kaiserkelleru byl ovšem ještě horší než ten dosavadní – museli hrát každou noc pět a půl hodiny se třemi půlhodinovými přestávkami. Do velkého sklepního klubu se vešlo na pět set lidí, nebyla tu ovšem žádná ventilace. Výsledkem bylo příšerné vedro, nemluvě o smradu ze pocených těl a z cigaret. Klientelu tvořili především námořníci z přístavního komplexu, který si velikostí nezařadil s tím liverpoolským (vynášel ovšem podstatně víc). Násilné scény se tu odehrávaly tak často, že vedle Kaiserkelleru působil i Grosvenor Ballroom ve Wallasey jako klidné a mírumilovné místo. Aby vůbec bylo možné situaci zvládat, najal Koschmider partu číšníků, posbíranou především po místních posilovnách a boxerských klubech. Když se v klubu něco semlelo, číšníci rychle a nemilosrdně zasáhli. Obzvláště agresivní jedince nestačilo vyhodit na ulici – skončili v šéfově kanceláři, kde je Koschmider zpracoval osobně gumovým obuškem nebo nohou od starožitné židle, kterou nosil v nohavici. Na rozdíl od Liverpoolu byli ovšem muzikanti v bezpečí, na ně se ze zásady neútočilo. Občas to tak

v klubu vypadalo jako ve filmech z Divokého západu, kde se v „saloonu“ všechno mele, jen pianista naprosto nevzrušeně sedí u nástroje a hraje dál. Tak i Paul pokračoval v It's Now or Never, jako by se nechumelilo, zatímco pod ním se blýskaly nože a vzduchem létaly pěsti.

Od Liverpoolu se Hamburk lišil i dalším obyčejem – diváci, jimž se produkce líbila, kupovali muzikantům během vystoupení pití. A občas ho bylo tolik, že celou přední část pódia zabíraly lahve a sklenice. Většinou nosili lidé pivo, občas ale od oddělených postranních stolů, vyhrazených pro prestižní reeperbahnské gangstery, mafiány a obchodníky s pornem, dorazil i tác s panáky. Dárci trvali na tom, aby je muzikanti vypili na ex a nejlépe s tradičním německým přípitkem „prost“.

Tenhle pocit nezranitelnosti ponoukal Johna ke kouskům, za které by člověk občas očekával veřejné lynčování – zvláště pak ve městě, které za války zažilo ještě horší bombardování než Liverpool. Pořadovým krokem obřadně pochodoval po pódiu a vykřikoval „Náckové zkurvený!“, případně „Sieg Heil!“ s hřebenem přitisknutým na horním rtu coby hitlerovským knírkem. Němci to ale buď nepochopili, nebo jim to připadalo legrační.

Kromě toho se všichni zúčastnění muzikanti zapojili do hry s neoficiálním názvem „nasereme Bruna“, ani ta ovšem žádné fatální následky neměla. Šlo hlavně o vandalské kousky v klubu – zpola shnilé dřevěné pódium v Kaiserkelleru už si užilo své za časů Derryho a jeho seniorů. Teď se Beatles a Roryho Hurikáni předháněli, kdo se na něm vyřádí víc. Nakonec vyhrál Rory, když při Blue Suede Shoes vyskočil na piano. Pod vahou nástroje i zpěváka se zchátralá konstrukce pódia porouchala a piano se s něžnou grácií zanořilo do podlahy jako potápějící se loď s Rorem coby kapitánem na palubě.

Paul se pódiového řádění zúčastnil rovněž, nikdy ovšem nezašel tak daleko jako John (ani se tomu nepřiblížil). „Když někdo začal blbnout, ostatní se samozřejmě přidali,“ vypráví Brian Griffiths. „Ale u Paula se to nikdy netlouklo s muzikou – s hraním ani se zpěvem.“

Posléze ovšem přiznal, že v Hamburku „pár hovadin“ provedl rovněž. K jedné z nejvýraznějších došlo jednou v noci, kdy všem čtyřem najednou došly peníze. John navrhl řešení: okradou opilého námořníka. V Kaiserkelleru si vyhlédli vhodnou oběť, navázali kontakt a vylákali nicnetušícího chlapíka ven na příhodnější místo za rohem. V tu chvíli ale Paul a George zpanikařili

a utekli, takže černá práce zbyla na Johna a Peta. A nakonec se ukázalo, že námořník zdaleka není tak zkárovaný, jak se zdálo, a rozhodně není neškodný – vytáhl na ně pistoli se slzným plynem. Tím pádem museli utéct i oni.

„Hamburk Beatles naučil, že už nemusejí nikoho kopírovat,“ vysvětloval Tony Sheridan. „Zjistili, že můžou hrát sami za sebe, a jenom koukali, jak skvěle jim to jde. Takže každodenní hraní pojali jako veřejný zkoušky, který jim navíc královsky zaplatili. Koukal jsem na ně a říkal si, že Paul by nejspíš dokázal prorazit i bez Johna, zato John bez Paula asi nikdy.“

Nejdůležitější událost, k níž během prvního hamburského pobytu došlo, ovšem ještě jednou odsunula Paula na vedlejší kolej. Do Kaiserkelleru na Beatles začali chodit i jiní diváci než běžní drsnáci z Reeperbahnu, totiž středostavovští mladí muži a dívky, kteří si říkali „exis“ (zkrácený výraz pro *existencialisty*). Četli Camuse a Sartra, chodili v unisexové černé kůži a vlasy si vyčesávali dopředu, čemuž se říkalo francouzský styl.

Nejvýraznější postavou jejich party byla Astrid Kirchherrová, nápadně krásná a stylová mladá fotografka s blond vlasy nakrátko. Jakmile poprvé uviděla Beatles, bezhlavě se zamilovala, ovšem nikoli do Paula, byť byl k zulibání ze všech jednoznačně nejvíc, nýbrž do – Stuarta Sutcliffa.

Aby měla záminku dostat se k němu blíž, dohodla se s kapelou, že ji bude fotografovat. Došlo k tomu jednoho mlžného podzimního rána ve zrušeném zábavním parku Dom. Na snímcích, které se staly nadčasovým dokumentem o počátcích Beatles a vzorem pro spoustu dalších rockových kapel až do současnosti, působí Paul kupodivu spíše upozaděně, mnohem důležitější místo tu má Stu, John, a dokonce i George. Na jedné fotce se opírá o vagon, na kterém zbylí tři sedí, a trochu nezvykle se dívá stranou, ačkoli si jinak s fotoaparátem docela rozuměl. Navíc nemá v rukou svou kytaru Solid 7, ale Johnův model Club 40. Ve svém nejznámějším detailním záběru z téhle série má až překvapivě bezvýrazný pohled, jako by si uvědomoval, že hlavním objektem fotografčina zájmu je ve skutečnosti Stu, ačkoli ten se ztrácí v rozostřeném pozadí.

Když se Beatles začali scházet s Astrid a dalšími *exis* (mezi pánské členy party patřil třeba grafik Klaus Voormann nebo fotograf Jürgen Vollmer), obnovila se atmosféra umělecké školy, z níž se Paul cítil už doma v Liverpoolu vyloučený. „Mnohem víc se zajímali o Stuarta a Johna,“ glosoval to později. „Já na ně měl asi moc dětskou tvářičku.“

Paul a Stu spolu vždycky vycházeli docela dobře, ale teď to mezi nimi začalo skřípat. „Je to legrace, ale z Paula se stala černá ovce celé akce,“ psal Stu svému kamarádovi ze školy Rodu Murrayovi nedlouho po prvním setkání s Astrid. „Nikdo ho nemá moc rád a mně je ho docela líto.“

Paulův problém už nespočíval v tom, že by Stu neuměl hrát na basu a John to odmítal vzít na vědomí. To už se vyřešilo – Stuart nástroj během německého pobytu obstojně zvládl, občas hrál sóla, dokonce sem tam i zpíval (např. Elvisův hit Love Me Tender) a sklízel aplaus. Koschmider dokonce jeden čas přemýšlel, že by ho z Beatles přesunul do alternativní sestavy Derry and the Seniors ke zkušenému saxofonistovi Howiemu Caseyovi, který na Stuartově hraní žádnou chybu nenašel.

Ve skutečnosti ovšem Stua už hraní na basu začínalo nudit a zatoužil se vrátit k malování, v němž mu nedostatek talentu nemohl vytknout opravdu nikdo. Na naléhání Astrid opustil nuzné kapelní ubytování v kině Bambi a přestěhoval se do pohodlného domu, kde bydlela s matkou. Podkroví mohl využívat jako ateliér. „Tehdy se Paul na Stuarta poprvé naštvál,“ vzpomíná Astrid. „Přestal brát kapelu vážně a taky přestal cvičit.“

A aby se Paulova nespokojenost ještě prohloubila, přestal si John ze Stuarta utahovat a šikanovat ho, místo toho se k němu teď choval až nezvykle slušně a tolerantně. Astrid to dokonce popisuje velmi trefnými slovy a říká: „John byl Stuartův anděl strážný.“

V listopadu 1960 požádal Stu Astrid o ruku a ona přijala. Hned napsal do Liverpoolu jednomu kamarádovi, že až Beatles z Hamburku odjedou, ať už domů, nebo někam jinam v Evropě, on zůstane a na basu místo něj bude hrát Paul.

Mezitím už kapela začala mít dost Bruna Koschmidera a jala se pošilhávat po konkurenčním klubu Top Ten. Nacházel se přímo na Reeperbahnu, a jak psal Paul bratru Mikeovi, atmosféra tam byla „přímo fantastická“. Na zapřenou zahráli majiteli klubu Peterovi Eckhornovi a on jim následně nabídl angažmá. Měli začít hned: za více peněz a s mnohem lepším bydlením v nejvyšším patře domu, v němž klub fungoval.

Než se ale nová spolupráce rozeběhla, dostali tři z pěti Beatles z Německa potupný vyhazov, takže se zdálo, že je s hamburským hraním navěky konec. Jednadvacátého listopadu policie ze St. Pauli se značným zpožděním zjistila, že Georgi Harrisonovi ještě nebylo osmnáct, a tudíž po desáté večer nemá

na Reeperbahnu co dělat. A protože tohle pravidlo porušoval v uplynulých měsících každý den, byl na vlastní náklady okamžitě odeslán vlakem domů.

Zbytek kapely dal jednoho dne Koschmiderovi výpověď – došlo k tomu v půl druhé ráno poté, co dohráli poslední set té noci v Kaiserkelleru. Koschmider svolil, že od něj mohou odejít, ovšem za podmínky, že do konce smlouvy, tedy do 31. prosince, nebudou hrát nikde jinde v západním Německu. Odmítli a měli štěstí, že nezavolal číšníky ani nevytáhl pověstnou nohu od židle, jen je vyhodil z kanceláře.

Po obvyklé pozdní večeři se Paul a Pete Best vrátili do kina Bambi, aby si vzali své věci a přesunuli se do Top Ten, kde už na ně čekal John. A když měli tihle dva nejslušnější členové Beatles zabaleno, dospěli k názoru, že přece jen přišel čas dát najevo, že to ubytování po celé ty dlouhé týdny vážně nestálo za nic.

Paul se později přiznal, že s Petem zapálili kondom, ještě dříve ovšem tvrdil, že šlo o šňůru připevněnou na zdi chodby. Podle Peta chytly nějaké staré pytle, nehořely, jen doutnaly. Zakrátko je to přestalo bavit, uhasili problematická místa a naposledy zalehli do nepohodlných postelí.

Na druhý den dorazila do klubu Top Ten policie, zatkla Paula i Petea a odvezla je na hlavní policejní stanici na Reeperbahnu. Tam jim oznámili, že je Bruno Koschmider zažaloval za pokus o žhářství. Koschmider záhy obvinění stáhl, policie ovšem mezitím zjistila, že oba muzikanti již tři měsíce vydělávají v Německu bez pracovního povolení. Také oni byli tedy odsouzeni k deportaci, strávili noc ve vazbě a ráno je posadili na letadlo. V Německu po nich zůstala většina oblečení a Petovy bicí.

Pete Best tehdy viděl vězení zevnitř poprvé a naposled. O Paulovi se to však bohužel říci nedá.